STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 08928

DOS KLUGE SHNAYDERL

Solomon Simon

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

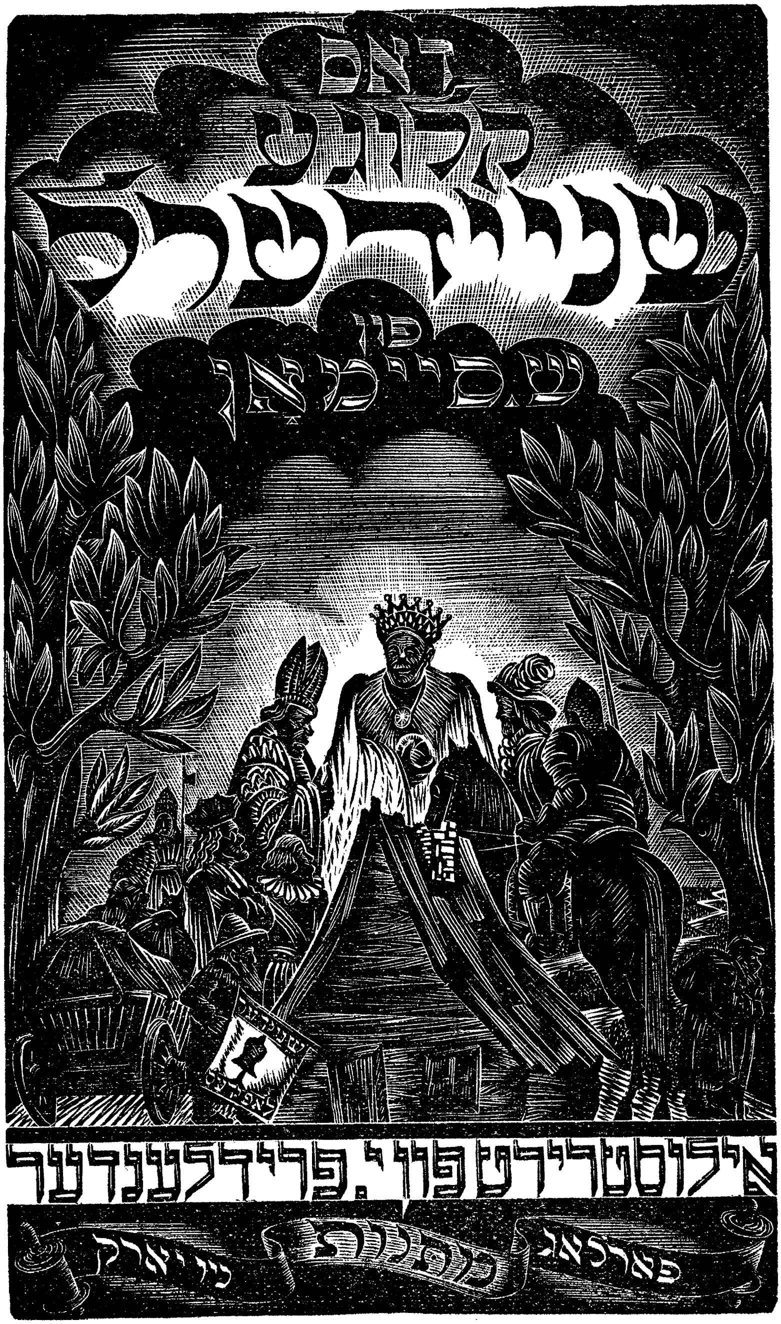
דאס קליינע שניידערל
פון
ש. טייכמאַן
אילוסטרירט פון י. פרידלענדער
פאַרלאַג
ניו יארק

אַרויסגעגעבן פון
פֿאַרלאַג מתנות
באַם
שלום עליכם פאָלק אינסטיטוט

Copyright, 1933
By Solomon Simon
New York

Myold Printing Co., Inc.,
161 Grand St., New York

דאָס קלוגע שניידערל

אינהאַלט:

דער רויבער הארגים — — — — — — — — — — — — — 9 - 19
אמאָל, אמאָל
שניידערל באגעגנט זיך מיט דעם רויבער הארגים
דאָס שפּיצל געלינגט
אַ נייער איינפאַל
דאָס צווייטע שפּיצל געלינגט
דאָס דריטע שפּיצל געלינגט
דער רויבער הארגים ווערט בייז
שניידערל נאַרט אָפּ דעם רויבער מיט הייסער קאַשע
שניידערל פאַרנאַרט אַ באַנדע רויבער — — — — — — — — 20 - 28
גזלן הארגימס ברודער
שניידערל קומט צו דער באַראַטונג פון די סוחרים
די באַנדע כאַפּט שניידערל
שניידערל ווייזט דער באַנדע נייע שפּיצלאַך
אַ היטעלע מיט אַ גלאַנצעדיקן דאַשעק
די באַנדע פאַלט אַריין
ריזן — — — — — — — — — — — — — — — — 29 - 40
שניידערל ווערט באַרימט
פליגן
אַ פאַס זייד, גאָמעלקעס, קיכלאַך און אַ פייגעלע
שניידערל פאַרמעסט זיך מיט אַ ריז
די ריזן ווילן קרוינען שניידערל
אַ גרוב מיט גאָלד — — — — — — — — — — — — 41 - 49
שניידערלס פאַרלאַנג
אַ וויינענדיקער פרעמדער
פרעמדר געלט
ריכטער צאָדוק פרעגט אַן עצה
דאָס שפּיצל געלינגט
דער ריכטער זעגנט זיך
דער בלאָער דימענט — — — — — — — — — — — — 50 - 60
לייפּציקער יאַריד
אויף אַן אכסניה
זיבן אורחים — איינער אַ געלער
אַ מאָרד
מען פאָרשט
שניידערל האָט אַ מיטל
אין געריכט

בוימל אויף וואַסער — — — — — — — — — — — — — 61 - 68
דאָס געריכט הויז
האַנס שמיד און קאַרל קורץ
האַנס שמיד דערציילט
קאַרל קורץ דערציילט
אַ גלייך ווערטל
שניידערלס אורטייל
אין ווייטע לענדער — — — — — — — — — — — — — 69 - 83
אַ געשפּרעך
דריי באַוואָפנטע רייטער
פּרינץ טודאָר
די מדינה פרידאָם
דער קיניג פּרובירט אויס דאָס קלוגע שניידערל
שניידערלס פּלאַן
זיגפרידס אַרמיי אַנטלויפט
אין טודאָרס מדינה — — — — — — — — — — — — — 84 - 90
דער גלח נאַסיסים
אַ קיניגלאַכער באַל
אַ זעלטענער בעכער
דער גלח שעלט
אין זיבעטן הימל — — — — — — — — — — — — — 91 - 104
געגנבעטע רענדלאַך
די רענדלאַך פאַרשווינדן
אַ בין און אַ שטיקל קרייד
נאַסיסים פאָרזיכטיקייט
מלאכים פליען
אויפן זיבעטן הימל
אַ היים
אַ באַגעגעניש — — — — — — — — — — — — — 105 - 127
שמערל נאַר
דעם שניידערל פאַרדריסט
דריי סוחרים
באַהאַלטן געלט
אויפגעגעבן אַ קיניגרייך
אָפּגעהאַקטע הענט
זעכציק טויזנט רענדלאַך
די אָזערע טערענאַג
צוויי הייליקע
אַריינגעפאַלן

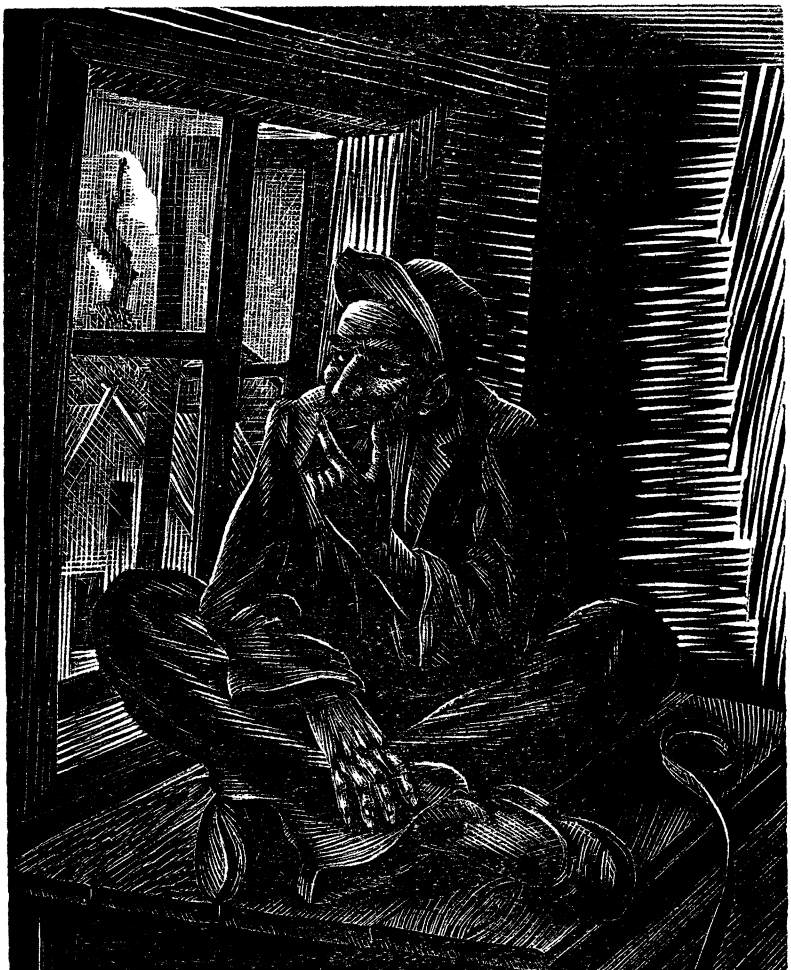

דער רויבער האַרגים

אַמאָל, אַמאָל

אַמאָל, אַמאָל, מיט אַ סך יאָרן צוריק. קיין אייזנבאַן איז נאָך ניט געווען, און אַז מענטשן האָבן געוואָלט פאָרן פון איין שטאָט אין דער אַנדערער, זענען זיי געפאָרן רייטנדיק אויף פערד אָדער אין פורן, און אַז מען האָט געדאַרפט איבערשיקן סחורות פון איין שטאָט אין דער אַנדערער, האָט מען די סחורה איינגעפּאַקט אין וועגענער און אָפּגעשיקט אין דער אַנדערער שטאָט.

אין יענער צייט האָט געלעבט אַ גרויסער סוחר מיטן נאָמען ישׂראל פריד. ער איז געווען רייך און געפירט גרויסע געשעפטן. ער האָט געהאַט אַ גרויס געשעפט אין דער שטאָט האָמעל, און ער פלעגט שיקן סחורה אין אַלע קלענערע שטעט און שטעטלאַך.

שניידערל

אין דער זעלביקער שטאָט האָמעל, אויף דער אָרימער שול גאַס האָט געוואוינט אַן אָרימער שניידער מיטן נאָמען בערל לאַפּידעס. קיינער האָט אים אָבער ניט געקאָנט בײַ זײַן נאָמען. אַלע האָבן אים גערופן שניידערל. ער איז געווען קליין, דאַר און שוואַרץ. שוואַרצע האָר, שוואַרצע אויגן, שוואַרצע ברעמען און אַ שוואַרץ שפּיציק בערדל.

שניידערל איז געווען אַ פרייליכער, אַ לעבעדיקער, אַ גרויסער וויצלער, שטענדיק געווען גרייט מיט אַ לידל און אַ וויץ.

שניידערל איז געווען אַ טאַטע פון פיר קינדער, האָט געוואוינט אין אַ קליין שטיבל. די קינדער זענען שטענדיק געווען אָפּגעריסן, אָפּגעשליסן. אין הויז האָט גאַנץ אָפט געפעלט ברויט.

ער איז געווען אַ גוטער שניידער, אָבער אַרבעט האָט ער זעלטן געהאַט. נאָר אָרימע לייט האָבן אים געגעבן עפּעס צו נייען. די רייכערע האָבן אים ניט ליב געהאַט. מיט שניידערל איז געווען ניט גוט זיך אָנצוהויבן. ער פלעגט אָפּענטפערן אַ באַלעבאָס אַזוי אַז עס פלעגט פאַרגיין אין דער זיבעטער ריפּ. ער האָט קיינעם ניט געשוינט, פאַר קיינעם זיך ניט געבויגן. אַז מען האָט זיך נאָר אַ קרים געטאָן, אַז די אַרבייט איז ניט אַזוי גוט ווי עס בעדאַרף צו זיין, האָט שניידערל אָפּגעענטפערט אַזוי, אַז מען האָט שוין פאַרזאָגט אַ צענטן.

די גאַנצע שטאָט האָט געקענט דאָס שניידערל. זיינע ווערטלאַך פלעגן גיין פון מויל צו מויל.

איינמאָל אין אַ זומער האָט געטראָפן, אַז אויפן וועג וואָס פירט פון האַמעל צו די קלענערע שטעט האָט זיך פאַרקליבן אַ רויבער. דער גזלן איז עטלאַכע מאָל באַפאַלן די וועגענער פון דעם סוחר, געהרג׳עט די אַנטרייבער און צוגענומען די סחורה.

דער גביר האָט געפּרואווט דינגען שטאַרקע, געזונטע באַלעגאַלעס, אָבער עס האָט גאָרניט געהאָלפן. דער גזלן איז געווען אַ גרויסער גיבור.

עס זענען דורכגעגאַנגען אַ פּאָר חדשים. עטלאַכע אַנטרייבער זענען דערהרג׳עט געוואָרן און קיינער האָט ניט געוואָלט זיין מער אַן אַנטרייבער אויף דעם סוחר׳ס וועגענער.

דער סוחר האָט געטראַכט, געטראַכט און ניט געוואוסט וואָס צו טאָן. איינמאָל, ווי דער סוחר איז געזעסן אין זיין קאָנטאָר (אָפיס) און געטראַכט, איז אַריין דאָס שניידערל און געזאָגט:

— גוט מאָרגן אייך, הער פריד. אויב איר ווילט, וועל איך זיין דער אַנטרייבער פון אייער וואָגן, איר קאָנט דאָך מיך.

זאָגט דער סוחר פריד צום שניידערל: וואָדע קאָן איך דיך, וואוינסט אויף דער שול גאַס. ווער קאָן עס ניט שניידערל? אָבער איך וויל דו זאָלסט וויסן אַז עס איז אַ גרויס געפאַר זיין אַן אַנטרייבער פון מיין וואָגן. ביסט אַ טאַטע פון קינדער. האָסטו ניט געהערט אַז זעקס באַלעגאָלעס זענען גע׳הרג׳עט געוואָרן אויף דעם שליאַך, וואו איך פיר מיינע סחורות?

— יאָ, איך האָב געהערט, האָט דאָס שניידערל געענטפֿערט.

— היינט פֿאַרוואָס ווילסטו איינשטעלן דיין לעבן? — האָט דער סוחר געפֿרעגט.

— איך רעכן, אַז איך וועל דורכפֿאָרן בשלום. אויב אָבער ניט, גו, מילא, אַלץ איינס וועל איך שטאַרבן פֿון הונגער, לאָמיך פֿריאָוון עפּעס טאָן.

דער סוחר האָט זיך אַ ביסל געקווענקלט, דערנאָך האָט ער צוגע־שטימט.

— יאָ, — האָט דאָס שניידערל געזאָגט פֿאַרן אַוועקגיין, — איך וועל אָננעמען די אַרבעט, אָבער איר מוזט אָנלאָדן דעם וואָגן ווי איך וועל הייסן.

— גוט — האָט דער סוחר געענטפֿערט. — ווי אַזוי ווילסטו זאָל מען אָנלאָדן דעם וואָגן?

— ערשטנס, — האָט שניידערל געזאָגט, לייגט אָן דעם וואָגן אַ פֿולן מיט סחורה. אַזוי פֿיל זאָלט איר אָנפּאַקן, אַז ווי מען זאָל ניט שמייסן די פֿערד, זאָלן זיי ניט קאָנען לויפֿן. צווייטנס, — זאָלט איר די סחורה גוט איינבינדן און איינשנורעווען, אָבער ניט מיט שטריק, נאָר מיט גראָבן שטאַרקן דראָט. דריטנס — גיט מיר אַ גוטן, גראָבן, קורצן שטעקן. אַז איר וועט האָבן אַלץ פֿאַרטיק, ווי איך האָב אייך געזאָגט, לאָזט מיר וויסן.

— גוט, — האָט דער סוחר געזאָגט. — מיר וועלן האָבן אַלץ פֿאַר־טיק ווי דו ווילסט.

זיי האָבן אַלץ צוגעגרייט ווי אָפּגערעדט. דאָס שניידערל האָט זיך אַרויפֿגעזעצט אויפֿן וואָגן און איז אַוועקגעפֿאָרן.

שניידערל באַגעגנט זיך מיט דעם גזלן הארגים

אַ גאַנצן טאָג איז דאָס שניידערל געפֿאָרן. אַרום צייט איז ער גע־קומען צום וואַלד, וואו עס האָט זיך אויפֿגעהאַלטן דער גזלן. ער האָט אָנגעהויבן פֿאָרן זייער פּאַמעלאַך: טראָט בײַ טראָט. די פֿערד האָבן געשפּאַנט, און שניידערל האָט געזונגען:

דאס קלוגע שניידערל

רויבער פון רויבערלאַנד,
קום אַהער צו מיר:
זע די פולע קאַסטנס,
סחורות אָן אַ שיר.

דער גביר האָט זיידנס,
דימענטן אַ סאַך.
שניידערל מוז היטן,
זיין שטענדיק אויף דער וואַך.

קום זשע שנעל, אַ רויבער,
קום מיט גרויסע זעק.
קום מיט פערד און וועגן,
נעם עס אַלץ אַוועק.

ער האָט געזונגען שיין און הויך אויפן קול. קיינער האָט זיך ניט אָפּגערופן.

אַ גאַנצע נאַכט איז שניידערל געפאָרן און געזונגען, און קיינער האָט זיך ניט אָפּגערופן. ער האָט געמיינט אַז ער איז שוין אַריבער דעם וואַלד בשלום. מיטאַמאָל האָט ער דערהערט אַ שטאַרקע שטים:

— העי, דו דאָרט, זוכסט אפשר דעם רויבער, האַ? אָט בין איך. קריך נאָר אַראָפּ פון וואָגן, איך דאַרף דיך דער׳הרג׳ענען.

— איך קריך שוין אַראָפּ, — האָט שניידערל געענטפערט, — אָבער, ליבער רויבער, פאַרוואָס ווילסטו מיך הרג׳ענען?

— ווייל איך קוילע אַלע אַנטרייבער, — האָט דער רויבער געענטפערט.

— דו ביסט גערעכט, האָט געענטפערט שניידערל, וואָס דו קוילעסט אַלע אַנטרייבער, ליבער רויבער, זיי שטעלן זיך קעגן דיר. אָבער איך האָב דאָך דיך גערופן. מעגסט מיר גלויבן, איך וועל זיין גאַנץ צופרידן, אַז דו וועסט צונעמען די סחורה. איך בין אָרים, מיין באַלע-

כאָס איז רייך, נעם צו אַלץ און זאָל אויסגיין צו זיין קאָפּ.

— ע, חו שמייסער, ביסט דאָך אַ קלוגער יונג, — האָט דער רויבער געענטפערט. — גוט, איך וועל דיך ניט טשעפּען, מעגסט גיין וואוהין דו ווילסט.

דאָס שפּיצל געלינגט

שניידערל איז אַראָפּ פון וואָגן, דער רויבער איז אַרויף. שניידערל האָט געזען אַז דער רויבער איז הויך, גראָב און שטאַרק און האָט זייער לאַנגע האָר.

דער גזלן האָט גענומען שמייסן די פערד מיט אַ גראָבער בייטש, אָבער די פערד האָבן ניט געקאָנט לויפן, ווייל דער וואָגן איז געווען זייער שווער אָנגעפּאַקט. דער רויבער האָט אַרויסגענומען אַ מעסער און געוואָלט איבערשניידן די שטריק און אַראָפּוואַרפן אַ פּאָר קאַסטנס סחורה, האָט ער אָבער ניט געקאָנט, ווייל דער וואָגן איז געווען אַרומגעבונדן מיט דיקן גראָבן דראָט.

דערווייל איז שניידערל אַוועק הינטערן וואָגן, שטיל אַרויסגענומען דעם גראָבן שטעקן און אים אַריינגערוקט צווישן די העלצלאַך פון די רעדער, און אַליין האָט ער זיך באַהאַלטן הינטער אַ בוים.

דער גזלן האָט גענומען שעלטן און זידלען, שלאָגן די פערד און בייזערן זיך, אָבער עס האָט אים גאָרניט געהאָלפן. דער וואָגן האָט זיך ניט גערירט פון אָרט.

צוויי שעה איז דער רויבער אַזוי אָפּגעשטאַנען מיטן וואָגן. עס האָט שוין אָנגעהויבן טאָגן. מיט כעס איז דער רויבער אַראָפּ פון דער פור און איז אַוועק אין וואַלד. שניידערל האָט אָפּגעוואַרט אַ ווײַלע, אַרויסגענומען דעם שטעקן פון צווישן די העלצלאַך, אַרויפגעזעצט זיך אויפן קעלנע און איז רואיק, טראָט בײַ טראָט, אַוועקגעפאָרן. ער האָט איבערגעגעבן די סחורה אין שטאָט און דעם זעלביקן טאָג זיך אומגעקערט צוריק אַהיים. דער סוחר האָט אים באַגעגנט מיט גרויס פאַרוואונדערונג. ער האָט אים באַצאָלט און געפרעגט, צי וויל ער פירן סחורה אין שטאָט אַ צווייטן מאָל, האָט שניידערל געענטפערט, יאָ.

דאָס קלוגע שניידערל

אַ נייער איינפאַל

פאָרן פאָרן, רופט זיך אָן דער סוחר צום שניידערל:
— נו, ווי ווילסטו זאָל מען איצט אָנלאָדן דעם וואָגן? זאָל מען אים אָנלאָדן ווי דעם ערשטן מאָל?
— ניין.
— פאַרוואָס? דו האָסט דאָך אָפּגעטאָן אַ גוט שפּיצל?
— יאָ, ס׳איז טאַקע אמת, אָבער באַנוצן זיך מיט איין שפּיצל צוויי מאָל טויג ניט.
— נו, טאָ ווי אַזוי ווילסטו זאָל מען פּאַקן?
— גרינג, זייער גרינג. און בינדט אַרום דעם וואָגן מיט שטריק.

מען האָט געטאָן ווי ער האָט געהייסן, און דאָס שניידערל איז אַוועקגעפאָרן.

אַ גאַנצן טאָג איז ער געפאָרן. אין אָוונט איז ער געקומען אין׳ם וואַלד, וואו דער רויבער האָט זיך אויפגעהאַלטן. דאָס פערדל האָט אָנגעהויבן גיין פּאַמעלאַך, טראָט בײַ טראָט, און שניידערל האָט ווידער געזונגען דאָס זעלביקע לידל:

רויבער פון רויבערלאַנד,
קום אַהער צו מיר.
זע די פולע קאַסטנס
סחורות — — — א. אַ. וו.

ער האָט געזונגען הויך אויפן קול און קיינער האָט זיך ניט אָפּגערופן. ער האָט געמיינט אַז ער וועט שוין אַריבער דעם וואַלד בשלום. ערשט מיטאַמאָל, ער דערהערט אַ שטים:
— דו זוכסט דעם רויבער? אָט בין איך. קריך נאָר אַראָפּ פון וואָגן איך וועל די סחורה צונעמען און דיך דער׳הרג׳ענען.
— אַהאַ, רעב רויבער, שלום עליכם — ענטפערט שניידערל — וואָס מאַכט איר עפּעס? האָט איר מיך, שניידערל, ניט דערקענט? פע, ס׳איז ניט שיין. אַ גאַנצע נאַכט אַז איך זוך אייך, און איר רופט זיך ניט אָפּ. וואָס נעמט עס אייך אַזוי לאַנג?

— אָ, שניידערל, — האָט דער רויבער געענטפערט, — איך האָב דיך גאָרניט דערקענט. גוט, קריך שוין אַראָפּ פון וואָגן. איצט וועל איך שוין די סחורה צונעמען: איך האָב געבראַכט אַ שער וואָס שניידט דראָט.

— אומזיסט זיך באַמיט, ליבער רויבער, אומזיסט זיך באַמיט, האָט געענטפערט שניידערל. איך האָב היינט אומישנע געבראַכט אַ גרינגן וואָגן, דו זאָלסט קאָנען גרינג אַנטלויפן.

— זייער שיין, שניידערל, דו ביסט אַ וואוילער יונג, דו ווייסט, דו ביסט מיר שטאַרק געפעלן.

דאָס צווייטע שפּיצל געלינגט

זידנדיק האָט דער רויבער זיך געזעצט אויפן וואָגן און געוואָלט מאַכן פּליטה, רופט זיך אָן שניידערל:

— וואָס איז דאָס איילעניש בא דיר? די נאַכט איז נאָך גרויס. קריך אַראָפּ און לאָמיר פאַנאַנדערלייגן אַ פייער און זיך אָנוואַרימען.

— דו ביסט גערעכט, — האָט דער רויבער געענטפערט.

זיי האָבן פאַנאַנדערגעלייגט אַ פייער און זיך ביידע געזעצט לעבן אים.

— אַך, דו זעסט אויס צו זיין אַ גיבור, — האָט דאָס שניידערל געזאָגט צום רויבער.

— יע, איך בין אַ גיבור, — האָט דער גזלן געזאָגט. — דו זעסט אַט־דעם יונגן בערעזע־בוים — איך קאָן אים איינבויגן מיט מיינע בלויזע הענט, אַזוי אַז דער שפּיץ זאָל דערגרייכן צו דער ערד..

— לאָמיר זען, — האָט שניידערל געענטפערט שנעל און זיינע אויגן האָבן געבלישטשעט פון פרייד.

דער גזלן האָט אַראָפּגעוואָרפן פון זיך דאָס רעקל און דעם הוט און אין צוויי סעקונדן איינגעבויגן דעם בוים.

דאָס קלוגע שניידערל

— האַלט אים צו אַ ווײַלע, האַלט אים צו נאָר אײן ווײַלע, — האָט שניידערל געזאָגט.

— איך קאָן אים האַלטן ווי לאַנג דו ווילסט אַליין — האָט דער גזלן געזאָגט מיט באַרימערײַ.

שניידערל איז צוגעגאַנגען פון הינטן און צוגעבונדן דעם שפּיץ פון בוים צום גזלנ׳ס האָר.

— איצט לאָז אָפּ.

דער גזלן האָט אָפּגעלאָזט דעם בוים, און פּוק! — דער בוים האָט דעם גזלן אויפגעהויבן פאַר די האָר, און דער גזלן איז געבליבן הענגען.

שניידערל האָט זיך שנעל אַרויפגעכאַפּט אויפן וואָגן און — הײַדאַ! ער איז אַנטלאָפן. ער האָט געבראַכט די סחורה אין שטאָט און אין דעם זעלבן טאָג האָט ער זיך אומגעקערט. דער סוחר האָט אים באַגעגנט מיט גרויס פרייד.

— ווילסטו ווייטער פאָרן? — האָט דער סוחר געפרעגט שניידערל, ווען ער האָט אויסגעשפּאַנט די פערד.

— יאָ, האָט דאָס שניידערל געענטפערט.

דאָס דריטע שפּיצל געלינגט

א טאָג פאַרן פאָרן האָט דער סוחר געפרעגט דעם שניידערל:

— נו, ווי ווילסטו זאָל מען איצט אָנלאָדן דעם וואָגן?

— ווי איר ווילט.

— וואָרום ווילסטו ווייטער ניט אָנלאָדן דעם וואָגן לייכט? — האָט דער סוחר געפרעגט. — דו האָסט דאָך אָפּגעטאָן אַ גוט שפּיצל.

— יאָ, ס׳איז אמת, אָבער איך האָב דאָך אײך געזאָגט, אַז באַנוצן דאָס זעלביקע שפּיצל צוויי מאָל טויג ניט. פּאַקט אײַן, — האָט שניידערל ווייטער גערעדט, — ווי איר ווילט. לייגט נאָר אַרײַן אין וואָגן אַ גרויסן ערדענעם טאָפּ, אַ פּאָר פונט גרעטשענע גרויפּן, אַ פּאָר קוואָרט מילך און אַ צוויי פונט פּוטער.

— גוט, — האָט דער סוחר געזאָגט.—מיר וועלן טאָן ווי דו הייסט.

מען האָט איינגעפּאַקט אַלץ ווי שניידערל האָט אָנגעזאָגט, און שניידערל האָט זיך געזעצט אויפן וואָגן און היידאַ — אַוועקגעפאָרן.

אַ גאַנצן טאָג איז שניידערל געפאָרן. אין אָוונט איז ער צוגעקומען צום וואַלד, וואו דער רויבער האַלט זיך אויף. שניידערל האָט אָנגעהויבן פאָרן פּאַמעלאַך, און גענומען זינגען זיין לידל:

רויבער פון רויבערלאַנד,
קום אַהער צו מיר:
זע די — — — אַ. אַ. וו.

דער רויבער הארגים ווערט בייז

לאַנג האָט שניידערל ניט געדאַרפט וואַרטן. באַלד האָט זיך דערהערט דעם רויבערס שטים:

— דו ביסט אַ ליגנער, שניידערל, דו ווילסט ניט איך זאָל אַוועקרויבן דיין באַלעבאָס סחורה. דו האָסט מיך אָפּגע-נאַרט און געלאָזן מיך הענגען אויפן בוים. איצט וועסטו דערפאַר באַ-צאָלן מיט דיין לעבן. איך וועל דיך דער'הרג'ענען, ווי איך האָב דער'הרג'עט די אַנדערע אַנטרייבער. איך בין יעצט אין כעס.

— איך האָב דיך ניט אָפּגענאַרט, — האָט שניידערל געענטפערט,
— איך בין — — — — — — —

דער גזלן האָט אים איבערגעשלאָגן די רייד:

— ביסטו ניט אַנטלאָפן?

— איך בין געלאָפן זוכן מענטשן דיך צו ראַטעווען.

— זוכן מענטשן? שניידערל! דו ביסט פון זינען אַראָפּ? זיי וואָל-טן האָך מיך געבונדן און אַריינגעזעצט אין תפיסה! אָ, שניידערל, עס איז אַ פוילער תירוץ. זיי גרייט, אָט קוילע איך דיך.

— נו, איך זע שוין, אַז איך קאָן דיך ניט איבעררעדן, — האָט גע-זאָגט שניידערל—נו, וואָס קאָן איך מיר העלפן,—אָבער איין זאַך בעט איך דיך, ליבער רויבער, טו מיר די געפעליקייט: היינט איז באַ אונדז

אידן געווען א תענית, איך האב א גאנצן טאג געפאסט, טא לאז מיך פאנאנדערלייגן א פייער און אפקאכן עפעס, — כאטש אפעסן פארן טויט.

— האסטו וואס צו קאכן?

— א, זע, איך האב מילך, גרויפן, פוטער און א גרויסן טאפ — איך קאן אפקאכן א קאשע.

שניידערל נארט אפ דעם רויבער מיט א הייסער קאשע

גוט, קאך א קאשע, וואס האב איך קיין צייט ניט? די נאכט איז גרויס און דו וועסט פון מיר ניט אנטלויפן, און איך אליין בין אויך גאנץ גוט הונגעריק.

שניידערל האט פאנאנדערגעלייגט א פייער, אריינגעגאסן די מילך אין טאפ און געשטעלט דעם טאפ זידן.

די מילך איז פארזאטן. שניידערל האט אריינגעלייגט די גרויפן און די פוטער, און די קאשע האט זיך געקאכט. דער ריח האט זיך פארשפרייט איבערן גאנצן וואלד.

— העי, דו, — האט דער רויבער געזאגט, — מאך דאס א ביסל שנעלער, איך קאן ניט ווארטן א גאנצע נאכט!

— אט באלד, אט באלד, — האט שניידערל געענטפערט, — לאמיך נאר פארזוכן.

ער האט ארויסגענומען א שמאטע פון וואגן, האט אויפגעהויבן דעם טאפ, און א שמעק געטאן.

— א, רויבער, ס'איז א מחיה'דיקע קאשע, ס'איז נאך ניט פארטיק, אבער נא, טו א שמעק, זע ס'ארא ריח עס האט.

דער רויבער איז צוגעגאנגען און אריינגעשטעקט דעם קאפ אין טאפ א שמעק טאן — — — — —

אין דער רגע האט שניידערל איבערגעקערט דעם הייסן טאפ קאשע גלייך דעם רויבער אין פנים אריין. דער רויבער האט גענומען שרייען מיט באנומענע קולות, און צוגעלייגט די הענט צו די אויגן — די אויגן זענען אים האלב בלינד געווארן.

שניידערל איז זיך רואיק צוגעגאַנגען צום וואָגן, זיך אַרויפגעזעצט און איז אַוועקגעפאָרן אין שטאָט. ער האָט אָפּגעגעבן די סחורה, און אין דעם זעלבן טאָג זיך צוריקגעקערט.

דער סוחר האָט זיך זייער דערפרייט זען שניידערל צוריק. שניידערל האָט דערציילט וואָס עס האָט מיט אים געטראָפן, און מען האָט באַלד אַרויסגעשיקט מענטשן זוכן דעם בליַנד-געוואָרענעם רויבער.

מען האָט אים געפונען, אים געבונדען און אַריינגעזעצט אין תפיסה. דער וועג איז געוואָרן זיכער. שניידערל איז געבליבן אַן אָנטרייבער באַ דעם סוחר, און דער סוחר האָט אים גוט באַצאָלט און האָט אים געגעבן אַ נייעם צונעמעניש — „דאָס קלוגע שניידערל“.

שניידערל פֿאַרנאַרט אַ באַנדע רויבער

גזלן הארגימס ברודער

נאָכדעם ווי דאָס קלוגע שניידערל האָט באַזיגט דעם רויבער הארגים, איז ער געקומען אַהיים, געבליבן אַרבעטן באַם סוחר פֿריד, האָט פֿאַרדינט גענוג געלט פֿאַר זיין פֿאַמיליע, און געלעבט רואיק און צופֿרידן, אָבער באַלד האָט זיך אָנגערוקט אַ נייע צרה.
עס איז געווען אַזוי:

דער רויבער האָט געהאַט אַ ברודער, אַ גוטער ערלאַכער, פּראָסטער פּויער. ווען דער פּויער האָט געזען ווי מען האָט געבראַכט צופֿירן זיין ברודער געשמידט אין קייטן, האַלב בלינד, האָט זיך זיין כעס אין אים צעברענט און ער האָט געזאָגט — איך וועל זיך אָפּרעכענען פֿאַר מיין ברודער. איך וועל נעמען נקמה. שטילערהייד האָט ער פֿאַרקויפֿט זיין ערד, זיין הויז, זיינע בהמות און זיין גאַנץ באַלעבאַטישקייט און האָט זיך אַוועקגעלאָזן אין וואַלד אַריין. עס איז אַוועק אַ שטיקל צייט, און דער פּויער האָט צונויפֿגענומען אַ גרויסע רויבער-באַנדע. די באַנדע האָט זיך פֿאַרקליבן אין וואַלד אין אַ פֿינצטערער הייל און קיינער האָט ניט געקאָנט צו איר צוקומען. די באַנדע האָט באַרויבט אַלע דורכפֿאָרער און דערהרג׳עט אַ סך אָנטרייבער. אַ שרעק איז אָנגעפֿאַלן אויף דער גאַנצער באַפֿעלקערונג.

די סוחרים פֿון אַלע שטעט אַרום יענעם וואַלד זענען זיך צוזאַמענגעקומען און האָבן גענומען טראַכטן וואָס צו טאָן. האָט מען באַשטימט אַז מען זאָל אַנטקעגן די רויבער אַרויסשיקן פּופֿציק באַוואָפֿנטע סאָלדאַטן. האָט מען אַזוי געטאָן, אָבער די רויבער האָבן באַזיגט די סאָלדאַטן.

האָט מען ווידער גערופֿן נאָך אַן אסיפֿה און מען האָט באַשלאָסן

אַז מען זאָל אַרויסשיקן הונדערט באַוואָפנטע סאָלדאַטן. האָט מען אַזוי געטאָן, אָבער די רויבער האָבן באַזיגט די הונדערט.

האָט מען ווידער גערופן אַן אסיפה און מען האָט ווידער באַשלאָסן אַז מען זאָל אַרויסשיקן צוויי הונדערט סאָלדאַטן. האָט מען אַזוי געטאָן. אָבער די רויבער האָבן אויך די צוויי הונדערט סאָלדאַטן בייגעקומען. האָט מען שוין ניט געוואוסט וואָס צו טאָן, ווייל אַלע האָבן מורא געהאַט זיך גיין שלאָגן מיט די רויבער.

שניידערל קומט צו דער באַראַטונג פון די סוחרים

זיבן טעג און אַכט נעכט זענען הונדערט סוחרים געזעסן און האָבן געטראַכט און געטראַכט. זייערע אויגן זיינען רויט געוואָרן פון ניט שלאָפן, די שטערנס פאַרקנייטשט פון טראַכטן, די באַקן איינגעפאַלן פון ניט עסן, אָבער זיי האָבן זיך צו גאָרנישט ניט געקענט דערטראַכטן.

אויפן אַכטן טאָג קומט אַריין שניידערל, שטעלט זיך אָפּ בא דער טיר און זאָגט שטילערהייט:

— איך וועל גיין אין וואַלד אַריין און פאַרנאַרן די באַנדע רויבער.

— ווי אַזוי וועסטו דאָס טאָן, שניידערל?

— דאָס איז אַ סוד.

— אַ סוד איז אַ סוד. אָבער ווי אַזוי ווילסטו מען זאָל דיך אויסריכטן אין וועג אַריין? — האָבן געפרעגט די סוחרים.

— לייגט אַריין אין וואָגן אַ ביסל סחורה, — זאָגט שניידערל, אַ פּאָר פלעשלאַך בראָנפן, אַ נייע פּאָר שיך, אַ היטל מיט אַ לאַקירטן גלאַנציקן דאַשעק, אַ גאָלדן בענדל איבער'ן דאַשעק און אַ זילבערנער אָדלער איבער דעם בענדל.

— מיר'ן דיר געבן הונדערט היטלען.

— איך דאַרף ניט קיין הונדערט היטלען. אפשר שפּעטער. איצט וויל איך נאָך איין היטל. אויפן בעסטן קאָפּ קאָן מען מער ווי איין היטל ניט אָנטאָן. געדענקט נאָר עטלאַכע זאַכן. חזר'ט עס איין. קום

איך אַן מיט עמיצן אין שטאָט, מאַכט זיך אַז איר קענט מיך ניט און איר ווייסט מיך ניט. אַז איך וועל אַריינגיין ערגעץ אין אַ קראָם און בעטן סחורה, זאָלט איר געבן. נאָכדעם ווי איך וועל די סחורה צונעמען, וועל איך אַראָפּנעמען דאָס היטל, זיך פאַרנייגן און פרעגן:

„באַצאָלט? מעג איך גיין?“ זאָלט איר ענטפערן:

„דאַנקע שיין, מיטן גרעסטן כבוד. פאַרגעסט ניט קומען נאָכאַמאָל“

איך וועל באַ דעם סוחר, קאָהען, בעטן היטלען. וויפיל היטלען איך וועל בעטן, אַזוי פיל גזלנים זיינען דאָ אין וואַלד. וועט איר וויסן און זיך צוגרייטן.

שניידערל איז אַראָפּ פון זינען, — האָבן עטלאַכע סוחרים געזאָגט. וואָס וועט ער קענען אויפטאָן מיט אַ פּאָר נייע שיך און מיט אַ היטל?

— לאָזט צורו, — האָבן די אַנדערע געענטפערט. — האָט איר אַן אַנדער מיטל ווי אַזוי צו כאַפּן די רויבער? לאָמיר פּרובירן. שניידערל איז קלוג.

האָבן די סוחרים געגעבן שניידערל אַלץ וואָס ער האָט פאַרלאַנגט, און שניידערל האָט זיך געלאָזט אין וועג אַריין.

די באַנדע כאַפּט שניידערל

געקומען אין וואַלד אַריין, האָט שניידערל געלאָזן גיין דאָס פערד טראָט ביי טראָט. טרעט זיך דאָס פערד און שניידערל זיצט אין וועגל און ברומט אונטער אַ לידל.

מיטאַמאָל שפּרינגט אַרויס אַ רויבער פון וואַלד מיט אַ שווערד אין דער האַנט און טוט אַ קאָמאַנדעווע: „שטיי!“

שטעלט זיך שניידערל אָפּ. קומט צו דער רויבער צום וואָגן און באַפעלט: „אַראָפּ פון וואָגן!“

גייט שניידערל אַראָפּ פון וואָגן.

— איצט קום מיט מיר, דו קרעציקער הונט, — טוט אַ רעווע דער רויבער.

— איך בין ניט קיין הונט, און איך בין ניט קיין קרעציקער.

— שוויג, — באפעלט דער רויבער, און לייגט אריין צוויי פינגער אין מויל און טוט א פייף. קומט צולויפן נאך א רויבער און נעמט צו דעם פערד און וואגן.

— זייט פארזיכטיק, חברה, — מאכט שניידערל. — איר זאלט וויסן אז איך בין שניידערל, דאס קלוגע שניידערל, וואס האט באזיגט דעם ריז הארגים.

— דו ביסט שניידערל? — רופט אוים דער רויבער מיט פרייד, — איז דאך גוט! איך וועל קריגן א באלוינונג פון אונדזער הויפטמאן, ווייל ער קוקט שוין אוים זיינע אויגן אויף דיר.

— גוט, — זאגט שניידערל גלייכגילטיק, — פיר מיך צו דיין הויפטמאן.

זיינען זיי געגאנגען און געגאנגען, ביז זיי זיינען אריין אין א געדיכטן וואלד. זיינען זיי ווייטער געגאנגען ביז זיי זיינען געקומען אין א טיפן טאל. אין יענעם טאל איז געווען א הייל. אין אט דער הייל האבן זיך אויפגעהאלטן די רויבער.

האט דער רויבער א בלאז געטאן דריי מאל אויף א הארן. עמיצער האט אים געענטפערט. באלד האט זיך באוויזן א באוואפנטער רויבער און האט געפרעגט:

— האסטו עמיצן געבראכט, ברודער?

— יא, א גרויסן העכט. שניידערל.

שניידערל איז דא! — האט אפגעהילכט דעם רויבערס שטים.

האבן זיך א שאט געטאן רויבער פון אלע זייטן. באלד האט די גאנצע באנדע ארומגערינגלט דעם קלוגן שניידערל.

עס איז אנגעקומען דער הויפטמאן אליין. אלע רויבער האבן אים סאלוטירט און דער וועכטער רויבער האט געזאגט:

— איך האב אים געבראכט, איך האב געבראכט דאס קלוגע שניידערל!

און דער הויפטמאן האט געזאגט: „גוט, זייער גוט. איצט, ברידער, זאגט, וואס מען זאל טאן מיט אים, מיט אט דעם שניידערל? זאלן מיר

אים הענגען, שיסן, דערטרינקען, אדער גאר בינדן און אוועקווארפן אין וואלד און בייזע חיות זאלן אים פארצוקן?

האבן א סך רויבער געזאגט — הענגען. אנדערע האבן געזאגט — שיסן. אנדערע — דערטרינקען, און עטלעכע — בינדן און ווארפן צו די חיות. איז געווארן א געטומל און א געפילדער.

שניידערל ווייזט דער באנדע נייע שפיצלאך

נעמט שניידערל ארויס זיין פיפקע פון מויל און רופט זיך אן און זאגט:

וואס איילט איר זיך אזוי, ברידער? ווארט צו א ווייל. איך וועל דאך פון אייך ניט אנטלויפן. טראכט גוט איבער די זאך. לייגט זיך איבער. איך קאן אייך באווייזן עטלעכע קונצן. איך קאן אייך ווייזן ווי אזוי אוועקצוגנב׳ענען בא יעדן פויער וואס פארט איבערן שליאך זיין פערד און וואגן.

— מיינסט אוועקרויבן?

— ניין גנב׳ענען און אים קיין שלעכטס ניט טאן.

— דאס ווילן מיר טאקע זען, — האבן געענטפערט די רויבער.

גוט, — זאגט שניידערל, — קומט מיט מיר.

גייט שניידערל צו צום וואגן, נעמט די פאר שיך, און לאזט זיך מיט די רויבער גיין צום שליאך.

פארט א פויער איבערן שליאך. פארלויפט אים שניידערל דעם וועג. אזוי אז דער פויער זאל ניט זען. און ווארפט אוועק א רעכטן שוך אויפן שליאך.

קומט אן דער פויער. זעט א נייעם שוך ליגן און וויל אים אויפהויבן. באטראכט ער זיך אבער, ס׳איז דאך איין שוך, צו וואס טויג ער אים? לאזט ער דעם שוך ליגן.

פארלויפט אים שניידערל דעם וועג און ווארפט אוועק דעם לינקן שוך אויפן שליאך. פארט אן דער פויער, דערזעט דעם לינקן שוך, און שטעלט זיך אפ. — ס׳ארא נאר איך בין, טראכט דער פויער, וואלט איך

אויפגעהויבן דעם רעכטן שוך, וואָלט איך איצט געהאַט אַ גוטע פּאָר שיך.

שטעלט דער פּויער אָפּ פערד און וואָגן. הויבט אויף דעם שוך און לאָזט זיך גיין צוריק צופוס אויפהויבן דעם ערשטן שוך. גייט דער-ווייל שניידערל צו און פאַרנעמט דעם פּויערס געשפּאַן.

דאָס שפּיצל איז די רויבער זייער געפעלן געוואָרן. און דער הויפּט-מאַן זאָגט: „אָ, דו ביזט קלוג, שניידערל, בלייב מיט אונדז“.

— אַוודע וועל איך בלייבן. איך האָב נאָך אַ שענער שפּיצל אייך צו באַווייזן. איצט קומט, לאָמיר עפּעס צובייסן און וואַרטן ביז מאָרגן. מאָרגן וועל איך אייך ווייזן עפּעס אַן אַנטיק.

שניידערל האָט צוריקגעפירט דאָס פערד און וואָגן צום שליאַך, און איבערגעלאָזן פאַר דעם פּויער, און איז דערנאָך אַוועק מיט די רויבער אין וואַלד אַריין.

אַ היטעלע מיט אַ גלאַנציקן דאַשעק

האָט מען אָפּגעהוליעט אַ גאַנצע נאַכט. מען האָט געגעסן און פאַרטרונקען מיט בראָנפן און ווייַנען און געזונגען און גע-טאַנצט, אַז דער וואַלד האָט געציטערט.

אין דער פרי רופט זיך אָן דער הויפּטמאַן:

— נו, שניידערל, וואָס פאַר אַ קונץ וועסטו אונדז איצט באַווייזן? ענטפערט שניידערל און זאָגט:

— איך האָב בײַ זיך אין וואָגן אַ היטעלע מיט אַ גלאַנציקן דאַ-שעק. איבערן דאַשעק אַ גאָלדן בענדל און איבערן בענדל אַ זילבערנער אָדלער. אָט דאָס היטעלע האָט אין זיך אַ כּישוף. איר קאָנט אַריין אין וועלכער עס איז קראָם, קויפן וואָס איר ווילט, און ניט באַצאָלן. איר הויבט נאָר אויף דאָס היטעלע און פרעגט: „באַצאָלט? מעג איך גיין?“ און איר הערט גלייך דעם ענטפער: דאַנקע שיין, מיטן גרעסטן כּבוד, פאַרגעסט ניט קומען נאָכאַמאָל“.

— קאָן מען נעמען אַלץ וואָס מען וויל ? — פרעגט איין רויבער.

— אַוואַדע אַלץ, און מען דאַרף זיך ניט איינשטעלן דאָס לעבן, ווי איר טוט עס.

— איז דאָך גוט, — מאַכט דער הויפּטמאַן.

— אַוואַדע גוט.

— אָבער ווי אַזוי וועלן מיר וויסן צי עס איז אמת ? — זאָגט דער הויפּטמאַן.

— טאַקע, — פרעגן די אַנדערע רויבער, — טאַקע ווי אַזוי ?

— ווייסט איר וואָס, שיקט מיט מיר דעם הויפּטמאַנס טאָכטער. זאָל זי זען אַז עס איז אמת.

— האָבן אַלע צוגעשטימט.

איז שניידערל אַוועקגעפאָרן אין שטאָט אַריין צוזאַמען מיט דעם מיידל. ער קומט אַריין אין אַ קראָם, נעמט צוויי פונט שאָקאָלאַד, טוט אַ הויב דאָס היטעלע און פרעגט : באַצאָלט ? מעג איך גיין ?

ענטפערט דער קרעמער : „דאַנקע שיין, מיטן גרעסטן כבוד, פאַרגעסט ניט קומען נאָכאַמאָל“.

גייט שניידערל אַריין אין אַן אַנדער קראָם און נעמט מעל, ברויט, צוקער, וואורשטן, שנאַפּס. ער גייט אַריין אין אַ קליידער געשעפט, נעמט אַ שיין קליידל פאַר דעם הויפּטמאַנס טאָכטער. און אומעטום דאָס זעלביקע : אַ הויב מיטן היטעלע און אַזוי ווייטער, און קיין געלט ניט באַצאָלט.

צום לעצטן איז שניידערל אַריין אין אַ קראָם פון היטלען און געקויפט פופציק גאָלדענע פאַסיקלאַך, פופציק זילבערנע אָדלערס, און פופציק היטלען. פאַרן אַוועקגיין זאָגט שניידערל : „געדענקט - זשע, פופציק היטלען האָב איך גענומען“. האָט שוין דער קרעמער פאַרשטאַנען, אַז עס זיינען דאָ פופציק רויבער.

די באנדע פאלט אריין

שניידערל האט געבראכט צו די רויבער א פולן אנגעפאקטן וואגן. זיי האבן עס דערזען און ניט געגלויבט די אייגענע אויגן.

פרעגן זיי דעם מיידל צי עס איז אמת, אז ער האט ניט געצאלט קיין געלט. ענטפערט דאס מיידל:

— עס איז אמת. ער גייט אריין אין וועלכער קראם ער וויל נאר, נעמט וואס ער וויל, גיט ניט קיין גראשן, נעמט נאר אראפ דאס היטעלע און פרעגט: „באצאלט? מעג איך גיין?“ און אלע קרעמער ענטפערן דאס זעלביקע: „דאנקע שיין, מיטן גרעסטן כבוד, פארגעסט ניט קומען נאכאמאל“.

האבן די רויבער זיך ניט געקאנט אפוואונדערן: „אט אזוי גרינג קריגן געלט איז דאך עפעס גאר גוט, צו וואס טאן עפעס אנדערש, אז עס קאן אזוי גרינג אלץ אנקומען?“

און שניידערל האט געזאגט:

— הערט מיך אויס, ברידער, — איך האב געבראכט פופציק היטלען, פופציק גאלדענע בענדלאך און פופציק אדלערס. איך בין דאך א שניידער, וועל איך היינט בנאכט זיצן און אלץ צוגרייטן: א בענדל אויף א היטל, און אן אדלער איבערן בענדל. מארגן וועט יעדער פון אונדז נעמען א היטעלע, באהאלטן אונטערן פאלע און מיר וועלן אוועק אין שטאט אריין. יעדער איינער וועט אריין אין א באזונדער קראם און נעמען וואס זיין הארץ גלוסט. אזוי ארום וועלן מיר אויסליידיקן דאס שטעטל.

האבן די רויבער אזוי געטאן. זיי האבן געלאזן זייערע ביקסן און שווערדן אין הייל. יעדער האט נאר מיטגענומען מיט זיך דאס היטעלע און א גרויסן ברייטן זאק.

זיינען די רויבער אנגעקומען אין שטאט און האבן זיך צעשפרייט איבער די גאסן. יעדער איינער האט זיך אויסגעקליבן א קראם און זיי זיינען אלע מיטאמאל אריין אין באזונדערע קראמען.

איידער זיי זיינען אריין אין די קראמען האבן זיי אויסגעטאן זייע-

רע היטלען און אָנגעטאָן די היטעלעך מיט די גלאַנציקע דאַשעקעס און זילבערנע אָדלערס, ווי מען האָט זיי נאָר דערזען אין די קראָמען, האָט מען באַלד פאַרשטאַנען, אַז זיי זיינען עס די רויבער. האָט מען זיי געכאַפּט, געבונדן אין קייטן און פאַרפאַקט אין געפענקעניש.

שניידערל האָט דערנאָכדעם אַוועקגעפירט די פּאָליציי אין דער הייל פון די רויבער. האָט מען דאָרטן געפונען אַ סך גאָלד און סחורה גענוג צו באַצאָלן אַלעמען וועמען די רויבער האָבן באַרויבט.

פאַר זיך אַליין האָט שניידערל גאָרניט גענומען. ער האָט נאָר געבעטן אַז מען זאָל דעם הויפּטמאַנס טאָכטער ניט באַשטראָפן. האָט מען אים געפאָלגט און מען האָט זי באַפרייט.

אַנדערע דערציילן, אַז דעם הויפּטמאַנס טאָכטער, וועלכע איז געווען זייער אַ שיינע, האָט חתונה געהאַט מיט שניידערל׳ס זון. אויף זיכער ווייסט מען עס ניט.

ר י ז ן

שניידערל ווערט באַרימט

ניידערל האָט פאַרנאַרט די באַנדע רויבער, זיך צוריקגעקערט אַהיים און האָט ווייטער געאַרבעט פאַרן סוחר פריד. ער האָט געוואָלט לעבן רואיק און צופרידן, האָט זיך אָבער באַלד אָנגערוקט אַ נייע צרה. — ער איז געוואָרן באַרימט. שניידערל איז געוואָרן שטאַרק באַרימט, מען האָט פון אים געהערט אין דער הויפּשטאָט. איינמאָל איז אָנגעקומען אַ באַפעל אין שטעטל, אַז שניידערל זאָל קומען זיך מעלדן צום קעניג. אַז אַ קעניג באַפעלט מוז מען פאָלגן, און שניידערל איז אַוועקגעפאָרן.

אָנגעקומען אין דער הויפּשטאָט, איז שניידערל פאַרפאָרן אויף אַן אכסניה, גענומען דעם שענסטן צימער און האָט געוואַרט. לאַנג האָט ער אָבער נִיט באַדאַרפט וואַרטן. עס זיינען צו אים געקומען צוויי מיניסטאָרן און געזאָגט: „קום מיט אונדז צום קעניג אין פּאַלאַץ. ער דאַרף דיך נויטיק האָבן", און שניידערל איז געגאַנגען.

פ ל י ג ן

עקומען אין פּאַלאַץ האָט שניידערל געזען ווי דער קייסער זיצט אויף אַ גאָלדענער שטול און לעבן אים שטייען סאָלדאַטן מיט בלאַנקע שווערדן און סענאַטאָרן אָן היטלען. לעבן טראָן שטייט אַ טיש מיט טייערע טאָרטן און ווײַנען, און פליגן פון גאָר דער וועלט זענען אָנגעזעצט אויף די זיסע געבעקסן. צוויי באַדינער פאָכען מיט פעכערס און טרייבן די פליגן, אָבער עס העלפט נִיט.

„דו זאָלסט וויסן, שניידערל, אַז אַ באַנדע ריזן האָט זיך פאַרקליבן

פּופּציק מייל פון דער הויפּטשטאָט און זיי דערגייען מיר די יאָרן,— מאַכט דער קעניג צום שניידערל.—איך האָב אַרויסגעשיקט קעגן זיי סאָלדאַטן מיט ביקסן און האַרמאַטן, אָבער עס העלפט ניט. די ריזן רייסן אויס גרויסע פעלזן, וואַרפן זיי אויף די סאָלדאַטן און פאַרטיליקן זיי. איך ווייס ניט וואָס צו טאָן. איך האָב געהערט אַז דו ביסט קלוג, זייער קלוג, האָב איך געשיקט נאָך דיר, אפשר וועסטו מיר קאָנען העלפן.

הערט שניידערל מיט איין אויער און זיינע אויגן זיינען אַריינגע- טאָן אין די טאָרטן, קוקט אויס געשמאַקע טאָרטן. אַ שאָד וואָס די פליגן עסן זיי אויף. אַ שאָד טאַקע. מען דאַרף עס ניט דערלאָזן. טוט ער אַ מאַך מיט דער האַנט — אַראָפּטרייבן די פליגן. טוט אַ זשומע, און אַ הויפן פליגן פאַלט טויט. ציילט זיי שניידערל איבער: פערציק פליגן. און אויפּטו!

און דער קייסער רעדט ווייטער.

— „איך וועל שיקן מיט דיר טויזנט סאָלדאַטן, זיי וועלן דיר העלפן פאַרטיליקן די ריזן“.

ענטפערט שניידערל:

— „עס וועט ניט טויגן מיט טויזנט סאָלדאַטן. טויזנט סאָלדאַטן זאָלן זיך שלאָגן מיט די ריזן טויג ניט. די ריזן וועלן אויסרייסן נאָך גרעסערע פעלזן און דער׳הרג׳ענען די סאָלדאַטן. און צו טויזנט סאָל- דאַטן וואָס דאַרף מען מיך? וואָס בין איך, אַ גענעראַל?“

— „איז וואָס זאָלן מיר טאָן, שניידערל?“— פרעגט דער קעניג.

אַ פּאָס זייד, גאָמעלקעס, קיכלאַך און אַ פייגעלע

װאַרט, לאָמיר עפּעס צוטראַכטן — זאָגט דאָס קלוגע שניידערל. טראַכטן אין געזונט פאַרן קאָפּ. און שניידערל האָט פאַר- קנייטשט דעם שטערן, פאַרמאַכט די אויגן, זיך פאַרטראַכט. געטראַכט, געטראַכט און זיך דערטראַכט. רופט ער זיך אָן צום קעניג:

— „איך וויל איר זאָלט נעמען אַ פּאָס רויטן זייד און אָנשרייבן

מיט גרויסע ווייסע אותיות: „מיט איין קלאַפּ האָט שניידערל דער־הרג׳עט פֿערציק“. אונטערן איבערשריפֿט לייגט אַרויף דעם קעניג׳ס שטעמפּל, ווייזן אַז עס איז אַן אמת. און אַן אמת איז עס דאָך, — גיט צו שניידערל מיט אַ שמייכל, — אָט ליגן זיי אויפֿן דיל.

„און דערנאָך, — באַפֿעלט ווייטער שניידערל, — הייסט דעם בעקער באַקן צוויי־ערליי קיכלאַך. אין העלפֿט פֿון זיי זאָל זיין אינמיטן אַ שטיינדל און אין די אַנדערע זאָל זיין איינגעבאַקן ניס. דערנאָך מאַכט מיר קעז־גאָמעלקעס, און כאַפּט מיר אַ פֿייגעלע“.

„און וואָס וועסטו טאָן מיט דעם אַלעם?“ פֿרעגט דער קעניג.

„עס איז אַ סוד“, ענטפֿערט שניידערל, ס׳איז אַ סוד, מיין קעניג.

„פֿאַרן קעניג טאָרן ניט זיין קיין סודות“ טוט אַ דונער אַ סענאַטאָר.

„אמת“, ענטפֿערט דאָס קלוגע שניידערל, „פֿאַרן קעניג טאָר מען ניט האָבן קיין סודות“, אָבער איך ווייס נאָך אַליין ניט ווי אַזוי איך וועל קאָנען אָפּנאַרן די ריזן. אפֿשר זיינען זיי גאָרניט אַזוי נאַריש?

„איז וואָס־זשע וועסטו דעמאָלט טאָן?“ פֿרעגט דער קעניג.

„גאָרניט“, ענטפֿערט שניידערל. „אויב איך וועל זיי ניט קאָנען אָפּנאַרן, וועלן זיי מיך דער׳הרג׳ענען, און אַ טויטער דאַרף גאָרנישט ניט טאָן“.

„האָסטו גאָר קיין מורא ניט?“ האָט דער קעניג געפֿרעגט.

„נו, אַז איך האָב מורא איז וואָס? אַ בראַווער מענטש דאַרף ביי־קומען זיין שרעק“, ענטפֿערט שניידערל.

„גוט געזאָגט“, ענטפֿערט דער קעניג, „גוט געזאָגט“, און ער האָט באַפֿוילן געבן דעם קלוגן שניידערל אַלץ וואָס ער האָט געבעטן.

שניידערל פֿאַרמעסט זיך מיט אַ ריז

שניידערל איז געגאַנגען, ביז ער איז געקומען צו אַ געדיכטן וואַלד. דער וואַלד איז געווען אַזוי געדיכט, אַז עס איז דאָרטן געווען פֿינצטער אינמיטן העלן זומער־טאָג, גייט דאָס קלוגע שניידערל און קייט זיינע קיכלאַך און זינגט:

דאָס קלוגע שניידערל

פערציק מיטאָמאָל,
פערציק מיט איין קנאַק,
ווער עס גלויבט מיר ניט
וועט כאַפּן זיין פּסק.

פערציק מיטאָמאָל,
פערציק מיט איין האַנט.
שניידערל איז דער העלד,
דער העלד פון גאַנצן לאַנד.

פּלוצים האָט שניידערל דערהערט אַ געלעכטער, אַ געלעכטער וואָס האָט אָפּגעהילכט ווי אַ דונער און געמאַכט ציטערן דעם וואַלד. אים איז געוואָרן הייס, היים דערשטיקט צו ווערן. און באַלד איז אים געוואָרן קאַלט, ווי מען וואָלט אים אַריינגעוואָרפן ווינטער אין אַ טייך אַריין. ער איז אָבער געבליבן שטיין רואיק, און שטילערהייט האָט ער גענומען זיך אײַנטערגעבן מוט: האָט מען מורא פאַר וועלף, דאַרף מען ניט גיין אין וואַלד. נעמט מען זיך אונטער מלחמה־האַלטן מיט ריזן, דאַרף מען באַהאַלטן די שרעק. אָפּגערעדט דאָס צו זיך, האָט ער אויסגערופן מיט אַ גראָבער שטים:

— און ווער וואַגט עס לאַכן אַזוי?

— איך, — טוט אַ דונער דער ריז, — איך, מייזעלע, לאַך פון דיר. און שניידערל דערזעט פאַר זיך אַ ריז העכער פון אַ בוים און גרעבער פון אַ מויער.

דאָס ביסטו דער ריז, וואָס כ׳האָב פון אים אַזוי פיל געהערט פרעגט שניידערל? שלום־עליכם, ריז, שלום־עליכם, חבר! איך האָב דיך טאַקע אַרומגעזוכט. געוואָלט פאַרמעסטן זיך מיט דיר אין כוחות.

— מיט מיר ווילסטו זיך פאַרמעסטן?

— אַוודע,

צעלאַכט זיך דער ריז נאָכאַמאָל און זיין געלעכטער הילכט אָפּ ווי א דונער, און ער זאָגט: לאָמיך דיך פריער אָנקוקן קאַרליק, וואו ביסטו?

— אָט בין איך, אָט בין איך, קוק מיך אָן און, נאָ זע, לייען: „מיט איין קלאַפּ האָט שניידערל דער׳הרג׳עט פערציק״. דו הערסט, מיט איין קלאַפּ.

— זייער שיין, זייער פיין, ווילסט אפשר זען וואָס איך קאָן אָפּ־טאָן? — זאָגט דער ריז, און ער טוט א כאַפּ א שטיין די גרויס פון שטוב, טוט אים א הויב, א וואָרף, אזוי, אז דער שטיין פאַלט א מייל ווייט.

— ס׳איז טאַקע אַן אויפטו, — זאָגט שניידערל, — אָבער ניט אזא גוואַלטיקער אויפטו. איך וועל דיר ווייזן א שענערע קונץ. אָט זע, איך וועל א וואָרף טאָן א שטיינדל, וועט עס פאַלן אַזוי ווייט, אז דו וועסט ניט זען וואו עס פאַלט.

— גוט, — זאָגט דער ריז, איך וואָלט עס טאַקע וועלן זען.

נעמט שניידערל אַרויס פון קעשענע א פייגעלע, טוט עס א וואָרף ווי איינער וואַרפט א שטיינדל, און דער ריז האָט טאַקע ניט געזען וואוהין דאָס „שטיינדל״ איז אַהינגעקומען.

איז עס דעם ריז זייער געפעלן געוואָרן און ער האָט געזאָגט: נו, דו ביסט טאַקע א מאַדים, אָבער איך וועל דיר באַלד ווייזן נאָך עפּעס שענערס פון דעם, — און ער טוט א כאַפּ א שטיין און צערייבט אים אויף שטויב.

רופט זיך אָן דאָס קלוגע שניידערל און זאָגט: — דאָס איז טאַקע אַן אויפטו, אָבער איך וועל דיר ווייזן עפּעס בעסערס. דו זעסט מיינע קיכעלאַך? דאָס איז מיין שפּייז, ספּעציעל פאַר מיר געבאַקן, ווייל איך האָב ליב האַרטע קיכלאַך. לאָמיר זען צי דו קאָנסט זיי צעקייען.

צעלאַכט זיך דער ריז: אוי ביסטו א ליץ, קאַרליקל, און ער טוט א כאַפּ א הויפן קיכלאַך און וואַרפט אַריין צו זיך אין מויל אַריין און וויל אָנהייבן קייען. ער טוט א קיי איין מאָל, צוויי מאָל און הייבט אָן שרייען: אוי, מיינע ציין! נאָ, זע, אַזאַ געזונטער צאָן, אויסגע־בראָכן, — און טוט א שפּיי אוים א מויל מיט בלוט.

לאַכט שניידערל און זאָגט: איך האָב עס פריער געוואוסט. איך האָב געוואוסט אַז דו וועסט ניט קאָנען צעקייען מיינע קיכלאַך. זיי זיינען האַרט, האַרטער פון קיזלשטיין, ספּעציעל געבאַקן פאַר מיר, — און שניידערל פּאַקט אָן אַ פול מויל מיט די קיכלאַך וואָס זיינען געבאַקן געוואָרן מיט נים און קייט אויף וואָס די וועלט שטייט.

שטייט עס ניט אָן דעם ריז, אַז אַזאַ קאַרליקל זאָל די קיכלאַך יאָ קאָנען צעקייען און ער ניט. בעט ער ווידער אַ הויפן קיכלאַך, און שניידערל זשאַלעוועט אים ניט. ער גיט אים די קיכלאַך וואָס זיינען געבאַקן געוואָרן מיט די שטיינדלאַך און שמייכלט.

דער ריז טוט ווידער אַ כאַפּ, אַ קיי, און אַ געשריי „אוי מיינע ציין", און שפּייט ווידער אויס אַ צאָן ווייס ווי מילך, גרויס ווי אַן איי, נאָר צעבראָכן אויף דער העלפט. איך וועל דאָך בלייבן אָן ציין, — יאָמערט דער ריז, — אָן ציין וועל איך בלייבן מיט אַ ליידיק מויל ווי אַ ניי געבוירן קינד!

— אַז מען קאָן ניט
און מען ווייסט ניט,
נעמט מען זיך ניט אונטער,
אַי, אַי, אַי, אַי.....

זינגט שניידערל מיט אַ ניגון, דו מאַכסט אָן אָנשטעל אַז דו ביסט דער שטאַרקסטער אויף דער וועלט, און קאָנסט ניט צעקייען מיינע קיכלאַך. איז וואָס-זשע ווילסטו, פעטער ריז?

צעקאָכט זיך דער גיבור: — איך וועל דיר ווייזן וואָס איך קאָן, און ער טוט אַ נעם מיט זיינע לאַפּעס אַ דעמב, רייסט אים אויס מיט די וואָרצלען און וואַרפט אים אַוועק וואו דער שוואַרצער פעפער וואַקסט. דערנאָך טוט ער אַ כאַפּ נאָך אַ בוים, נאָך אַ בוים און נאָך אַ דעמב און האַלט זיי אין איין שליידערן אין דער לופט.

שטייט שניידערל רואיק, קוקט וואָס דער גיבור טוט, קייט קיכלאַך און זאָגט זיך געלאַסן:

— ס'איז אָן אויפטו, פעטער ריז, טאַקע אָן אויפטו. ווייז אָבער

א קונץ, חבר מיינער, און קוועטש ארויס וואסער פון א שטיין, זאל זיין ניט פון א גרויסן שטיין, פון א שטיינדעלע כאטש.

טוט דער ריז א כאפ א שטיינדל אין זיין האנט, קוועטשט און קוועטשט, צערייבט עס אויף שטויב, אבער קיין וואסער האט ער ניט ארויסגעקוועטשט. ווערט ער ברוגז און טוט א זאג:

— און דו קאנסט יא ארויסקוועטשן וואסער פון א שטיינדל?

ענטפערט שניידערל: — אוודאי קאן איך. א גרויסער ווערט, אויך מיר א קונץ. — און ער הויבט אויף א שטיינדל פון דער ערד. און פלינק ווי א גנב בייט ער עס איבער אויף א קעז-קייקעלע און טוט א קוועטש. איינס, צוויי, און ס'האט אנגעהויבן קאפען וואסער.

די ריזן ווילן קרוינען שניידערל

האט דער ריז אראפגעלאזן די נאז א באזיגטער און זיך אפגערופן:

— איך זע אז דו ביסט טאקע שטארקער און פלינקער פון מיר. קום מיט מיר צו מיינע ברידער און מיר וועלן דיך קרוינען פאר אונדזער קיניג.

— וויפל ברידער זענט איר?

פינף ברידער און אונדזער פאטער. מיר זענען געווען זיבן ברידער, זיינען צוויי דער'הרג'עט געווארן. דער אוניקארן האט זיי דער'הרג'עט.

— ווער איז דער אוניקארן?

— דו ווייסט ניט?

— ניין, איך ווייס ניט.

— מאדנע, — מאכט דער ריז, איך האב געמיינט אז אלע ווייסן ווער דער אוניקארן איז.

— איך האב קיינמאל ניט געהערט פון אזא חיה, — זאגט שניידערל.

— דו האסט געטראפן, — מאכט דער גיבור, — ס'איז טאקע א חיה, א ווילדע חיה. זי איז גרויס ווי אן אקס. דער קערפער ווי

פון אַ ווילדן חזיר. די פיס זיינען ווי ביי אַ לייב. דער עק פון אַ לעמפּערט, און דער קאָפּ ווי ביי אַ העלפאַנט, נאָר אָן דער לאַנגער נאָז. אַנשטאַט דער לאַנגער נאָז, האָט דער אוניקאָרן אַ האָרן אינמיטן שטערן. דער האָרן איז שאַרף ווי אַ שפּיז און האַרט ווי אַ קיזל־שטיין. גיט דער אוניקאָרן אַ שטאָך מיטן האָרן, איז שוין נאָכן מענטשן. מיינע ברידער זיינען געגאַנגען אויף יאַגד און האָבן דערזען די חיה. זיי זיינען דאָך מיינע ברידער, האָבן זיי זיך ניט דערשראָקן און ניט אַנטלאָפן, האָט זיי דער אוניקאָרן דערשטאָכן. אַ צווייטער ברודער איז דאָן געגאַנגען נעמען נקמה פון דער ווילדער חיה, אָבער ער האָט קוים זיך געראַטעוועט מיטן לעבן. ער איז טאַקע לעבן געבליבן, אָבער אַ קאַליקע איז ער ביז היינטיקן טאָג. דער אוניקאָרן האָט אים צעלעכערט אַ פוס. ווען מיר האָבן דערזען ווי שטאַרק דער אוניקאָרן איז, האָבן מיר אים געלאָזן צורו. מיר האָבן זיך פאַרקליבן אויף אַ הויכן באַרג, אויסגעבויט אַ הויז און מיר וואוינען דאָרט. מיר לעבן פון רויב און ס'איז אונדז וואויל.

— און איר האָט גאָרניט קיין מורא פאַרן קעניג? — פרעגט שניידערל.

— פאַרוואָס זאָלן מיר מורא האָבן פאַרן קעניג, אַז מיר קאָנען באַזיגן זיינע סאָלדאַטן? ענטפערט דער ריז.

— גערעכט, — זאָגט שניידערל, — גערעכט. און פאַרוואָס ווילסטו מיך מאַכן פאַר אַ קעניג?

— ווייל דו ביסט שטאַרקער און פלינקער פון אונדז. קום וועסטו זיך באַקענען מיט מיינע ברידער און מיט אונדזער פאָטער.

גייט שניידערל מיט דעם ריז. ניט ער גייט, נאָר ער לויפט, ווייל ער וויל נאָכהאַלטן דעם גאַנג פון גיבור. קומען זיי אָן צום באַרג וואו די ריזן וואוינען.

שטעלט דער ריז פאָר שניידערל פאַר דער משפחה און דערציילט דעם קאַליקס גבורה. די ברעמען בא די ריזן ווערן אָנגעצויגן, די פנימער פאַרכמורעט, פאַרשטייט שניידערל אַז עס געפעלט זיי ניט די מעשה. אָבער די ריזן שווייגן, שווייגט שניידערל אויך.

ריזן

שניידערל קליגט איבער אַלע פינף ריזן

ס’איז געוואָרן פינצטער. די ריזן האָבן זיך געזעצט עסן און האָבן פאַרבעטן שניידערל צום טיש. — איך וועל מיט אייך גיין צום טיש, — ענטפערט ער, אָבער עסן מיט אייך קאָן איך ניט, ווייל איך האָב ליב האַרטע שפּייז. איך האָב מיט זיך שטענדיק קליינע קיכלאַך, האַרט ווי אייזן, און דאָס איז מיין באַליבטע שפּייז.

רופט זיך אָן דער פאָטער: לאָמיר זען, קאַרליק, דיין שפּייז, לאָמיר זען.

נעמט שניידערל אַרויס די קיכלאַך וואָס זיינען געקנאָטן געוואָרן מיט די שטיינדלאַך און גיט זיי אים. טוט דער פאָטער אַ כאַפּ אַ פּאָר קיכלאַך מיטאַמאָל, טוט אַ קיי און אַ געשריי: מיינע ציין! און שפּייט אויס אַ צאָן די גרויס ווי אַ פויסט.

שניידערל ענטפערט ניט קיין וואָרט, זיצט באַם טיש און קייט די קיכלאַך. קוקן די ריזן און שווייגן, שווייגט ער אויך.

אָפּגעגעסן, רופן זיך אָן די ברידער: און וואו וועלן מיר לייגן שרעטעלען?

זאָגט דער פאָטער: ער איז אונדזער קעניג, דאַרף ער ליגן אין מיין בעט.

ליגט שניידערל אין דעם גיבור’ס בעט און הערט ווי די ריזן שעפּטשען צווישן זיך. זיי ריידן שטיל, מיינען אַז קיינער הערט זיי ניט. אָבער זייערע שטימעס האָט מען געקאָנט הערן מיילן ווייט. הערט ער ווי זיי זאָגן: ס’איז קיין פּלאַן ניט לאָזן דעם קאַרליק לעבן. לאָמיר נעמען אַ גרויסן שטיין און אַריינוואַרפן אין בעט. דאָס בעט וועט צעבראָכן ווערן, און דער קאַרליק וועט גע’הרג’עט ווערן..

הערט שניידערל און טראַכט, וואָס טוט מען איצט? קריכט ער אַרויס פון אונטערן צודעק און קריכט אַריין צווישן מאַטראַץ און ווענטל פון בעט. גענוג פּלאַץ פאַר אים האָרטן. אָבער איידער ער האָט דאָס געטאָן האָט ער אַוועקגעלייגט אַ קישן אונטערן צודעק

אויפן פּלאַץ וואו ער איז געלעגן. גאַנץ פרי האָבן די ריזן אַריינגע-בראַכט אַ שטיין און אַ וואָרף געטאָן אויפן פּלאַץ וואו שניידערל האָט געזאָלט שלאָפן. דער שטיין האָט דורכגעבראָכן דאָס בעט און די ריזן זיינען געווען זיכער, אַז דער קאַרליק איז דער׳הרג׳עט געוואָרן. דער שטיין איז דאָך גרעסער פון אים. נעמען זיך די נאַרישע ריזן פאַר די הענט און טאַנצן פון גרויס שמחה אין אַ קאַראַהאָד און זינגען:

האָלץ איז שטאַרק,
פייער קאָן עס ברענען.
פייער איז שטאַרק,
וואַסער קאָן עס לעשן.
וואַסער איז שטאַרק,
אַ וואָלקן קאָן עס זופּן.
אַ וואָלקן איז שטאַרק,
אַ ווינט קאָן אים צופּן.
מיר זיינען אָבער די שטאַרקסטע,
קיינער קאָן אונדז ניט באַזיגן,
מיר ווילן מלחמה
און ניט קיין פרידן.

די ריזן האָבן געטאַנצט און געזונגען, אַזש די בערג האָבן געציטערט. כאַפּט זיך שניידערל אויף פון שלאָף, קריכט אַרויס פון שפּאַרונע און טוט אַ זאָג:

— גוט מאָרגן, מיינע אונטערטאַנען! אַ גוט מאָרגן אויף אייך. זייער שיין פון אייך זיך פרייען מיט אייער קעניג.

דערשרעקן זיך די ריזן, פאַלן אויף די קני און הייבן זיך אָן בעטן:

— פאַרגיב אונדז אונדזער זינד, אונדזער האַר און קעניג, פאַרגיב אונדז.

— דאָס מאָל וועל איך אייך פאַרגעבן אייער ווידערשפּעניקייט. — זאָגט שניידערל ברייטלאַך. — אָבער געדענקט און היט זיך פאַר מיין צאָרן!

— מיר הערן און פאָלגן אונדזער קעניג, — האָבן די ריזן גע-ענטפערט מיט איין קול.

— פרישטיק — האָט שניידערל אַ קאָמאַנדעווע געטאָן. און די ריזן האָבן געגרייט אַ טיש ווי עס פּאַסט פאַר אַ קעניג. נאָכן פרישטיק זאָגן די ריזן צום שניידערל.

— דו ביסט אונדזער קעניג. אַ קעניג דאַרף פירן די מלחמות פאַר זיינע אונטערטאַנען, טאָ פיר פאַר אונדז אַ מלחמה און פאַרטיליק דעם אוניקאָרן.

— גוט, זאָגט שניידערל, — איך וועל פאַרטיליקן דעם אוניקאָרן. איר ווייסט דאָך וואו דער אוניקאָרן געפינט זיך, טאָ טראָגט צו אַהין אַ שטיק פלייש. ברענגט אויך אַהין אַ היטל, אַ פאָר הויזן, אַ רעקל, אַ ווייס שטיקל לייוונט, אַ פאָר אויסגעלאָשענע קוילן, אַ לאַנג יאַגד-מעסער, און אַ ביסל שטרוי.

האָבן די ריזן געפאָלגט און געטאָן ווי שניידערל האָט זיי באַפוילן.

דער קאַמף מיטן אוניקאָרן

נעמט שניידערל און שטאָפּט אָן דאָס רעקל און די הויזן מיט שטרוי, אַזוי אַז עס זאָל אויסקוקן ווי אַ מענטש. אויפן ווייסן לייוונט האָט ער אויסגעמאָלן מיט די קוילן אַ געזיכט, און דעם אויסגעמאָלטן „מענטשן" האָט ער געגעבן האַלטן דאָס פלייש. דעם „מענטשן" האָט ער צוגעשפּאַרט צו אַ בוים און אַליין איז ער אַרויפגעקראָכן אויפן העכסטן צווייג און האָט געוואַרט.

ער וואַרט און וואַרט. מיטאַמאָל דערהערט ער אַ ברומען פון אַ חיה. הערט ווי צווייגן ברעכן זיך, ביימער שאָקלען זיך: דער אוניקאָרן קומט אָן.

דערשמעקט דאָס פלייש, לויפט דער אוניקאָרן צו, טוט אַ ברום, און גיט מיט אימפּעט אַ האַק מיטן האָרן דעם „מענטשן", אַזוי, אַז דער שאַרפער שפּיץ פון האָרן בלייבט שטעקן אין בוים. דער אוניקאָרן טוט זיך אַ ריס צוריק, אָבער אַרויסנעמען דעם האָרן פון דעם בוים-שטאַם קאָן ער שוין מער ניט. קריכט שניידערל גאַנץ רואיק אַראָפּ פון בוים, נעמט דאָס יאַגד-מעסער און דער'הרג'עט די חיה.

די ריזן האָבן געוואַרט אויפן באַרג. זיי האָבן געוואַרט און געטראַכט: פּטור געוואָרן פון אַ צרה. אויס שניידערל, אָבער פּלוצים קומט ער אָן און זינגט זיך זיין לידל:

פּערציק מיטאַמאָל,
פּערציק מיט איין האַנט,
שניידערל איז דער העלד,
דער העלד פון גאַנצן לאַנד.

— און וואו איז דער אוניקאָרן? — פרעגן די ריזן.

— דער׳הרג׳עט, — ענטפערט שניידערל רואיק.

די ריזן גיבן זיך אונטער

לויבן ניט די ריזן און לויפן אַליין אָנקוקן. זעען זיי, אַז עס איז אמת, דער אוניקאָרן איז טויט. דערשרעקן זיי זיך און פאַלן דעם שניידערל צו די פיס און בעטן זיך: טו מיט אונדז וואָס דו ווילסט, שניידערל, אָבער לאָז אונדז לעבן.

זאָגט שניידערל: איך האָב פיינט שלעכטס טאָן מענטשן. איך לאָז אייך פריי, אָבער גייט אַוועק ווייט פון מענטשלאַכן ישוב, און לעבט ווי איר ווילט. שטערט קיינעם ניט. אָבער געדענקט, ווייט פון מענטשלאַכן ישוב, ווייל איר זענט אַנדערש פון די איבעריקע מענטשן.

די ריזן האָבן גענומען די פיס אויף די פּלייצעס און זיינען אַוועק ווייט, ווייט אין דער וועלט אַריין.

א גרוב מיט גאָלד

שניידערלס פאַרלאַנג

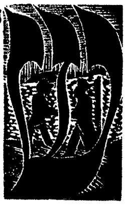

שניידערל האָט באַזיגט די ריזן און זיך אומגעקערט צוריק צום קיניג׳ס הויף. דער מלך און זײַנע מיניסטאָרן האָבן אים אויפגענומען מיט גרויס פּאַראַד. צוויי טויזנט סאָלדאַטן האָבן מאַרשירט מיט בלאַנקע שווערדן לכבוד דעם קלוגן שניידערל. אַ קאַפּעליע מוזיק האָט געשפּילט. גענעראַלן מיט גאָלדענע עפּאָלעטן און מיניסטאָרן, באַפּוצט מיט מעדאַלן, זײַנען געשטאַנען אויסגעצויגן ווי שטעקענער און סאַלוטירט דעם שניידערל. דער קיניג אַליין האָט זיך אָנגערופן און געזאָגט:

— מעכטיקער און קלוגער שניידערל, מײַן הויז איז אָפן פאַר דיר. דו מעגסט אויסקלײַבן די שענסטע צימערן אין פּאַלאַץ און נעמען זיי נאָר פאַר זיך. פאַרבלײַב מיט אונדז און מיר וועלן דיך טראָגן אויף די הענט.

שמייכלט שניידערל און טראַכט: ס׳פּאַסט מיר טאַקע דאָ אין פּאַלאַץ בלײַבן און שטענדיק זיך מוזן רעכענען מיטן קאַפּריז פון אַ קיניג. היינט מאַכט ער מיר פּאַראַדן מיט קאַפּעליעס גאַנצע, און מאָרגן, אַז איך וועל אים ניט געפעלן ווערן — בין איך מיט אַ קאָפּ קירצער. כ׳וועל בעסער זײַן בײַ מיר אין מײַן קליין שטיבעלע און זײַן זיכער כאָטש מיט מײַן לעבן. זאָגט ער צום קיניג אויפן קול:

— מײַן האַר, מײַן קיניג, לאָז מיך גיין צוריק צו מײַן פרוי און קינדער, צוריק אַהיים. דאָרטן קען איך אַלעמען און אַלע קענען מיך. דאָרט ווייס איך אַלע מנהגים און אַלע פירונגען. דאָ בין איך אַ פרעמדער. איך ווייס זיך אַפילו ניט ווי אויפצופירן. איך האָב מורא זיך זעצן,

טאָמער זיץ איך ניט ריכטיק. כ׳האָב מורא שטייען, טאָמער שטיי איך ניט ווי עס באַדאַרף צו זיין. כ׳ווייס ניט ווי צו האַלטן מיינע הענט. כ׳האָב מורא עסן, איך ווייס ניט אין וואָסער האַנט זאָל איך האַלטן דעם גאָפּל, און אין וואָסער האַנט — דאָס מעסער. און טאָמער טרעפט זיך אַמאָל אַז איך דאַרף אַ הוסט טאָן, אָדער אַ ניס טאָן, דאַרף איך זיך בייסן מיין אונטערשטע ליפּ. אין שטעטל, בײַ מיר אין הויז, קאָן איך שטיין, זיצן, עסן, הוסטן, ניסן ווי איך וויל און וואו איך וויל. ווילסטו מיך באַשטראָפן און האַלטן דאָ אין פּאַלאַץ צווישן פרעמדע? באַשטראָפן דערפאַר וואָס איך האָב באַוויזן די ריזן?

שניידערל האָט זיך צעוויינט, און טרערן, גרויס ווי באָב, זיינען גערונען פון זיינע אויגן.

האָט דער קיניג געזאָגט:

— וויין ניט שניידערל, מיין באַליבטער, איך וועל דיין פאַרלאַנג נאָכגעבן. איך וועל דיך אַוועקשיקן אַהיים צו דיין פרוי און קינדער, און איך וועל דיר אפילו קויפן אַן אייגענעם פערד און וואָגן, אַבי וויין ניט. אָבער געדענק, אַז איך וועל דיך רופן, ווען איך וועל דיך דאַרפן, זאָלסטו גלייך קומען צו מיר.

טראַכט שניידערל בײַ זיך:

— אַ ברירה וועל איך האָבן? ער האָט דאָך די סאָלדאַטן און די שווערדן און די ביקסן.

זאָגט ער אויפן קול:

אַוודאי וועל איך קומען, מיין קיניג מיין האַר. אַוודאי וועל איך קומען.

האָט דער קיניג געהאַלטן וואָרט און אים אַוועקגעשיקט צוריק אין שטעטל אַריין.

שניידערל איז געוואָרן אַ באַלעגאָלע פאַר זיך — אַ באַלעגאָלע ווי אַלע חשוב׳ע באַלעגאָלעס — מיט אייגענעם פערד און וואָגן.

א ג ר ו ב מ י ט ג אָ ל ד

א וויינענדיקער פרעמדער

פאָרט שניידערל מיטן שליאַך און זינגט זיך אַ לידל. ס'איז אים פריילאַך אויפן האַרצן. די זון שיינט, דער הימל איז בלאָ, די פעלדער זיינען גרין, און היינט אינדערפרי האָט ער געמאַכט אַגוט פאַרדינסטל — אָפגעפירט אַ פאַסאַזשיר אין דער גרויסער שטאָט אַריין. פאָרט ער צוריק אַהיים אַ פריילאַכער און זינגט זיך אונטער. זינגט און טרייבט די פערדלאַך. פונדערווייטן הויבן זיך אָן שוין ווייזן די שפיצן פון די הייזער, לויפן די פערדלאַך געשווינדער — באַלד וועלן זיי קומען אין שטאָט, וועט זיין האָבער און אַ קאַלטער טרונק וואַסער. טרייבט זיי נאָך אונטער שניידערל מיט לויזע לייצעס — ער איז אויך הונגעריק.

לויפן די פערד מיטן שליאַך און זיי קומען צו צו דער גרויסער געמויערטער וואַנט וואָס רינגלט אַרום דעם קאַרגן גביר'ס הויז. אין דעם הויז וואוינט דער באַוואוסטער גביר איגדאַל. ער האָט פיינט אָן אָרימאַן ווי אויגן ווייטיק. האָט ער אַרומגערינגלט דאָס הויז מיט אַ גרויסער געמויערטער וואַנט, וואָס שרייט אויס פאַר אַלעמען: דאָ וואוינט דער באַוואוסטער קאַרגער גביר איגדאַל! זעט שניידערל אַ מענטש זיצט באַם שליאַך לעבן דער געמויערטער וואַנט און וויינט.

שטעלט שניידערל אָפּ די פערד. קריכט אַראָפּ פון וואָגן, גייט צו צום מאַן און פרעגט אים:

— וואָס וויינט איר פרעמדער?

דערשרעקט זיך דער מענטש. געווען פאַרטיפט אין געוויין און ער האָט גאָרניט באַמערקט ווי שניידערל האָט זיך לעבן אים אָפּגעשטעלט. פון שרעק איז דער פרעמדער געבליבן אָן לשון.

קוקט אויף אים שניידערל און זאָגט:

—אַז אַ דערוואַקסענער מענטש וויינט איז זיין האַרץ אָנגעפילט מיט ווייטיק. דערציילט פרעמדער, וואָס דריקט אייך אויפן האַרצן?

— אַ דאַנק, ליבער מענטש, ענטפערט דער פרעמדער, אַ דאַנק

פאַרן טרייסטן, אָבער איר וועט מיר ניט קאָנען העלפן. איך האָב זיך באַנאַרישט. שטאַרק באַנאַרישט. און איר ווייסט דאָך, אַז אַ נאַר וואַרפט אַריין אַ שטיין אין וואַסער, קאָנען אים קיין צען קלוגע ניט אַרויסציען.

— איר רעדט גאָר ניט ווי קיין נאַר, פרעמדער, זאָגט שניידערל, און אַז איר זייט ניט קיין נאַר, האָט איר דעם שטיין ניט אַריינגעוואָרפן טיף. אַז איר וועט דערציילן וואָס עס האָט געטראָפן, קאָן אפשר אַ זייטיקער מענטש אייך געבן אַן עצה.

— קיינער קאָן מיר גאָרנישט ניט העלפן, האָט געענטפערט דער פרעמדער, קיינער ניט.

— זייט ניט אַזוי זיכער, האָט שניידערל גערעדט רואיק, זייט ניט אַזוי זיכער. איך האָב שוין אַ סאַך מאָל אַרויסגעהאָלפן מענטשן אין זייער נויט.

— ווער זייט איר? — האָט דער פרעמדער געפרעגט.

— איך בין שניידערל, דאָס קלוגע שניידערל.

— איר זייט שניידערל! האָט דער פרעמדער אויסגערופן מיט פרייד, דאָס איז גאָר עפּעס אַנדערש. נאָט אייך אַ שלום עליכם. נו, אַ שפּאַס. איך בין דאָך ריכטער צאַדוק, דער ריכטער וואָס האָט פאַר׳משפּט דעם רויבער הארגים.

— איר זייט ריכטער צאַדוק, האָט שניידערל געזאָגט, איי, איי, הערסט ס׳אַרא צופאַל. נו, אויב איר זייט ריכטער צאַדוק זייט איר דאָך עפּעס אַ גרויסער מענטש, ווי זיצט איר דאָס דאָ אויפן שליאַך און וויינט?

— איך האָב דאָך אייך געזאָגט, אַז איך האָב זיך באַנאַרישט.

— מילא מיר׳ן שוין זען, האָט שניידערל געזאָגט, דערווייל פאָרט מיט מיר אַהיים, מיר וועלן עפּעס איבערבייסן צוזאַמען און זיך דורכשמועסן. איי וועט זיך מיין פרוי פרייען מיטן גאַסט! קומט.

— גוט, האָט געענטפערט דער ריכטער.

אַ גרוב מיט גאָלד

פרעמד געלט

נאָכן אָנבייסן דערציילט דער ריכטער אַזאַ מעשה:

אַלע יאָר פאָר איך אויפן לייפּציקער יאַריד. איך פאָר זיך זען מיט מענטשן און איינקויפן סחורה פאַר מיין זונס קראָם. די הוצאות זיינען אָבער זייער גרויס, קויף איך איין סחורה אויך פאַר אַנדערע קרעמער און אַלע אינאיינעם דעקן די הוצאות. אין שטאָט ווייסן אַלע אַז איך פאָר יאָר איין, יאָר אויס, אויפן לייפּציקער יאַריד. קומען צו מיר קרעמער און ברענגען געלט איך זאָל פאַר זיי איינקויפן וואָס זיי דאַרפן. אויך שיקן דורך מיר מענטשן געלט, וואָס זיי זיינען שולדיק אַנדערע סוחרים. אַזוי טרעפט אַז פאַרן יאַריד האָב איך בײַ זיך אַ גאַנץ היפּשע סומע געלט.

היי־יאָר איז אויך אַזוי געווען. איך האָב בײַ זיך געהאַט צוויי טויזנט רענדלאַך. אַלע מאָל האָב איך מורא בײַ זיך האַלטן געלט. אינדערהיים באַהאַלט איך עס ערגעץ אין אַ לאָך, אָדער פאַרשטעק עס ערגעץ אויף אַ באַלקן. אין וועג קאָן איך זיך ניט העלפן, איך מוז פירן מיט זיך דאָס געלט, אָבער אַז איך שטעל זיך אָפּ אין אַ שטאָט, באַהאַלט איך דאָס געלט ערגעץ, אַז אויב גנבים אָדער גזלנים באַפאַלן מיך זאָלן זיי גאָר ניט געפינען. איך בין מיט צוויי טעג צוריק געקומען צו אייך אין שטאָט און געדאַרפט דאָ בלייבן אויף אַ טאָג. טראַכט איך, מען דאַרף געפינען אַ פּלאַץ וואו צו באַהאַלטן דאָס געלט. בין איך אַרויס אין פעלד, און געזען די הויכע שטאַרקע געמויערטע וואַנט. האָב איך געטראַכט ס׳איז אַ גוטער פּלאַץ צו באַהאַלטן דאָ די רענדלאַך. איך האָב זיך אַרומגעקוקט, ווי ווייט מיין אויג קאָן כאַפּן, אין פעלד איז קיינער ניטאָ. דורך דער וואַנט קאָן דאָך קיינער ניט זען. האָב איך אויסגעגראָבן אַ גרוב און אַריינגעשאָטן מיינע רענדלאַך. פאַרשאָטן דאָס גרוב מיט זאַמד, אויסגעגלייכט די ערד, געמאַכט אַ סימן און אַוועק. איך קום אַ טאָג שפּעטער, זוך דאָס געלט — ניטאָ. אימיצער האָט עס צוגענומען. ווי אַזוי פאַרשטיי איך ניט, סיידן אַ מלאך האָט עס געטאָן.

טראַכט און טראַכט שניידערל און זאָגט:

קאָנט איר מיר ווייזן וואו איר האָט באַהאַלטן דאָס געלט ?
קווענקלט זיך דער ריכטער.

זאָגט שניידערל, וואָס קווענקלט איר זיך ? וואָס האָט איר מורא, קיין געלט איז דאָך דאָרטן ניטאָ.

— געדעכט ענטפערט דער ריכטער. קומט איך וועל אייך ווייזן.

זיי זיינען אַרויסגעפאָרן הינטערן שטאָט און צוגעקומען צו אַ פעלד. פון דריי זייטן פריי פעלד, פון איין זייט די הויכע געמויערטע וואַנט וואָס רינגלט אַרום איגדאַל׳ס פּאַלאַץ.

דער ריכטער האָט אָנגעוויזן דעם פּלאַץ:

— אָט דאָ, לעבן דער וואַנט האָב איך אויסגעגראָבן דאָס גריבל. איך האָב זיך אַרומגעקוקט פון אַלע זייטן און קיינעם ניט געזען, סיידען אימיצער זאָל קאָנען זען דורך אַ דיקער געמויערטער וואַנט.

— אין ניסים און מלאכים גלויב איך ניט, האָט שניידערל געזאָגט, אָבער טוט בעסער דאָ אַ קוק. און שניידערל האָט אָנגעוויזן דעם ריכטער אויף אַ גאַנץ היפּשן שפּאַלט אין וואַנט.

דער ריכטער האָט צוגעלייגט זיין אויג צום שפּאַלט האָט ער געזען וואָס עס טוט זיך אין הויף. האָט ער געזאָגט:

— אַז מען קאָן זען וואָס עס טוט זיך אין הויף, קאָן מען זען וואָס עס טוט זיך אויך אין פעלד. אימיצער איז געשטאַנען הינטער דער וואַנט און געזען ווי איך האָב באַהאַלטן דאָס געלט.

— איך רעכן אַז אַזוי איז עס טאַקע געווען, האָט שניידערל געזאָגט.

— אָבער דאָס געלט איז דאָך זיכער פאַרפאַלן, האָט דער ריכטער געזאָגט. ווי קאָן איך באַווייזן ווער עס האָט צוגענומען די באַהאַל-טענע רענדלאַך ?

— מירן פּרובירן, האָט שניידערל געזאָגט.

— גוט, האָט דער ריכטער געענטפערט.

אַ גרוב מיט גאָלד

ריכטער צאַדוק פרעגט אַן עצה

די רויטע וואַנט האָט אַרומגערינגלט אַ הויך רויט הויז. אין דעם געמויערטן הויז האָט געוואוינט איגדאַל, דער רייכער מאַן מיט דעם שטיינערנעם האַרץ. איגדאַל האָט עס געזען ווי דער ריכטער באַהאַלט דאָס געלט.

דער ריכטער איז געקומען צום רייכן מאַן און געזאָגט:

— גנעדיקער האַר, איך בין אַ פרעמדער אין שטאָט, איך קאָן קיינעם ניט און ווייס קיינעם ניט. כ'האָב זיך דאָ אין שטעטל אָפּגעשטעלט אויפן וועג צום לייפּציקער יאַריד. איך האָב מיט זיך געהאַט צוויי טויזנט גאָלדענע רענדלאַך. איך האָב מורא געהאַט האַלטן באַ זיך אַזויפיל געלט, בין איך געגאַנגען און געפונען אַ זיכערן פּלאַץ. אויסגראָבן אַ גריבל און באַהאַלטן דאָרטן די רענדלאַך. איצט האָט מען מיר צוגעשיקט נאָך פינף טויזנט רענדלאַך. איך דאַרף דאָ בלייבן אין שטאָט נאָך דריי טעג. ווייס איך ניט וואָס זאָל איך טאָן. האַלטן מיט זיך דאָס געלט האָב איך מורא. גזלנים קאָנען מיך נאָך באַפאַלן. געבן אימיצן האַלטן פאַר מיר — קאָן איך דאָ קיינעם ניט. זאָל איך עס אפשר באַהאַלטן אין דעם זעלביקן גרוב, וואו איך האָב באַהאַלטן מיינע צוויי טויזנט רענדלאַך? איר זייט דאָך אַ רייכער מאַן און ווייסט ווי צו האַלטן אַ רענדל, בין איך געקומען באַ אייך פרעגן אַן עצה.

מאַכט זיך איגדאַל ווי ער טראַכט און זאָגט זים:

— אַ דאַנק, פרעמדער, פאַרן גרויסן כבוד און צוטרוי וואָס איר האָט צו מיר. איר זייט טאַקע געקומען צום ריכטיקן מענטשן פרעגן אַן עצה. איך האָב געלט און ווייס זיך ווי צו באַגיין מיט געלט. מיין עצה איז איר זאָלט באַהאַלטן די נייע רענדלאַך אין דעמזעלביקן פּלאַץ וואו איר האָט באַהאַלטן אייערע פריערדיקע רענדלאַך — אין אַ גרוב אין דער ערד. דאָס איז די בעסטע זאַך וואָס איר קאָנט טאָן.

— פאַרוואָס איז עס די בעסטע זאַך? — האָט געפרעגט דער ריכטער.

האָט איגדאַל געענטפערט:

— ווייל אויב איר וועט עס געבן באַהאַלטן צו דעם באַגלויבסטן מענטשן, קאָן אַמאָל טרעפן אַן אומגליק. ער קאָן שטאַרבן. גזלנים קאָנען אים באַפאַלן. אַ פייער קאָן נאָך פאַרברענען זיין וואוינונג. מאַלע וואָס עס קאָן פּאַסירן. אָבער אַז איר וועט עס באַהאַלטן אין דער ערד, זייט איר זיכער מיט אייער געלט. עס קאָן ניט פאַרברענט ווערן, קיינער וועט עס ניט אַוועקרויבן און די ערד קאָן ניט שטאַרבן. מיין עצה איז: גייט צום זעלביקן פּלאַץ און באַגראָבט אויך דאָרטן די נייע פינף טויזנט רענדלאַך.

— אַ דאַנק פאַר דער גוטער עצה — האָט דער ריכטער געענטפערט, אַ דאַנק, אַ דאַנק. איך וועל אייך טאַקע פאָלגן.

דאָס שפּיצל געלינגט

באַלד ווי דער ריכטער איז אַרויס פון הויז איז איגדאַל צוגעגאַנגען צו זיין קאַסע, אַרויסגענומען צוויי טויזנט רענדלאַך, אַריינגעטאָן אין אַ זעקעלע און זיך געלאָזן צו דעם באַהאַלטענעם גריבל. ער האָט גערעדט צו זיך:

„דאָס איז אַ מזל פון אַ מענטשן, געבראָטענע טייבעלאַך פאַלן מיר אין מויל, אַזאַ נאַר! פרעגט ווי צו באַהאַלטן פריש געלט און זעט ניט פריער צי יענעם געלט ליגט דאָרטן. דערפאַר טאַקע זיינען זיי דאָך קבצנים". און ער האָט צוריק אַוועקגעלייגט די צוויי טויזנט רענדלאַך, וואָס ער האָט אַרויסגענומען.

„דער נאַרעלע, טראַכט ער, וועט קומען און אַריינלייגן דאָרטן נאָך פינף טויזנט רענדלאַך וועל איך האָבן זיבן טויזנט".

איגדאַל האָט פאַרשאָטן דאָס געלט, פאַרשאַרט די ערד — ווי קיינמאָל גאָר ניט געווען.

א ג ר ו ב   מ י ט   ג אָ ל ד

דער ריכטער זעגנט זיך

שעה שפּעטער איז דער ריכטער צוריקגעקומען מיטן שניידערל אַרומגעקוקט דאָס פּלאַץ — עס קוקט טאַקע אויס ווי פריש אויפגעגראָבענע ערד, האָט דער ריכטער געזאָגט.

— לאָמיר אַ קוק טאָן, האָט שניידערל געזאָגט — לאָמיר זען צי דאָס שפּיצל האָט געאַרבעט.

זיי האָבן אויפגעגראָבן דאָס זאַמד און געפונען צוויי טויזנט גאָלדענע רענדלאַך.

דער ריכטער האָט זיך שטאַרק צעלאַכט.

— וואָס איז ס׳געלעכטער, הער צאַדיק? האָט שניידערל געפרעגט.

— דאָס געלעכטער איז, האָט דער פרעמדער געענטפערט, וואָס איך בין אַ ריכטער און איר זייט אַ פערד אַנטרייבער. ס׳האָט געדאַרפט זיין פאַרקערט. איר זייט קליגער פון מיר.

— אַ סך זאַכן זיינען פאַראַן אויף דער וועלט, וואָס זיי דאַרפן זיין אַנדערש, האָט שניידערל געענטפערט.

— יאָ, ס׳איז טאַקע אַן אמת שניידערל, אָבער מיר ביידע קאָנען דאָך די וועלט ניט איבעראַנדערשן. דערווייל נעמט אָן פון מיר אַ באַלוינונג און אַ דאַנק. און איך בעט אייך, אַז איך וועל אייך דאַרפן און וועל אייך רופן זאָגט מיר ניט אָפּ. קומט און העלפט מיר מיט אייער קלוגן קאָפּ.

— ווען איר וועט מיך רופן וועל איך קומען, האָט שניידערל געענטפערט. ס׳איז מיר שוין טאַקע מיאוס געוואָרן זיין אין שטעטל. ס׳ווילט זיך אַרויספאָרן אַביסל אויף דער גרויסער וועלט.

— ווייסט איר וואָס, האָט דער ריכטער געזאָגט, פאָרט מיט מיר קיין לייפּציק, דאָרטן איז דאָך עפּעס דער גרעסטער יאַריד פון דער וועלט. ס׳וועט זיין וואָס צו זען.

— כ׳לעבן, ס׳איז אַן איינפאַל, איך וועל טאַקע מיט אייך פאָרן.

אויף מאָרגן זיינען שניידערל און ריכטער צאַדיק אַוועקגעפאָרן קיין לייפּציק אויפן יאַריד.

דער בלאָער דימענט

לייפּציקער יאַריד

איין מאָל אין יאָר איז אין דער שטאָט לייפּציק אַ יאַריד. צום יאַריד קומען סוחרים און פֿאַבריקאַנטן פֿון די שטעט און שטעטלאַך אַרום. איין מאָל אין פֿינף יאָר איז אין לייפּציק גאָר אַ גרויסער יאַריד און דערצו נאָך אַן אויסשטעלונג. צו דער אויסשטעלונג קומען סוחרים פֿון גאָר דער וועלט. זיי קומען פֿון ענגלאַנד, פֿראַנקרייך, עסטרייך, פּוילן, ליטע. זיי קומען פֿון די סקאַנדינאַווישע לענדער, פֿון ביידע אַמעריקעס. פֿון אַלע לענדער ברענגט מען מוסטערן פֿון סחורה און מאַשינען. סוחרים פּאַקן אָן פֿולע קראָמען מיט זאַכן צום פֿאַרקויפֿן. פֿאַבריקאַנטן שטעלן אויף גרויסע געביידעס און שטעלן אַרויס מוסטערן פֿון זייערע פּראָדוקטן. קונים קומען פֿון גאָר דער וועלט. מען האַוועט, מען שמייעט, יעדער איינער מיינט ער וועט עפּעס פֿאַרשפּעטיקן.

עס קומען גרויסע סוחרים און גרויסע פֿאַבריקאַנטן אויפֿן לייפּ-ציקער יאַריד. עס קומען אָבער אויך גנבים און שווינדלער. אַזויפֿיל מענטשן, אַזאַ רייכטום און אַזאַ טומל — אַ גוט אָרט פֿאַר האַנדל און אויך פֿאַר שווינדל.

אויף אַן אכסניה

דאָס קלוגע שניידערל און ריכטער צאָדוק זיינען אָנגעקומען אין לייפּציק. ריכטער צאָדוק האָט געהייסן שניידערל פֿאַרפֿאָרן אין דער אכסניה מיטן נאָמען „איראָפּע“. ס'איז געווען גאָר גאָר אַ געהויבענע אכסניה. ריכטער צאָדוק פֿלעגט דאָרטן שטענדיק איינשטיין.

אין דער צייט פון יאַריד פלעגן די טויערן פון דער אכסניה זיין אָפן. מענטשן פלעגן אַריינפאָרן און אַרויספאָרן. דער הויף איז געווען פול מיט פורן, באַלעגאָלעס, סחורה און פערד. דאָס מאָל האָט ריכטער צאַדוק געזען אַז די טויערן זיינען פאַרשלאָסן און צווי באַוואָפנטע וועכטער היטן דעם אַריינגאַנג. וואונדערט זיך דער ריכטער צאַדוק און פרעגט:

— ליבע מענטשן, זאָגט מיר, וואָס איז דאָ געשען?

ענטפערן די וועכטער:

— געשען איז דאָ גאָרניט. מיר שטייען און גיבן אַכטונג אַז קיין זאַך זאָל ניט געשען.

— איך פאַרשטיי ניט אייערע ווערטער, האָט געזאָגט ריכטער צאַדוק. אָבער זאָגט מיר נאָר, לאָזט מען אַריין געסט אין אכסניה?

— אַוודע לאָזט מען אַריין געסט, האָבן די וועכטער געזאָגט. די געסט אָבער דאַרפן אָפּהיטן געוויסע כללים.

— וואָס זיינען עס פאַר אַ כללים?

— זיי טאָרן ניט פאַרלאָזן דאָס הויז אָן דער דערלויבעניש פון סוחר קאַסעלי. די טויערן ווערן צוגעמאַכט נאָך זון פאַרגאַנג און קיינער קאָן ניט אַריין און קיינער קאָן ניט אַרויס ביז מאָרגן פרי, ווען דער סוחר קאַסעלי שטייט אויף און גיט די דערלויבעניש.

— און ווער איז דער סוחר קאַסעלי? — פרעגט ריכטער צאַדוק.

— אַ סוחר פון אינדיע. ער האָט מיט זיך דעם גרעסטן בעסטן דימענט אין דער וועלט. דער דימענט איז ווערט מיליאָנען, און ער האָט מורא מען זאָל בא אים ניט צוגנב'ענען דעם דימענט.

זאָגט ריכטער צאַדוק: — אויב אַזוי, וואָלט דאָך געווען בעסער ווען ער וואָלט קיינעם וועגן דעם ניט דערציילט.

— ווער ביסטו פרעמדער, האָבן די וועכטער געפרעגט, וואָס ווילסטו דאָ?

— איך בין ריכטער צאַחוק און איך שטיי דאָ איין אַלע יאָר, וויל איך האָ אויך אַהער פאָרפאָרן.

— גוט, האָבן געזאָגט די וועכטער, מירן גיין אָנפרעגן דעם באַלעבאָס.

די וועכטער זיינען אוועק צום באַלעבאָס. שניידערל און ריכטער צאָדוק זיינען געבליבן וואַרטן אין דרויסן.

— זאָגט שניידערל:

— הער ריכטער, צוליב וואָס קריכן מיט אַ געזונטן קאָפּ אין אַ קראַנק בעט? לאָמיר גיין אין אַנאַנדער אכסניה.

— ניין שניידערל, זאָגט ריכטער צאָדוק. יאָר איין, יאָר אויס, פאַר די לעצטע צען יאָר, שטיי איך דאָ איין. מיר געפעלן די צימערן און די באַדינער. צו וואָס זאָל איך אוועק ערגעץ אַנדערש, צוליב אַ מעשוגענעם גאַסט? אַ גאַנצע טאָג וועל איך דאָך זיין אויפן מאַרק, וויל איך אין אוונט האָבן אַ באַקוועם פלאַץ.

אפשר זענט איר גערעכט, האָט געענטפערט שניידערל — אָבער איך האָב ניט ליב קיין באַוואָפּענטע מענטשן.

ווי זיי ריידן אַזוי, קומט אַרויס דער באַלעבאָס פון אכסניה, שטעקט אָפּ ריכטער צאָדוק אַ ברייטן שלום עליכם ווי גאָר אַן אַלטן באַקאַנטן, און נעמט אים אַריין אין אכסניה.

שניידערל האָט אַריינגעפירט פערד און וואָגן אין שטאַל, און געבליבן נעכטיקן מיט די באַדינער.

זיבן אורחים — איינער אַ געלער

זיבן אורחים זיינען איינגעשטאַנען אין אכסניה. אַלע אַזעלכע בכבוד'יקע, שטילע מענטשן. איינער פון די זיבן האָט זיך זייער שטאַרק געוואָרפן אין די אויגן. אַן אַנצוג האָט ער געטראָגן אַ ווייסן מיט בלאָע שטרייפן, שיך געלע, אַ זשילעט אַ ווייסע — אויף די פינגער גרויסע שווערע רינגען מיט דימענטן. אַ גאָלדענער זייגער מיט אַ גרויסער גאָלדענער קייט איז געהאַנגען פון זיין אויבערשטער קעשענע — אַמייסטן האָט זיך גע- וואָרפן אין די אויגן זיין קאָפּ מיטן פליך — אַ גלאַנציקער שאַרבן,

דער בלאָער דימענט

אַ שפּיציקער, קיין ברעקל האָר ניט, נאָר לעבן קאַרק אַ טשופּרינקע העל געלע האָר.

אַ מאָרד

די נאַכט איז אַריבער רואיק. די אָנשמייסער און באַדינער זיינען געשלאָפן אין הויף אין אַ ספּעציעל הויז. וועכטער האָבן אַרומגערינגלט דאָס הויז און געהיט קיינער זאָל פון דאָרטן ניט אַרויס. אין אכסניה איז געווען שטיל. אַלע צימערן פינצטער — נאָר אַ קליין נאַכט לעמפּל האָט געברענט אין לאַנגן קאָרידאָר. דאָס טויער פון הויף איז געווען פאַרשלאָסן. די וועכטער האָבן געשפּרייזט אַרום און אַרום דער אכסניה, אַרום און אַרום די באַדינערס וואוינונג, אַרום און אַרום דעם הויף. קיינער איז דורך דער נאַכט ניט אַריין אין הויף און קיינער איז ניט אַרויס.

פרימאָרגן. די גאַס האָט אויפגעלעבט. רעדער האָבן געקלאַפּט אויפן ברוק, פערדישע פיס האָבן אָפּגעהילכט אין דער לופט, מענטש-לאַכע שטימען האָבן זיך גענומען הערן. די זון שטייט שוין הויך. דאָס טויער איז נאָך אַלץ פאַרשלאָסן, די טיר פון דעם הויז פון די באַדינער נאָך אַלץ פאַרשפּאַרט, און די אכסניה צוגעמאַכט. דער סוחר קאַסעלי איז נאָך ניט אויפגעשטאַנען און קיינער קאָן ניט פאַרלאָזן זיין פּלאַץ.

אַ שטונדע איז אַריבער, נאָך אַ שטונדע און נאָך אַ שטונדע. די אורחים זיינען געוואָרן אומרואיק, גענומען קלאַפּן אין די טירן. דער סוחר קאַסעלי איז אַלץ ניט אויפגעשטאַנען. רופט זיך אָן דער באַלעבאָס: לאָמיר זען פאַרוואָס שלאָפט קאַסעלי אַזוי שפּעט. אַ באַדינער איז צוגעגאַנגען צו דער טיר גענומען קלאַפּן — ניטאָ קיין ענטפער. געקלאַפּט העכער, ניטאָ קיין ענטפער. האָט דער באַלעבאָס פאַרשטאַנען אַז עס איז עפּעס ניט גלאַט — האָט ער גערופן פּאָליציי. פּאָליציי איז געקומען און אויפגעבראָכן די טיר. דעם סוחר קאַסעלי האָט מען געפונען טויט.

דאָס צימער איז געווען אין גרויס אומאָרדנונג. אַלץ איבערגע-

קערט, איבערגעוואָרפן. קיין זאַך האָט אָבער ניט געפעלט, נאָר אַ גאָלדן שאַכטעלע איז געשטאַנען אָפן, אין דעם גאָלדן שאַכטעלע פלעגט דער סוחר קאַסעלי האַלטן דעם בלאָען דימענט. דאָס שאַכטל איז געווען ליידיק.

די פּאָליציי האָט צוזאַמענגענומען די באַדינער, די געסט, דעם באַלעבאָס און די וועכטער אין איין צימער און גענומען אַלעמען אויס-פרעגן. מען האָט גאָרניט געקאָנט דערגיין. די וועכטער האָבן עדות געזאָגט אַז די באַדינער האָבן ניט פאַרלאָזן זייער נאַכט לאַגער אַ גאַנצע נאַכט. אין אכסניה איז געווען שטיל, מען האָט קיין זאַך ניט געהערט.

— האָט דער הויפּט פון דער פּאָליציי געזאָגט:

— ס'איז דאָך זיכער אַז דער מערדער און רויבער געפינט זיך דאָ צווישן די געסט. קיין אַנדערער איז ניט געווען אין אכסניה. ס'איז אויך זיכער אַז דער מערדער האָט ניט געקאָנט אַרויסגיין און באַהאַלטן דעם דימענט. געפינט זיך דער דימענט אין הויז, דאַרף מען זוכן.

האָט מען גענומען באַזוכן יעדן איינעם. מען האָט איטלאַכן באַזונדער אויסגעטאָן אַדם נאַקעט. בא קיינעם האָט מען דעם דימענט ניט געפונען. האָט מען אָנגעהויבן זוכן אין הויז. מען האָט איבערגעקערט אַלץ קאַפּויר. מען האָט אויפגעריסן די דילן, מען האָט געקלאַפּט אין די ווענט, געזוכט אָן אויסגעהוילטן פּלאַץ. מען האָט אַראָפּגעריסן די טאַפּעטן פון די ווענט, מען האָט אויסגענישטערט וואו נאָר אַ שפּעלטעלע, וואו נאָר אַ שפּאַרונע, דעם דימענט האָט מען ניט געפונען.

מען פאַרשט

שטייט דער הויפּט פון פּאָליציי און טראַכט און טראַכט און קאָן זיך צו קיין זאַך ניט דערטראַכטן. עפּעס אַ גרויסער גנב איז באַגאַנגען דעם מאָרד. אַ גנב מיט אַ קאָפּ אויף די פּלייצעס. פאַרפאַלן, מען מוז ווייטער פאַרשן, און אַלע געסט מוז מען אַרעסטירן.

געזאָגט און געטאָן. ער האָט אַרעסטירט אַלע סוחרים און זיי פאַרשפּאַרט אין געפענקעניש.

זיצן די סוחרים אין געפענקעניש אַ וואָך, צוויי, דריי, אַ חודש. דער יאריד איז פאַרביי. אַלע זיינען זיך צעפאָרן און די פּאָליציי פאַרשטט, שיקט בריוו אין אַלע עקן וועלט, פרעגט זיך נאָך וועגן די געסט, אָבער ס׳נעמט אַ לאַנגע צייט. צוויי סוחרים קומען פון אַמעריקע, איין סוחר פון אינדיע. נעמט צייט. זיצן דערווייל די סוחרים און וואַרטן.

ריכטער צאָדוק ווערט אומרואיק. שוין לאַנג געדאַרפט זיין אין דער היים. רופט ער שניידערל צו זיך און זאָגט אים:

— נו שניידערל ביסט דאָך עפּעס אַ קלוגער, פאַרוואָס טראַכסטו ניט צו קיין מיטל צו געפינען דעם רויבער און מערדער?

— איך האָב געטראַכט, ריכטער צאָדוק, איך האָב געטראַכט. איך האָב שוין אַזויפיל געטראַכט אַז דער קאָפּ איז באַ מיר אַזש ווייך פון טראַכטן. דערווייל האָב איך זיך צו קיין זאַך ניט דערטראַכט. אָבער מיר דוכט זיך אַז איך בין שוין אויף אַ וועג.

— הלוואַי, דערווייל אָבער איז טרויעריק. איך האָב מיט זיך פרעמד געלט. די מענטשן וועלן איבערטראַכטן ווער ווייס וואָס. כ׳האָב שוין לאַנג געדאַרפט זיין אינדערהיים, און איך זיץ דאָ פאַרשפּאַרט ווי אַ פּראָסטער גנב.

— נו, איך וועל צו אייך קומען אין אַ צוויי טעג אַרום.

שניידערל האָט אַ מיטל

צוויי טעג שפּעטער קומט שניידערל צום ריכטער צאָדוק און זאָגט: — רופט צונויף די ריכטער און דעם מעיאָר, איך האָב צוגעטראַכט אַ שפּיצל און איך רעכן אַז איך קאָן אויסגעפינען ווער דער מערדער איז.

— ביסטו זיכער שניידערל?

— זיכער איז מען נאָר מיט איין זאַך, מיטן טויט, ענטפערט שניידערל.

— אַז דו ביסט ניט זיכער, ווי אַזוי ווילסטו איינשטעלן און רופן די ריכטער און דעם מעיאָר פון שטאָט ?

— אַז מען שטעלט ניט איין האָט מען ניט, ענטפערט שניידערל, רופט צונויף די ריכטער און דעם מעיאָר און זאָגט זיי אַז איך וועל אויסגעפינען ווער דער מערדער איז.

— גוט שניידערל, איך וועל זיי צוזאַמענרופן.

אין געריכט

עס זיינען זיך צוזאַמענגעקומען אין געריכט ; פיר ריכטער, דער הויפט ריכטער, דער מעיאָר פון שטאָט, דער הויפט פון דער פּאָליציי און אַ גרויסער עולם. מען האָט אַריינגעפירט די זיבן אַרעסטאַנטן און דער הויפט ריכטער האָט געזאָגט :

— דאָ שטייט פאַר אונדז שניידערל, אַ פערד-אָנטרייבער, אַ געוועזענער שניידער. מען האָט מיר געזאָגט אַז ער איז איינער פון די קליגסטע אין אונדזער לאַנד. ער האָט איבערגעשפּיצט דעם באַוואוסטן רויבער האַרגים. ער האָט פאַרנאַרט אַ באַנדע רויבער, אַ באַנדע פון צוויי הונדערט מענער, אַליין באַזיגט. ער האָט פאַרטריבן מיט זיין חכמה די ריזן פון קיניג שאָטאָטנס מדינה. אָט דאָס קלוגע שניידערל זאָגט, אַז ער האָט אַ פאַר׳כישופ׳טן האָן וואָס דורך אים קאָן ער אויסגעפונען ווער דער מערדער איז. דערקלער, שניידערל, דיין מיטל פאַרן געריכט.

האָט שניידערל געענטפערט און געזאָגט :

— דאָ האָב איך אַ שוואַרצן האָן. דער האָן איז פאַר׳כישופ׳ט. דער האָן געפינט זיך אין אַ שוואַרצן קעסטל. איך וועל צודעקן דאָס שוואַרצע קעסטל מיט אַ שוואַרצן טוך. מיר׳ן צומאַכן די פענצטער, פאַרהענגען זיי מיט שוואַרצע טיכער, אַזוי אַז אין צימער וועט זיין פינצטער. יעדער איינער פון די זיבן סוחרים וועט צוגיין צו דעם קעסטל אונטערלייגן זיין רעכטע האַנט אונטערן טוך און אַ גלעט טאָן דעם האָן. ווען דער מערדער וועט אָנרירן דעם האָן וועט דער האָן אָנהויבן קרייען.

צעלאַכט זיך דער מעיאָר פון שטאָט און זאָגט:

באָבע מעשות, שניידערל, ס׳איז ניטאָ אַזאַ זאַך ווי כישוף אויף דער וועלט. שווינדלער האָבן עס אויסגעטראַכט און נאַראָנים גלויבן. ס׳איז אַ נאַרישקייט, ניט כדאי געווען די גאַנצע געשיכטע.

רופט זיך אָן ריכטער צאַדוק און זאָגט:

— הער מעיאָר,—שניידערל איז זייער קלוג, ער וועט זיך גלאַט אין דער וועלט ניט נאַריש מאַכן. איך בין דער ריכטער וואָס האָט פאַר׳משפּט דעם רויבער הארגים. שניידערל האָט באַוויזן אַ רויבער וואָס די פּאָליציי האָט זיך געיאָגט נאָך אים יאָרן לאַנג. אַז שניידערל נעמט זיך אונטער עפּעס ווייסט ער פאָרויס אַז ער וועט זיגן.

—נו, ווייבאַלד אַזוי, לאָמיר פּרובירן, האָט געזאָגט דער מעיאָר. וואָס קענען מיר אָנווערן? און אויב שניידערל וועט אונדז אָפּנאַרן וועלן מיר אים אַריינציילן שיינע עטלאַכע שמיץ, טאַקע גלייך אין מיטן מאַרק. זאָלן אַלע זען אַז מען קאָן דעם גערעכט ניט מאַכן צו שפּאָט.

שניידערל האָט צוגעדעקט דאָס שוואַרצע קעסטעלע מיט אַ שוואַרץ טוך, האָט פאַרהאַנגען אַלע פענצטער מיט שוואַרצע פאָר-האַנגען. ס׳איז געוואָרן פינצטער אין צימער. פּאָליציי האָט דורכ׳ געפירט די פאַרדעכטיקע סוחרים פאַרביי דעם קעסטעלע און יעדער סוחר האָט אַ גלעט געטאָן דעם האָן.

ס׳איז געווען שטיל אין צימער, יעדער איינער האָט איינגעהאַלטן דעם אָטעם. מען האָט געקענט הערן דאָס קלאַפּן פון אַ זייגער וואָס איז געהאָנגען אין אַ דריטן צימער. אַלע האָבן געוואַרט — אָט באַלד וועט זיך דערהערן דער שאַרפער קריי פון האָן.

דער האָן האָט אָבער ניט געקרייעט.

מען האָט אַראָפּגענומען די שוואַרצע פאָרהאַנגען פון די פענצטער. דער האָן איז געשטאַנען רואיק. ווען מען האָט אַראָפּגענומען דעם לעצטן פאָרהאַנג און ס׳איז געוואָרן ליכטיק אין צימער, האָט זיך דער האָן צעקרייעט מיט באַנומענע קולות...

ס׳איז געוואָרן אַ געלעכטער אין גערעכט זאַל, און דער מעיאָר האָט געזאָגט:

דאָס קלוגע שניידערל

אונדזער קלוג שניידערל איז געבליבן מיט אַ נאָז.

אָבער דאָס קלוגע שניידערל האָט זיך ניט פאַרלאָרן. ער האָט שטרענג באַפוילן:

— איר זיבן סוחרים, וואָס איר זייט פאַרדעכטיקט אין מאָרד, הויבט אויף אייערע רעכטע הענט!

זיי האָבן געפאָלגט. די מענטשן אין געריכט זיינען געוואָרן דערשטוינט — זעקס הענט זיינען געווען שוואַרץ באַפלעקט פון סאַזשע. די זיבעטע האַנט פון דעם סוחר מיט די רויטע האָר, איז געווען ווייס. אַ ריינע האַנט.

— אָט דער מיט די רויטע האָר און מיט דער ריינער האַנט איז דער מערדער, האָט שניידערל רואיק געזאָגט. ער האָט מורא געהאַט אַז דער האָן זאָל זיך ניט צעקרייען, ווען ער וועט אים אַ גלעט טאָן.

— בראַוואָ, שניידערל, האָט געזאָגט דער מעיאָר. בראַוואָ, אַ קלוגער איינפאַל. ביסט טאַקע קלוג, שניידערל, זייער קלוג.

דער רויטער סוחר איז געוואָרן נאָך רויטער. זיין גאַנץ פּנים איז באַדעקט געוואָרן מיט שווייס. ער האָט זיך אָבער ניט פאַרלאָרן און האָט געזאָגט:

— מיינע הערן, ס'איז דאָך ניט מער ווי אַ נאַרישקייט מיט'ן פאַרכישופטן האָן. ס'איז געווען פינצטער אין צימער האָב איך ניט געזען דעם האָן, האָב איך אַ גלעט געטאָן דאָס טיכל אָדער דאָס קעסטל. אדרבא, אויב איך האָב דער'הרג'עט דעם סוחר האָב איך דאָך אָוועקגערויבט דעם דימענט, טו וואו האָב איך אים אַהינגעטאָן? האָב איך אים אויפגעגעסן?

— גערעכט, האָט אַ ריכטער געזאָגט, גערעכט, מען קאָן אַ מענטשן ניט פאַראורטיילן מיט אַזאַ שפּיצל. דאָס געזעץ זאָגט אַז מען דאַרף האָבן באַווייזן איידער מען פאַראורטיילט. וואו זיינען די באַווייזן אַנטקעגן דעם פרעמדן?

שניידערל האָט זיך גוט צוגעקוקט צום רויטן סוחר'ס פּנים. ער האָט געזען אַז דער סוחר שוויצט, זיין גאַנץ פּנים און זיין קאַרק איז נאַס, אָבער דער קאָפּ מיטן פליך איז טרוקן און גלאַנציק.

דאָס געשפּרעך צווישן די ריכטער איז אָנגעגאַנגען און שניידערל איז שטיל צוגעגאַנגען צום פּליכעוואַטן מענטשן, האָט אָנגענומען די טשופּרינקע רויטע האָר בײַם קאָרק און אַ שלעפּ געטאָן מיט זײַן גאַנצער קראַפט.

דער פּאַרוק איז געבליבן בײַם שניידערל אין האַנט און אַ קאָפּ פּייער-רויטע האָר האָט זיך אַ שפּאַר געטאָן. דער דימענט איז אַראָפּ-געפאַלן און זיך אַוועקגעקייקלט אונטערן טיש...

דאָס רויטע מענטשל איז געוואָרן בלייך ווי קאַלך און איז גע-פאַלן חלשות.

— נעמט אים צו דעם מערדער, און שמידט אים אין קייטן, און איר זעקס אומשולדיקע מענטשן זייט פרײַ, האָט געזאָגט דער מעיאָר. און דיר שניידערל, זאָג איך אַ דאַנק פאַר דײַן חכמה. די שטאָט וועט דיך באַלוינען.

שניידערל האָט געשמייכלט:

— ס׳איז גאָר ניט געווען אַזאַ גרויסע חכמה אויסצוגעפינען אַז ער טראָגט אַ פּאַרוק. אמת ער האָט מיך אויך אָפּגענאַרט ביז יעצט, אָבער אַז איך האָב דערזען ווי דאָס מענטשל איז באַדעקט מיט אַ שוויים — זײַן גאַנץ פּנים און קאָרק פּיטש נאַס, נאָר זײַן שאַרבן איז טרוקן גלאַנציק, האָב איך פאַרשטאַנען אַז ער טראָגט אַ פּאַרוק, און ער האָט באַהאַלטן דעם דימענט אין זײַנע אייגענע האָר, אונטערן פּאַ-רוק. פאַרשטייט מיך, איך ווייס אַז אַ ליסענע שוויצט אויך. זעט — און שניידערל האָט אַראָפּגענומען זײַן יאַרמולקע. האָט מען געזען אַז זײַן קאָפּ איז גלאַט ווי אַ טעלער.

אַלע האָבן געלאַכט. דער הויפּט ריכטער האָט געזאָגט:

— דו ביסט קלוג, שניידערל, דו ביסט אַזוי קלוג אַז דו קאָנסט אפילו שפּאַסן פון זיך אַליין, מיר האָבן זייער ווייניק מענטשן קלוג ווי דו בײַ אונדז. אַט האָב איך מאָרגן אַ שווערן משפט צו פּסקנ׳ען, אפשר וועסטו קומען אין געריכט און מיר אַרויסהעלפן?

— הער ריכטער, האָט שניידערל געענטפערט, איך דאַנק אײַך

פאַרן כבוד וואָס איר גיט מיר, אָבער איך דאַרף פאָרן אַהיים מיט ריכ־טער צאָחוק.

— איך וועל צוליב דיר אָנהויבן דעם פּראָצעס מאָרגן פרי, וועסטו קומען אין געריכט?

יאָ מיין הער, האָט שניידערל געזאָגט.

— אַ דאַנק, אַ דאַנק, האָט געענטפערט דער הויפּט ריכטער, מאָרגן זעען מיר זיך אין געריכט.

מאָרגן, מאָרגן, האָט געענטפערט שניידערל, דערווייל אַ גוטן טאָג.

— אַ גוטן טאָג.

בוימל אויף וואַסער

דאָס געריכט הויז

אין מיטן פון דער שטאָט לייפּציק, שטייט אַ ווייס־געפּאַרבטע געביידע. די געביידע איז אַרומגערינגלט מיט זיילן. לעבן יעדן זייל שטייט אַ הויכער אויסגעצויגענער הוזאַר מיט אַ לאַנגער פּיקע. לעבן דער גרויסער גלעזערנער טיר, וועלכע איז אָפן צום מאַרק, שטייען נאָך צוויי הוזאַרן מיט פּיקעס. איבערן הויז איז אַ שילד מיט לאַטיינישע בוכשטאַבן — „דאָס געריכט הויז".

אַ גאַנצן פרימאָרגן ציען זיך צום געריכט פּאַיעטאָנען מיט איינגעשפּאַנטע דריי פּערד. אין יעדן פּאַיעטאָן זיצט אַן עלטערער מאַן אָנגעטאָן אין אַ לאַנגער פּעלערינע און אַ הויכן גלאַנציקן צילינדער, — אַ ריכטער. דער ריכטער גייט אַרויס געמיטלאַך פון פּאַיעטאָן. די הוזאַרן סאַלוטירן.

צוועלף פּאַיעטאָנען מיט צוועלף ריכטער זיינען צוגעפאָרן צום געריכט, אין דרייצנטן פּאַיעטאָן איז געזעסן אונדזער דאַרינקער, קליינינקער, שמייכלענדיקער שניידערל. דער פּאַיעטאָן האָט זיך אָפּגעשטעלט, און די הוזאַרן האָבן סאַלוטירט.

קריכט אַרויס שניידערל פון עקיפּאַזש, קוקט אויף די סאַלוטירנדיקע הוזאַרן און שמייכלט צו זיך:

— נו, אַ פּאַראַד. גרויסע דערוואַקסענע מענטשן און האָבן זיך ליב צו שפּילן. אַזעלכע הויכע יונגען טוען אָן קאָלירטע הויזן מיט גלאַנציקע מונדירן. זיי קוקן אויס ווי הילצערנע סאָלדאַטלעך.

די הוזאַרן אָבער שטייען שטייף, אויסגעצויגן. זיי זיינען זייער ערנסט. עפּעס אַ קליינקייט — עס גייט שניידערל, דאָס קלוגע שניידערל, וואָס דאָס לייפּציקער געריכט האָט אים איינגעלאַדן פאַר אַן ערן־ריכטער.

שניידערל גייט אַריין אין געריכט. אין מיטן זאַל שטייט אַ לאַנגער טיש צוגעדעקט מיט אַ רויט-סאַמעטענער דעק. צוועלף ריכטער זיצן אַרום טיש. אויף די קעפּ אָנגעפּודערטע פּאַרוקן, אויף די אַקסלען רויטע כאַלאַטן. זיי זיצן ערנסט, אָנגעצויגן.

ווען שניידערל איז אַריינגעקומען, האָבן זיך אַלע אויפגעשטעלט, פאַנאַנדערגערוקט די שטולן, און געמאַכט פּלאַץ פאַרן קלוגן שניידערל.

זיצט שניידערל אין הויכן, ווייכן, טיפן ריכטער שטול און באַר זיין קעפּל זעט זיך איבערן טיש. ער נעמט אַראָפּ געלאַסן זיין היטל און טוט אָן אַ יאַרמולקע. אויף זיין גלאַנציקן פּליך האָט די יאַרמולקע דעם זי-בעטן חן. וואַרט שניידערל צו זען וואָס עס וועט דאָ זיין.

טוט דער הויפּט ריכטער אַ ברום:

„ברענגט דעם באַשולדיקטן“!

האַנס שמיד און קאַרל קורץ

שטיל. אין אַ ווײַלע אַרום הערט זיך אַ קלונג פון קייטן. זעקס סאָלדאַטן פירן אַריין דעם באַשולדיקטן.

שטייט דער אָרימער אַרעסטאַנט אַ פינצטערער, אַן או-מעטיקער. אַ האַלבער קאָפּ און באָרד אָפּגעגאָלט, די צווייטע העלפט ווילד באַוואָקסן. קייטן אויף די הענט, קייטן אויף די פיס און אין די אויגן טרערן.

טוט ווייטער אַ באַפעל דער הויפּט ריכטער:

— ברענגט אַהער די באַווייזן אַנטקעגן דעם אָנגעקלאָגטן.

שטיל.

עס קומט אַריין אַ באַדינער און ברענגט אַ זעקעלע מיט געלט. ער לייגט עס אַוועק אויפן טיש פאַר די ריכטער.

טוט ווייטער אַ באַפעל דער הויפּט ריכטער:

— האַנס שמיד, איר קלאָגט אָן קאַרל קורץ אין גנבה, דערציילט וואָס עס האָט פּאַסירט.

שטעלט זיך אויף אַ מענטשל מיט לאַנגע פּאַרדרייטע וואָנצן און גרויע בייזע אויגן און פרעגט:

— זאָל איך דערציילן אינגאַנצן פון אָנהויב אָן?

— דערציילט אינגאַנצן, פון אָנהויב אָן, זאָגט דער הויפּט ריכטער. דאָ זיצט מיט אונדז דאָס קלוגע שניידערל, דער קליגסטער מענטש אין אונדזער מדינה. ער ווייס נאָך ניט וואָס עס האָט פּאַסירט בא אייך. דערציילט.

האַנס שמיד דערציילט

איך בין האַנס שמיד, כ'האַנדל מיט אויל. בא מיר אין קראָם געפינען זיך אַלערליי בוימלען. איך האָב איילבירט אויל צו טרינקען, זייער גוט פאַר שוואַכע מענטשן. איך האָב פיש אויל — זייער געזונט פאַר קינדער און איך האָב לימענע אויל און טערפּענטין אויל אויף צו פאַרבן. איך האָב אויך גראָבן ניט ראַפינירטן אויל צו שמירן רעדער און מאַשינען.

מיין קראָם געפינט זיך לעבן קאַרל קורץ, וועלכער האַנדלט מיט שניט סחורה. איך בין אַ פאַרנומענער מענטש. גאַנץ לייפּציק קאָן מיין קראָם. יעדער איינער אין שטאָט ווייס, אַז בא מיר קאָן מען קריגן די זעלטנסטע אוילן. שטיי איך אַ גאַנצן טאָג אין געשעפט און לייז געלט. ליין געלט און וואַרף עס אין אַ טאָפּ. באַנאַכט צייל איך איבער דאָס געלט און לייג עס אַריין אין אַנאַנדער טאָפּ. אויפן טאָפּ מיט געלט שטעל איך אַוועק נאָך אַ טאָפּ פול מיט בוימל. איך רעכן אַזוי: ווען אַ גנב קומען, וועט ער דאָך באַלד זוכן געלט אין טיש-קעסטל — דאָס פלאַץ וואו אַלע האַלטן זייער געלט, לאָז איך איבער אַפּאָר מטבעות אין טיש-קעסטל. דאָס גרויסע געלט לייג איך אין אַ טאָפּ. קיין משוגענעם אַפילו וועט ניט איינפאַלן צו זוכן געלט אין אַזאַ פלאַץ. אַזוי פיר איך זיך שוין יאָרן לאַנג, און איך שלאָף רואיק.

היינטיקער יאַריד איז געווען זייער אַ גוטער. איך האָב געלייזט אַ סאַך געלט. עס האָט זיך צונויפגעקליבן בא מיר אַ גאַנץ היפּשע סומע. די לעצטע נאַכט פון יאַריד פאַרשפּאַר איך מיר מיין קראָם פון אינעווייניק און צייל מיר מיין געלט. איך צייל איבער און זע — איך האָב אַ גאַנץ היפּשע סומע — פיר הונדערט און צוואַנציק רענדלאַך, הונדערט דריי און אַכציק זילבערנע טאָלער און פינף און דרייסיק

קופערנע פעניגס. לייג איך עס אריין ווי מיין שטייגער איז אין טאפ. אויף דעם טאפ מיט געלט שטעל איך א טאפ מיט בוימל, לעש אוים די לאמפ, פארשליס די קראם, גיי אוועק און לייג זיך שלאפן. איך שלאף רואיק. יארן און יארן האט מיין איינפאל געגאלטן, איז וואס האב איך מורא?

אבער א מענטש טראכט און גאט לאכט. איך קום אויף מארגן אין קראם, און די ערשטע זאך, פארשטייט זיך, כאפ איך א קוק אין טאפ. וועדט מיר פינצטער אין די אויגן — ניטא קיין געלט.

א קאלטער שוויים האט מיך באגאסן. איך וויל אנהויבן שרייען, ליארעמען, מאכן א טומל — זאלן מענטשן זיך צוזאמענלויפן און זען מיין גרוים אומגליק. באלד קום איך אבער צו זיך און טראכט: קינדער וויינען ווען זיי פארלירן עפעס, אלטע ווייבער שרייען ווען עס פאסירט אן אומגליק, א מאן פארלירט זיך ניט. איך וועל בעסער זיין רואיק און טראכטן — אפשר וועל איך קאנען געפינען דעם גנב. טראכט איך און טראכט און עס פאלט מיר איין. אז ס׳איז די ארבעט פון א היימישן גנב. איך זע דאך: קיין זאך איז אין קראם ניט צעווארפן. דער וואס האט מיך בא׳גנב׳עט האט געוואוסט וואו דאס געלט ליגט באהאלטן.

אבער ווער קאן זיין דער גנב? איך בין שטענדיק אליין אין קראם. באנאכט ווען איך צייל איבער דאס געלט פארמאך איך די טיר אויפן ריגל. ווער קאן דאס זיין? געווים איינער פון מיינע שכנים.

גיי איך אוועק צו דער פאליציי, און דערצייל די מעשה. זאגט צו מיר דער הויפט פון פאליציי: — איז וואס זשע ווילט איר זאל איך טאן?

— איך וויל, האב איך געענטפערט, איר זאלט מאכן א רעוויזיע בא מיינעביידע שכנים — בא קארל קורץ דעם שניט קרעמער און פריץ שפיצבערג דעם אייזן הענדלער.

— אבער געדענקט, האט דער הויפט פון דער פאליציי געזאגט, אויב מען וועט בא קיינעם פון זיי גאר ניט געפינען, וועלן זיי אייך אנקלאגן אין געריכט פאר באליידיקונג.

— ענטפער איך, איך ווייס עס. איך נעם אויף זיך די פּאַראַנט־וואָרטלאַכקייט.

נעמט דער הויפּט פון דער פּאָליציי דריי סאָלדאַטן און מאַכט אַ רעוויזיע באַ מיינע צוויי שכנים און געפינט באַ קאַרל קורץ מיינע פיר הונדערט און צוואַנציק גאָלדענע רענדלאַך, הונדערט דריי און אַכציק זילבערנע טאָלער און פינף און דרייסיק קופּערנע פעניגס. האָבן זיי אים אַרעסטירט און אַריינגעזעצט אין געפענקעניש. מיר האָט מען אָבער מיין געלט ניט צוריקגעגעבן, האָט געזאָגט האַנס שמיד און זיך אַוועקגעזעצט.

טוט אַ ברום דער הויפּט ריכטער:

— קאַרל קורץ, לייגט פאָר אייערע טענות.

קאַרל קורץ דערציילט

הייבט אָן דער שניט קרעמער און זאָגט:

— אמת טאַקע, מען האָט באַ מיר געפונען פיר הונדערט און צוואַנציק רענדלאַך, הונדערט דריי און אַכציק זילבערנע טאָלערס און פינף און דרייסיק קופּערנע פעניגס, אָבער איך האָב דאָס געלט ניט גע׳גנב׳עט. ס׳איז מיין געלט. פּאָליציי האָט זיך אַריינגעריסן צו מיר אין קראָם, איבערגעקערט אַלץ קאַפּויר און באַפוילן מיר צייגן מיין געלט. האָב איך זיי געוויזן דאָס געלט. האָבן זיי עס איבערגעציילט און מיך אַרעסטירט. אין געריכט האָט מען מיר געזאָגט, אַז מען באַשולדיקט מיך אין גנבה. איך ווייס ניט פון וואָס צו זאָגן. ס׳איז מיין געלט. איך פאַרשטיי ניט, פון וואַנען האַנס שמיד האָט געקאָנט וויסן פונקט אַקוראַט, וויפיל געלט איך האָב, אָבער ס׳איז פאָרט מיין געלט. איך שווער באַ גאָט, אַז איך זאָג דעם אמת.

טוט אַ ברום דער הויפּט ריכטער:

— הערסט שניידערל וואָס דער באַשולדיקטער זאָגט? ער האַלט זיך באַ זיינע טענות שוין באַלד דריי חדשים. מיר האָבן אים

געמאַטערט און געפייניקט און ער זאָגט דאָס זייניקע. מיר האָבן גענומען זיין פרוי אויף אַ פאַרהער, טענה׳ט זי אויך דאָסזעלביקע — איר מאַן האָט געהאַט בײַ זיך אַט די סומע דעם לעצטן טאָג פון יאַריד. יעצט, ווער איז גערעכט? וועמען זאָל מען גלויבן?

א גלייך ווערטל

ס׳איז גרינג אויסצוגעפינען דעם אמת — ענטפערט שניידערל.

— ווי אַזוי? פרעגן די ריכטער נייגעריק.

— ס׳איז פאַראַן אַ גלייכווערטל, ענטפערט שניידערל, „דער אמת קומט אַרויף ווי בוימל אויף וואַסער.“

— ס׳איז אַ שיין ווערטל ענטפערט דער הויפט ריכטער, קאַלט און ברוגז׳לאַך, אָבער ווי פאַסט עס זיך צו די סוחרים?

— גאַנץ איינפאַך, זאָגט שניידערל, זאָל מען ברענגען אַ טאָפּ היים וואַסער און אַריינוואַרפן דאָס געלט אין דעם קאָכעדיקן וואַסער, וועט זיך ווייזן בוימל, געהערט דאָס געלט צום אויל סוחר. זיינע הענט זיינען שטענדיק פעט פון מעסטן אויל. וועט דאָס וואַסער בלייבן ריין, איז עס ניט דעם שניט סוחר׳ס געלט.

די צוועלף ריכטער האָבן באַפוילן ברענגען אַ טאָפּ קאָכעדיק וואַסער און אַריינגעוואָרפן דאָס געלט אין טאָפּ. דאָס וואַסער איז געבליבן ריין.

ווען דער אויל סוחר האָט עס דערזען, איז ער געפאַלן אויף די קני און אויסגעשריגן:

— איך בין דער שולדיקער, איך בין דער שולדיקער! האָט רחמנות אויף אַ זינדיקן מענטשן. איך וועל אַלץ דערציילן.

זאָגט דער הויפט ריכטער:

— האָנם שמיד, — דערצייל!

און דער אויל סוחר האָט דערציילט:

— ס׳איז אַ ליגן וואָס איך האָב פריער געזאָגט אַז דער יאַריד איז געווען אַ גוטער. איך האָב זייער ווייניק געלייזט אויף הייגטיקן

יאַריד. איך האָב אָבער אָנגעגרייט אַ סך סחורה, בין איך גאַנצע טעג געזעסן און געטראַכט וואָס וועל איך טאָן, ווען איך וועל ניט קאָנען באַצאָלן מיינע חובות? מען וועט מיך אַריינזעצן אין תפיסה. ס'איז שפּעט אין אָוונט, אַהיים ווילט זיך ניט גיין — וואָס וועל איך דאָרטן טאָן? זיץ איך אין קראָם און קאָן זיך ניט געפינען קיין אָרט, הויב איך אָן איבערשטעלן די טעפּ און סלויעס מיט די אוילן. פּאָרע איך זיך, רוק פאַנאַנדער טעפּ אויף אַ פּאָליצע, און דורך אַ שפּאַלט דערזע איך, אַז באַ מיין שכן אין קראָם ברענט אַ קליין לעמפּעלע. ס'איז געווען שפּעט אין דער נאַכט. ווער איך נייגעריק צו זען וואָס ס'טוט דאָרטן מיין שכן, לייג איך צו מיין אויג צום לעכל, זע איך אַז מיין שכן ציילט געלט. ער ציילט געלט און לייגט גאָלד באַזונדער, זילבער באַזונדער און קופּער באַזונדער. דערנאָך זאָגט ער צו זיך: „האָב איך, הייסט עס, פיר הונדערט און צוואַנציק גאָלדענע רענדלאַך, הונדערט דריי און אַכציק זילבערנע טאָלער און פינף און דרייסיק קופּערנע פעניגס.

טראַכט איך זיך, אָט מיין שכן איז אַ גליקלאַכער. ווען איך האָב אַזויפיל געלט, וואָלט איך געהאַט גענוג צו באַצאָלן מיינע חובות. און טאַקע באַלד אויפן אָרט איז מיר איינגעפאַלן דער פּלאַן...

שנייהערלס אורטייל

י, וואָס זאָגסטו שניידערל, האָט געזאָגט דער הויפּט ריכטער, וואָס זאָל מען טאָן מיט האַנס שמיד דעם אויל סוחר? זאָל מען אים אָפּהאַקן די רעכטע האַנט, ווי מען טוט מיט אַ קליינעם גנב, אָדער ביידע הענט ווי מען באַשטראָפט אַ גרויסן גנב?

טראַכט זיך שניידערל: פע, ס'איז אַ מיאוסע זאַך, באַשטראָפן אַ מענטשן מיט אַראָפּהאַקן אַ האַנט. גאָר האַקן הענט! מען דאַרף ראַטעווען דאָס אָרימע מענטשל.

זאָגט שניידערל צום הויפּט ריכטער:

זאָגט נאָר מיר געלערנטער ריכטער, פאַרוואָס האַקט מען אָפּ די רעכטע האַנט באַ אַ גנב?

— ער זאָל מער ניט גנבֿ'ענען, זאָגט דער ריכטער.

אַ קלוג געזעץ, זאָגט שניידערל. אָבער האַנס שמיד האָט דאָך ניט גע'גנבֿ'עט מיט די הענט. לאָזט אים צורו. ער איז יעצט גע- בליבן אָרעם, וועט ער ניט האָבן מיט וואָס צו באַצאָלן זיינע חובֿות, און ער וועט שוין זיין שטראָף באַקומען.

זאָגט דער הויפּט ריכטער — זייער קלוג גערעדט, זייער קלוג, ביסט געריכט, געזעצלאַך קאָן מען אים ניט אָפּהאַקן די הענט. דו האָסט אונדז פאַרהיט פון אַ גרויס אומרעכט.

— יעצט, זאָגט שניידערל, בעט איך אייך, חשובֿ'ע ריכטער, דערלויבט מיר זיך אומצוקערן אַהיים. מען וואַרט אויף מיר.

— מיטן גרעסטן פאַרגעניגן, ענטפערט דער הויפּט ריכטער, מיטן גרעסטן פאַרגעניגן. מיר דאַנקען אייך, און די שטאָט וועט אייך גוט באַלוינען.

— אַ דאַנק, אַ דאַנק, ענטפערט שניידערל, פאַרנייגט זיך און גייט אַרויס פון געריכט.

ריכטער צאַדוק האָט געוואַרט אויף אים. שניידערל האָט זיך אַרויפגעזעצט אויפן וואָגן און איז אַוועקגעפאָרן. ער איז אָבער אַהיים ניט געקומען. ער איז גאָר פאַרפאָרן אין ווייטע, ווייטע לענדער.

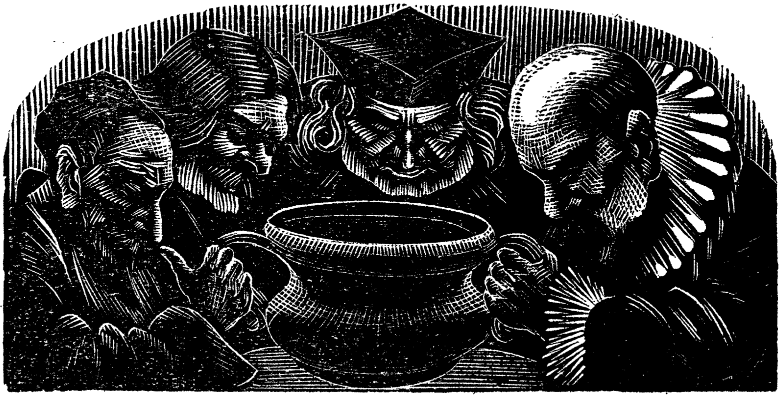

אין ווייטע לענדער

אַ געשפּרעך

פאַרט דאָס קליגע שניידערל פון לייפּציקער יאַריד, און ס׳איז אים גוט אויפן האַרצן. מיט זיין גרויסער חכמה האָט ער געראַטעוועט זיין חבר, ריכטער צאָדוק פון טויט, און דעם אומשולדיקן האַנסן פון תפיסה. און ס׳איז דאָך באַוואוסט אַז ווען איינער טוט אויף עפּעס רעכטס איז אים גוט אויפן האַרצן.

און אַז ס׳איז גוט אויפן האַרצן, זינגט זיך. פאָרט שניידערל און זינגט, זינגט זיינע אַלטע לידלאַך: „רויבער פון רויבער לאַנד“, „פערציק מיט אַ מאָל“ א. אַ.

זיצט ריכטער צאָדוק ברייטלאַך צעשפּרייט אין וואָגן און רוי-כערט געמיטלאַך זיין ליולקע. שניידערל האַלט אַ קורצע פּיפּקע אין מויל, ציט מיט הנאה דעם רויך און ברומט די לידלאַך.

נעמט אַרויס ריכטער צאָדוק די ליולקע פון מויל און זאָגט:

—מיין פריינט, איך זע אַז דו האָסט זייער שטאַרק ליב רויבערן. ביסט דאָך אָבער אַ פרומער איד, איז וואָס טוסטו שבת?

— שבת רויבער איך ניט, ענטפערט שניידערל.

— קאָנסטו זיך איינהאַלטן?

— אַז מען טאָר ניט, טאָר מען ניט, ענטפערט שניידערל.

— אָבער אַז עס ווילט זיך פאָרט? פרעגט ריכטער צאָדוק.

— ווילט זיך איבער, ענטפערט שניידערל, ווען איינער ווייס, אַז ער קען עפּעס אַ זאַך ניט קריגן, ווילט זיך דאָס אים ניט. ווילט זיך דיר אַמאָל זיין אַ קיניג?

— עס פאַלט מיר גאָר ניט איין, ענטפערט ריכטער צאַדוק.

— פאַרוואָס ? פרעגט שניידערל.

— ביסטו טאַקע גערעכט, זאָגט ריכטער צאַדוק, ווייל איך וויים, ס׳איז אוממעגלאך. איך פאַרשטיי עס יעצט, דו גלויבסט אַזוי שטאַרק אין דיין גאָט, אַז עס פאַלט דיר גאָר ניט איין צו וועלן באַגיין די זינד פון רויכערן אום שבת.

— אָ, אָ, שאָקלט שניידערל מיטן קאָפּ.

— אַלע אידן זיינען אַזוי ווי דו ? פרעגט ריכטער צאַדוק.

שניידערל נעמט אַרוים די פּיפּקע פון מויל און ענטפערט בייזלאַך :

— וואָס מיינסטו צי אַלע אידן זיינען ווי איך ? פון וואַנען זאָל איך וויסן ? איך האָב קיינמאָל ניט צונויפגעזאַמלט אַלע אידן פון דער וועלט צו פרעגן זיי צי זיי ווילן רויכערן אום שבת אָדער ניט.

— איז וואָס טוען טאַקע אַזעלכע אידן וואָס ווילן שטאַרק רויכערן שבת ? פרעגט ריכטער צאַדוק.

ענטפערט שניידערל :

— אויב זיי זיינען גאָר ניט קיין גלויביקע, רויכערן זיי. זיינען זיי אַביסל פרום, פּרובירן זיי נאַרישע מיטלען.

— וואָס פאַר אַ מיטלען ? — פרעגט צאַדוק.

ענטפערט שניידערל :

— אַ סך אידן לאָזן אָן פּריימיק פולע פלאַשן מיט רויך און פאַרשטאָפּן זיי מיט פּראָפּקעס, קומט שבת, עפענען זיי די פלאַשן און אָטעמען אַריין דעם רויך. אַנדערע אידן באַזוכן שבת זייערע קריסטלאַכע שכנים, זיצן דאָרטן און ווען די שכנים רויכערן, אָטעמען די אידן אַריין דעם אַרויסגעלאָזענעם רויך. ס׳האָט אָבער אַ טעם פון רויע קאַרטאָפל.

— און קיין אַנדערע מיטלען — האָט ריכטער צאַדוק, ווייטער געוואָלט פרעגן.

אין ווייטע לענדער

דריי באוואָפנטע רייטער

ער האָט אָבער ניט פאַרענדיקט זיין פראַגע. פון וואַלד האָט זיך דערהערט אַ ברעכן פון צווייגן און אַ טומל. דריי רייטער זיינען אָנגעלאָפן און פאַרשטעלט דעם וועג. דער עלטסטער האָט אַ קאָמאַנדעווע געטאָן:

— שטעלט זיך אָפּ!

שניידערל האָט אַ קוק געטאָן אויף די רייטער און געזען: יעדער איינער האַלט אַ בלאַנקע שווערד אין דער רעכטער האַנט. פון זייערע קעשענעס שטעקן אַרויס פּיסטאָלעטן.

טוט ער אַ זיפץ:

— מען דאַרף פּאָלגן. און ער האָט אָפּגעשטעלט דעם וואָגן.

— אַראָפּ פון וואָגן, טוט אַ קאָמאַנדעווע דער הייפּט פון די דריי רייטער.

שניידערל און ריכטער צאָדוק זיינען אַראָפּ פון וואָגן.

— דו מעגסט צוריק אַרויפקריכן אויף דיין פּלאַץ — טוט דער הייפּט רייטער אַ באַפעל צו ריכטער צאָדוק.

ריכטער צאָדוק לאָזט זיך לאַנג ניט בעטן. ער כאַפּט זיך אַרויף אויפן וואָגן, טוט אַ שמיץ דעם פערד און היידאַ אַוועק.

בלייבט דאָס קלוגע שניידערל שטיין מיט די דריי רויבער. ער איז קליין געוואָקסן, שניידערל. צווישן די דריי הויכע שוואַרצע גלאַנציקע פערד קוקט ער אויס נאָך דאַרער און קלענער. שטייט ער, וואַרט און זאָגט ניט קיין וואָרט.

— נו, קלוג שניידערל, זאָגט דער הויפּטלינג. פאַרוואָס פרעגסטו ניט וואָס מיר פאַרלאַנגען פון דיר?

— צוליב וואָס פרעגן, ענטפערט שניידערל. איר וועט מיר שוין אַליין זאָגן. זעסט דאָך, האָסט זיך ניט געקאָנט איינהאַלטן און אָנגעהויבן פרעגן פראַגעס.

— ביסט גערעכט, שניידערל, ענטפערט דער הויפּטלינג. איך בין טאַקע אַן אומגעדולדיקער, אָט וועל איך דיר דערציילן ווער איך בין און וואָס איך פאַרלאַנג.

— גוט, האָט געענטפֿערט שניידערל, לאָמיר הערן. אָבער איידער דו הייבסט אָן דערציילן, גיב מיר אַ ליולקע טאַבאַק. פֿאַרשטייסטו מיך, מיין ליולקע האָט זיך דערשראָקן, ווען דו האָסט אַ קאָמאַנדעווע געטאָן: אַראָפּ פֿון וואָגן! האָט זי זיך גענומען טרייסלען און דער טאַבאַק האָט זיך אויסגעשאָטן.

— אפשר האָט זיך גאָר דיין האַנט געטרייסלט? האָט דער הויפּטלינג געזאָגט מיט שפּאַס.

— אפשר, ענטפֿערט שניידערל. באַ דיר אין קעשענע האָט אַ פּיסטאָלעט אַרומגעטאַנצט, ביים זייט האָט זיך געטרייסלט אַ שווערד, קאָן זיין אַז מיין האַנט האָט זיך אויף זיי פֿאַרקוקט און זיך אויך אָנגעהויבן טרייסלען.

— בלייבסט קיינמאָל ניט שולדיק קיין ענטפֿער, זאָגט דער הויפּטלינג און שטאָפּט אָן שניידערלס ליולקע.

— אַן ערלאַכער מאַן בלייבט קיינמאָל קיינעם גאָר נישט ניט שול-דיק, זאָגט שניידערל און פֿאַרציט די ליולקע. נו, דערצייל: —

פּרינץ טודאָר

רעדט דער הויפּטלינג און זאָגט:

— דו זאָלסט וויסן אַז איך בין פּרינץ טודאָר. מיין פֿאָטער קיניג עדוואַרד געוועלטיקט איבער בריטאַניע — אַן אינדזל מדינה פֿון אַכט הונדערט מייל די ברייט און דריי טויזנט מייל די לענג. מיר זיינען דריי ברידער. איך בין דער עלטסטער. מיין פֿאָטער איז אַלט און זאַט אין יאָרן. נאָכן געזעץ נאָך דאַרף איך ירשה׳נען די מלוכה. אָבער מיין פֿאָטער האָט מיך ניט ליב. ער האַלט זייער טייער מיין אינגסטען ברודער.

— פֿאַרוואָס האָסטו פֿאַרלאָרן דעם חן אין דיין פֿאָטערס אויגן? האָט געפֿרעגט שניידערל.

— ווייל איך בין ניט אַזוי שטאַרק גאָטפֿאַרכטיק. איך גיי ניט אָפֿט אין קירך. איך האָב ליב צו לייענען אַלטע ביכער. איך האָב

ליב צו לייענען די ביכער פון אריסטאטלען און פון פלאטא. האלט מען מיך פאר אן אפיקורס. די אלע אדל-לייט און הויף-דאמען האלטן אז מען טאר מיר ניט געטרויען די מלוכה. איבערהויפט דערגייט מיר די יארן דער הויפט גלח. ער האט מורא, אז איך וועל ארויפשטייגן אויפן טראן, וועל איך ניט לאזן די קירך זאל אזוי שינדן די הויט פון פאלק. האט ער אנגערעדט אויף מיר פארן קיניג. מיין אינגסטער ברודער איז א גאטספארכטיקער, גייט אין קלויסטער, פירט זיך פרום, טוט וואס טאטע, מאמע און אלע גוטע לייט הייסען. איך בין א יונג מיט הייסע בלוטן, האב פיינט זיך חנפה׳נען צו די הויפט-לייט, האבן זיי מורא פאר מיר.

— האלט עס, ברודערל, שלעכט, זאגט שניידערל.

— יא, זאגט דער פרינץ. ס׳האלט טאקע ניט אזוי פויגלדיק. אבער צווישן די יונגע אפיצירן און הויפלייט בין איך באליבט. ווען איך זאל נאר וועלן, קער איך איבער אלץ מיטן קאפ אראפ און פארכאפ דעם טראן. ווייל איך אבער ניט, איך וועל דארפן פארגיסן בלוט... טראכט איך זיך, ווען איך זאל נאר פאר׳מיאוסן דעם גלח אין די אויגן פון מיין פאטער, וואלט איך שוין געקראגן דעם טראן אן בלוט פאר-גיסונג. ווייס איך אבער ניט ווי אזוי. אין פאלאץ קאן איך ניט בלייבן. איך דארף אויסשטיין באליידיקונגען. בא אלע צערעמאניעס האלט זיך שוין מיין אינגסטער ברודער ווי א קרוין פרינץ. איך האב מורא איך וועל ווערן אין כעס און באגיין א נארישקייט. זאג איך צו מיינע צוויי איבערגעגעבנסטע חברים: — לאמיר זיך לאזן איבער דער וועלט. לאמיר ארומרייזן, אפשר וועלן מיר אנטרעפן א קלוגן מענטשן און ער וועט מיר געבן א גוטע עצה. ענטפערן זיי: ס׳איז א גוטער איינפאל, דערווייל וועלן מיר זען אביסל די וועלט.

נו, שוין מער ווי א יאר, אז מיר זיינען אין וועג. מיט דריי חדשים צוריק האבן מיר אנגעשפארט אויף לייפציקער יאריד. מיר האבן געהערט די פאסירונגען מיטן בלאען דימענט, זיינען מיר געבליבן ווארטן זען, וואס דער סוף וועט זיין. מיר זיינען טאקע געווען אין געריכט ווען דו האסט אויסגעפונען דעם מערדער. אז איך

האָב דערזען דיין חכמה, האָב איך געזאָגט צו מיינע חברים:

— שניידערל איז דער, וואָס וועט קאָנען אַרייננאַרן דעם גלח אין זאַק אַריין.

האָבן מיר דיך אָפּגעוואַרט דאָ אין וואַלד און דיך פאַרהאַלטן. ביסטו צופרידן?

— יאָ צופרידן, ניט צופרידן, האָט געענטפערט שניידערל, האָסט דאָך מיך ניט געפרעגט. אָבער פאַרפאַלן, נאָר פאָרן אין אַ צווייטער מדינה און דורכמאַכן וועגטורעס בין איך שטענדיק גרייט. קומט!

— אָט האָבן מיר דאָ אין וואַלד אָנגעגרייט פאַר דיר אַ פערד, זאָגט דער פרינץ. זעץ זיך אויפן פערד, און קום!

די מדינה פרידאָם

פאָרן זיי און פאָרן פיר נעכט און פינף טעג. אויף דער פינפטער נאַכט זיינען זיי אָנגעקומען אין דער הויפּט־שטאָט פון דער מדינה פרידאָם.

די הויפּט־שטאָט פון דער מדינה פרידאָם האָט זיך געפונען אויף די ברעגן פון דעם טייך דונאַי. שיין איז דער דונאַי, בלאָ ווי דער הימל און גלאַנציק ווי אַ שפּיגל. די וואַסערן פליסן צווישן הויכע בערג. אויף די בערג גרינע ביימער און פאַרביקע בלומען. די בערג, ביימער און בלומען שפּיגלען זיך אָפּ אין די קלאָרע בלאָע וואַסערן. ווען מען שיפט זיך אויפן טייך דוכט זיך אַז מען איז ערגעץ ווייט אין אַ צויבער לאַנד, וואו ס׳איז ניטאָ קיין זאָרג און שרעק. ס׳איז אַ פאַרכישופט לאַנד און מען שיפט זיך צווישן צוויי הימלען.

די הויפּט־שטאָט איז שטענדיק פריילאַך. בײַטאָג איז די שטאָט פול מיטן טומל פון סוחרים און געוויש פון וועגענער. ביינאַכט איז די שטאָט באַלויכטן מיט טויזנטער פייערן, און פול מיט פאַרגעניגן - זוכער.

פרינץ טודאָר האָט געקענט די שטאָט זייער גוט. גאַנץ אָפט פלעגט ער באַזוכן זיינע פריינט אין שטאָט און פאַרברענגען מיט זיי

אין די שענקען. איצטער האָט ער אויסגעקוקט די אויגן ביז ער איז געקומען אין פרידאָם. ער איז אָבער געווען מאָדנע איבערראַשט.

די שטאָט איז געווען פינצטער און פאַרלאָזן. ס׳איז געווען אָנהייב אָוונט און מען האָט נים געזען קיין לעבעדיקן מענטשן אין די גאַסן. די שענקען צוגעמאַכט, די געשעפטן געשלאָסן און אַלע פענצטער שוואַרץ און בלינד.

וואונדערט זיך פּרינץ טודאָר. פאָרט ער צו צו זיינעם אַ פריינט מיטן נאָמען קוראַדאָ און קלאַפּט אָן:

— עפנט! פּרינץ טודאָר קלאַפּט אין טיר!

עפנט אים דער חבר די טיר, לאָזט אים אַריין און זאָגט:

— אַ שיינע צייט האָסטו אויסגעקליבן קומען צו אונדז. יעדער איינער וואָס האָט נאָר געקאָנט אַנטלויפן איז אַנטלאָפן פון דאַנען. מאָרגן קלייבט זיך דער קיניג אַנטלויפן, און דו ביסט געקומען צו אונדז מיט אַ באַזוך.

— וואָס איז געשען? — האָט געפרעגט פּרינץ טודאָר.

ענטפערט קוראַדאָ און זאָגט:

— דו ווייסט דאָך, פּרינץ טודאָר. מיר זיינען אַ פרידלאַך פאָלק. אונדזער לאַנד איז אָרעם. די ערד איז נים שטאַרק פרוכט-באַר, מיר געפינען זיך לעבן בערג, וואו די ערד איז זאַמדיק און פול מיט שטיינער. אונדזער קיניג איז אַ גוטמוטיקער, האָט ליב באַקוועמלאַכקייט. די וואַגלעניש און אָפּקומעניש פון לאַגערן זיינען אים נים צום האַרצן. דאָס פּראָסטע פאָלק וויל קיינמאָל נים דינען אין סאָלדאַטן און פירן מלחמה. לעבן מיר זיך פרידלאַך. יעצט איז אָבער אונדזער פאָטערלאַנד באַפאַלן געוואָרן פון אַ שונא. קיניג זיגפריד פירט מלחמה מיט אונדז.

— קיניג זיגפריד, זאָגט פּרינץ טודאָר, אָט דער קיניג וואָס האָט אָפּגעשטופּט דעם ים אויף צוויי מייל?

— יאָ, אָט דער זיגפריד טאַקע וואָס האָט צונויפגענומען פופציק טויזנט מענטשן פון זיינע מדינות און פאַרשאָטן דעם ים אויף צוויי מייל, ער וויל איינגעמען די וועלט.

— ווי ווייט זיינען זיגפריד׳ס אַרמייען פון שטאָט ? פרעגט פרינץ טודאָר.

— ער איז אויף יענער זייט טייך, האָט געענטפערט קוראַדאָ. ער רוט מיט זיינע סאָלדאַטן אויף די בערג און וואַרט ביז די וואַסערן פון טייך וועלן קלענער ווערן. ער האָט אויך געבראַכט מיט זיך די נייע מאַשינען — האַרמאַטן וואָס שיסן מיט פולווער. ער גרייט זיך אונדז צו באַפאַלן און פאַרוויסטן אונדזער לאַנד.

זאָגט פרינץ טודאָר — ס׳איז גאָר ניט קיין פריילאַכע מעשה.

— דיר איז אויך שלעכט ? שפּאַסט ביטער קוראַדאָ, דו האָסט דאָך ניט קיין פאַרמעגן באַ אונדז אין לאַנד.

— קיין פאַרמעגנס און גיטער האָב איך טאַקע דאָ ניט, ענט-פערט פרינץ טודאָר, אָבער ס׳איז פאַסקודנע. איך אַליין בין דאָ.

— קער זיך אום צוריק, זאָגט קוראַדאָ.

— ס׳איז שוין באַלד אויסגעגאַנגען מיין גאַנץ געלט, ענטפערט פרינץ טודאָר. איך האָב גערעכנט אַז אין אַ וואָך, צוויי, וועל איך זיין אין דער היים. יעצט ברודערל בין איך גאָר אין קלעם. קיניג זיגפריד וועט מיך פרידלאַך ניט לאָזן דורכגיין זיין לאַגער, צוריקקערן זיך האָב איך ניט קיין געלט. בין איך אין דערזעלביקער לאַגע ווי איר אַלע.

— איז וואָס טוט מען ? פרעגט קוראַדאָ.

— טאַקע, וואָס טוט מען ? — פרעגט פרינץ טודאָר ?

שניידערל איז געשטאַנען אָן אַ זייט און זיך צוגעהערט צום געשפּרעך און געשוויגן. ער האָט אָבער דערזען וויביידע שטייען פאַרלאָרענע, דערשראָקענע און איינער פרעגט דעם אַנדערן : וואָס טוט מען ? — איז ער רואיק צוגעגאַנגען צו פרינץ טודאָר און געפרעגט : קאָנסטו מיך פאָרשטעלן פאַרן קיניג ?

— דו האָסט אַ מיטל ווי אַזוי ביי צוקומען זיגפרידס אַרמיי ? — האָט געפרעגט פרינץ טודאָר.

— ס׳קען זיין, ענטפערט שניידערל, ס׳ווענדעט זיך ניט אָן מיר אַליין, ס׳וועט זיך אויך אָן דעם קיניג.

— איך גלויב אַז איך קאָן אייך פאָרשטעלן פאַרן קיניג. האָט

קוראַדאַ געענטפערט, אָבער פריער מוז איך פאָרשטעלן פרינץ טודאָר.

— גוט, ענטפערט שניידערל, פאַרציט עס אָבער ניט אין דער לאַנגער באַנק.

— אַוואַדע, ענטפערט קוראַדאַ, אויב מירן עס אָפּלייגן אויף לאַנג קאָן זיין צו שפּעט.

דער קיניג פּרובירט אויס דאָס קלוגע שניידערל

קוראַדאַ האָט זיך שנעל אָנגעטאָן אין פּאַראַדנע קליידער און גענומען פרינץ טודאָר מיט זיך. דער פרינץ איז געקו־מען פאַרן קיניג און גערעדט אַזוי צו זאָגן:

— איך בין פרינץ טודאָר. איך האָב זיך צוריק־געקערט מיט מיינע חברים פון מיין וואַנדערונג איבער דער וועלט, און איך וויל פאָרן צוריק אין מיין טאַטנס קיניגרייך, דאַרפן מיר איבערקרייצן דעם דונאַי, אָבער מיר קאָנען ניט, זיגפרידס אַרמיי באַלאַגערט די שטאָט. אייך איז ניט גוט. מיר מיט מיינע באַגלייטער איז אויך ניט גוט. מיר קאָנען ווייטער ניט פאָרן. מיר מוזן באַזיגן זיגפרידן.

— שיין גערעדט, פרינץ טודאָר, האָט געזאָגט דער קיניג, אָבער ווי אַזוי קאָנען מיר באַזיגן זיגפרידן? ווייסט דאָך, אַ מלחמה פירט מען מיט סאָלדאַטן, ביקסן און האַרמאַטן. מיר האָבן ניט קיין סאָלדאַטן, ניט קיין ביקסן און ניט קיין האַרמאַטן.

— מיין האַר קיניג, האָט פרינץ טודאָר ווייטער גערעדט. איך פיר מיט זיך אַ אידן, זייער אַ קלוגן אידן. מען רופט אים דאָס קלוגע שניידערל, אָדער שניידערל. ער איז דאַר ווי אַ שפּאָן און קליין ווי אַ פייג, אָבער דאָס האַרינקע און קליינינקע מענטשעלע איז זייער קלוג.

— דיין שניידערל דאַרף זיין גאָר אַ קלוגער, אויב ער קאָן ראַטעווען מיין מדינה פון זיגפרידס סאָלדאַטן.

— אוואדע איז ער קלוג, האָט געענטפערט פרינץ טודאר. לייפּציקער געריכט האָט אים דערקלערט פאַר דעם קליגסטן מענטשן אין דער מדינה.

— אין לייפּציקער געריכט, זיצן קלוגע ריכטער, האָט דער קיניג געזאָגט. עפּעס אַ קלייניקייט לייפּציק, וואו מען האַלט אַף דעם גרעסטן יאַריד. אָבער, איר ווייסט, פרינץ טודאר, זיגפרידס אַרמיי איז אַ שווערער ביסן אַראָפּצושלינגען. איך וויל זיך אַליין איבערצייגן, אַז שניידערל איז אַזוי קלוג. איך וויל אים אויספּרובירן.

— ווען וועט איר אים אויספּרובירן? האָט פרינץ טודאר געפרעגט. מען דאַרף עס מאַכן שנעל, ס׳קאָן נאָך זיין צו שפּעט.

— וואַרט אַ ווײַלע, האָט געזאָגט דער קיניג, וואָס איז היינט, ניט שבת?

— יאָ מיין קיניג, האָט אַן אַדיוטאַנט געענטפערט, היינט איז שבת.

— זייער גוט, זאָגט דער קיניג, ברענג באַלד שוין אַהער דיין קלוגן אידן — שניידערל.

אין עטלעכע מינוט אַרום, איז שניידערל געשטאַנען אין גרויסן זאַל און געוואַרט אויפן קיניג. אַרום זיך זעט ער סענאַטאָרן און גענע-ראַלן אויסגעפּוצט אין גאָלדענע מונדירן. וואונדערט ער זיך: דאָ זיינען נאָך אַלע גוט און שיין אויסגעפּוצט. דאָ אין פּאַלאַץ איז נאָך ניט קאַנטיק דער הונגער און שרעק פון שטאָט.

אַ טראָמייט האָט אַ שאַל געטאָן:

דער קיניג קומט אָן. די סענאַטאָרן, גענעראַלן, נאָבל-לייט און הויף דאַמעס האָבן זיך צעשטעלט אין צוויי גלייכע שורות. זיי האָבן זיך געבויגן צום דיל — געבוקט און געניגט זיך פאַרן קיניג.

שניידערל האָט זיך אויך גענייגט. גענייגט זיך און געטראַכט — ס׳ליגט זיי נאַרישקייטן אין זינען. צערעמאָניעס אין אַזאַ ביטערער צייט. זיי האָבן בעסער געדאַרפט זיין לעבן טייך, פאַרפעסטיקן די ברעגן מושטירן די סאָלדאַטן.

דעם קיניג׳ס קול האָט איבערגעשלאָגן שניידערל׳ס געדאַנקען:

—קום אַהער, דו איד, האָט דער קיניג געזאָגט. קום נענטער

צו מיר. פרינץ טודאר האט מיר דערציילט אז דו ביסט דער קליגסטער מענטש אין דער מדינה. דו האסט געזאגט אז דו קאנסט אונדז ראטעווען פון זיגפרידס מיליטער, נישט באוואפנט און נישט באקליידט. מיר זיינען הילפלאז. ווי אזוי קאנסטו באזיגן זיגפרידס ארמיי?

— נישט באזיגן, מיין האר קיניג, האט שניידערל געזאגט. ניין, נישט באזיגן זיגפרידס ארמיי האב איך געזאגט. איך בין נישט קיין כישופמאכער. איך קאן אבער צוטראכטן א מיטל אז זיגפרידס מיליטער זאל אפטרעטן פון שטאט.

— וואס איז דאס מיטל? — האט דער קיניג געפרעגט.

— ס'איז א גאנץ גרויסער פלאן, האט שניידערל געזאגט. זאל דער קיניג זיין אזוי גוט און באפעלן דעם מיניסטער פון ווירטשאפט געבן אלץ וואס איך וועל פאדערן, אויך זאל ער באפעלן דעם הויפט פון דער ארמיי אויספאלגן מיינע באפעלן.

— גוט, שניידערל, איך וועל דערפילן דיין פארלאנג, אזוי שנעל ווי דו וועסט מיר דערקלערן דיינע פלענער. דערווייל אבער לאמיר שליסן א בונד צווישן מיר און דיר. א בונד פון פרידן אז איך זאל דיך קיינמאל נישט אפנארן און דו זאלסט מיך נישט באטריגן.

עפעס וויל דער קיניג, טראכט שניידערל, אבער ער זאגט הויך:

— גוט מיין קיניג.

— טא דערנענטער זיך צום טראן, האט באפוילן דער קיניג. אט האב איך פאר דיר א ליולקע מיט טאבאק — לאמיר רויכערן א ליולקע פון פרידן, ווי די אינדיאנער טוען אין דער ווייטער אמעריקע.

שניידערל האט געעפנט דאס מויל און געוואלט זאגן: היינט איז שבת, און איך בין א פרומער איד, רויכער איך נישט אום שבת. ער האט אבער באמערקט אז ס'איז געווארן מאדנע שטיל ארום. האט ער פארשטאנען אז דער קיניג וויל אים אויספרובירן, זען צי ער קאן זיך אויסדרייען און נישט רויכערן אום שבת און נישט באליידיקן דעם קיניגס געשאנק.

שניידערל האט צוגענומען דעם קיניגס ליולקע און געזאגט:

—דעם קיניג׳ס מתנה איז מיר טייער און הייליק, ווי אַזוי קאָן איך עס אַוועקלאָזן מיט רויך? איך בעט דעם קיניג, מיר דערלויבן באַהאַלטן די ליולקע אַלס אַ צייכן פאַר מיינע קינדער און קינדס קינדער — אַז איך בין געווען טייער אין די אויגן פון מלך.

דער קיניג האָט אַ שמייכל געטאָן:

— דו האָסט געזיגט, שניידערל, דו האָסט פאַרשטאַנען אַז איך וויל דיך נאָר אויספּרובירן. איך גלויב טאַקע יעצט אַז דו ביסט זייער קלוג. גוט, לייג פאָר דיין פּלאַן.

שניידערלס פּלאַן

מען האָט צונויפגענומען אַלע שניידער פון שטאָט. ניט נאָר די שניידער אַליין, נאָר אַלע פרויען און מיידלאך און מענער וואָס האָבן נאָר געקאָנט האַלטן אַ נאָדל אין האַנט, האָט מען געשטעלט אונטער שניידערלס אויפזיכט. מען האָט אויך געעפנט אַלע מאַגאַזינען פון וואָלענע און באַוולנע סחורה, און אַלץ איבערגעגעבן אין שניידערלס הענט.

און שניידערל האָט געשניטן די סחורה און גענייט, געשניטן און גענייט.

נעכט און טעג.

די וואַסערן אין טייך האָבן אָנגעהויבן אָפּפאַלן. באַלד, נאָך אַ טאָג, און נאָך אַ טאָג וועלן זיגפרידס אַרמייען אַריינמאַרשירן אין שטאָט. דער טייך ווערט שמעלער און שמעלער. מען קאָן שוין זען ווי די סאָלדאַטן אויף יענער זייט טייך האַקן ביימער און מאַכן פליטן אַריבערצושווימען דעם טייך. מען קאָן אפילו הערן ווי די סאָלדאַטן זינגען אין אָוונט. באַם שניידערל האָט די אַרבעט געברענט אונטער די הענט. אין אַ פּאָר טעג אַרום איז שניידערל געקומען צום קיניג און געזאָגט:

— מאָרגן פרי וועלן מיר עס קאָנען אָנהייבן. איך בין שוין גרייט און פאַרטיק.

— גוט האָט דער קיניג געזאָגט.

פרימאָרגן, די זון איז אויפגעגאַנגען און באַגילט די שפּיץ בוימער, די פויגלען האָבן נאָר וואָס אויפגעוואַכט, אָבער זיגפרידים סאָלדאַטן זיינען שוין לאַנג געווען אויף. האַלב פון די סאָלדאַטן האָבן געאַרבעט אין וואַלד, געזעגט בוימער, די אַנדערע העלפט פון דער אַרמיי איז געווען אויף דער וואַך. ס'איז געווען טומלדיק אין וואַלד, קלעפּ פון האַמערס, רויש פון זעגן, געשרייען פון עלטסטע, הירזשען פון שלעפּנדיקע פערד, הוקן פון אַנטרייבער. מיט אַמאָל האָט זיך איבער דעם גאַנצן טומל געהערט אַ שאַלן פון טרומייטן. די וואַך האָט אָנגעשפּיצט די אויערן — יאָ טאַקע, דאָס שאַלן קומט פון שטאָט — אַ פּאַראַד פון סאָלדאַטן. קוקט די וואַך און זעט פיר קאָמפּאַניעס סאָלדאַטן מאַרשירן — אָפּגעריסענע, אָפּגעשליסענע, שטעקנס און בעזימער אויף די אַקסלען אַנשטאָט ביקסן; צוויי אַלטע פערד שלעפּן עפּעס אַ וועגעלע מיט פּראָוויאַנט.

די וואַך האָט אָנגעהייבן לאַכן און שרייען.

די סאָלדאַטן וואָס האָבן געאַרבעט אין וואַלד זיינען געקומען צולויפן צום ברעג און זיך צוגעקוקט צום פּאַראַד. אַלע האָבן אויסגעשאָסן אין אַ געלעכטער. עס האָבן זיך געהערט אויסגעשרייען:

— קוקט נאָר אָן די קעמפער! זעט נאָר די גרויסע האַראַמאַטן!

— פּאַרזיכטיק מיט די ביקסן, איר קאָנט נאָך איבערקערן די וועלט מיט זיי.

— שיך, שיך, שיך פאַר די אָרימע שעפּעלאַך. שענקט אַ נדבה פאַר די אָרימע סאָלדאַטן. זיי האָבן קיין שיך ניט. עס קאָן דאָך רעגענען און די קינדערלאַך וועלן זיך נאָך צוקילן.

קאָמפּאַניע נאָך קאָמפּאַניע האָט מאַרשירט, אָבער מאָדנע, די אָנגעקומענע סאָלדאַטן זיינען געוואָרן אַלץ שענער און בעסער אָנגעטאָן. אָט קומט אַ קאָמפּאַניע אָנגעטאָן אין רויט, אַ קאָמפּאַניע אין בלאָ, אַ קאָמפּאַניע אין ברוין, גלאַנציקע שטיוול, גלאַנציקע שווערדן, גוטע פערד.

דאָס געלעכטער אין זיגפרידים אַרמיי איז אָפּגעשטאָרבן. ס'איז ניטאָ וואָס צו לאַכן פון אַזאַ אַרמיי.

קוקן זיי און קוקן. עס ציט זיך קאמפאניע נאָך קאמפאניע. געפעלט עס ניט זיגפרידס ארמיי, ווען וועט עס נעמען אַ סוף? שוין האַלבער טאָג, שוין נאָכמיטאָג, קיינער וויל אפילו ניט גיין עסן,— מען קוקט אַלץ נאָך דער מאַרשירנדיקער אַרמיי.

די נאַכט איז צוגעפאַלן, פייערן האָבן זיך אָנגעצונדן אין זיגפרידס לאַגער. די סאָלדאַטן זיינען געזעסן לעבן די פייערן אָנגעשראָקענע.

—מיר האָבן צו לאַנג געוואַרט, זאָגט איין סאָלדאַט. מיר האָבן דערווייל געגעבן דעם קיניג פון פרידאם צייט זיך צוצוגרייטן.

— מען וועט אונדז געבן שמעקן פּולווער, ברודערל, זאָגט אַן אַנדער סאָלדאַט. זיי האָבן דאָך מער סאָלדאַטן ווי מיר האָבן.

—איז טאַקע פּאַסקודנע, זאָגט אַ דריטער סאָלדאַט.

דערווייל האָט זיך געטראָגן פון איבער דעם טייך אַ טרויעריקער ניגון. אין שטאָט האָבן מוזיקער געשפּילט טרויעריקע היימישע מעלאָדיעס. די צעשראָקענע סאָלדאַטן פון זיגפרידס אַרמיי האָבן געהערט די ניגונים וואָס האָבן זיי דערמאָנט אַן זייער הויז, פעלד, פרוי, קינדער, פאָטער, מוטער.

יעדער איינער האָט איינגענורעט דעם קאָפּ צווישן די קני און געמורמלט: אויב מיר בלייבן דאָ, איז ווער ווייס צי מיר וועלן שוין ווען עס איז זען אונדזער היים.

שטיל האָבן די סאָלדאַטן, איינציקווייז, גענומען פאַרלאָזן דעם לאַגער. די גאַנצע אַרמיי האָט דעזערטירט.

זיגפרידס ארמיי אַנטלויפט

א שפראָץ אויף טאָג איז דער קיניג אויפגעשטאַנען און האָט דערזען אַז זיגפרידס לאַגער איז פאַרלאָזן. ער האָט זיך זייער געפרייט און אַריינגערופן שניידערל און געזאָגט:

האָסט געזיגט, שניידערל, דיין איינפאַל איז געלונגען. מען דאַרף יעצט אַ שאַל טאָן און אָנזאָגן דער שטאָט, אַז דער שונא איז אַוועק.

לאָז דערווייל די שטאָט שלאָפן האָט שניידערל געזאָגט. זיי

זיינען דאָך אַלע טויט מיד. אַ גאַנצן טאָג האָבן זיי מאַרשירט. אין גאַנצן זיינען געבליבן דריי טויזנט מענער, און יעדער איינער האָט זיך געדאַרפט איבערטאָן פערצן מאָל, און מאַרשירן אין פערצן באַזונדערע רעגימענטן.

— ס'איז געווען אַ קלוגער איינפאַל, האָט דער קיניג געזאָגט, היינט די טרויעריקע מוזיק, וואָס דו האָסט פאַר זיי געשפּילט. ס'האָט אַ נעם געטון די אָרימע טייוואָלים באַם האַרצן. דו האָסט אונדז געראַטעוועט פון זיגפרידס סאָלדאַטן.

— יעצט, אויב מיין האַר וועט אונדז לאָזן, וועלן מיר גיין אונדזער וועג, האָט פּרינץ טודאָר געבעטן.

— איך וואָלט אייך געוואָלט פאַרהאַלטן, האָט דער קיניג געזאָגט. איך וואָלט געוואָלט איר זאָלט זיין באַ דער פייערונג. מיר וועלן פייערן דעם זיג מיט גרויס פרייד און פּאַראַד. אָבער איר איילט זיך, וועל איך אייך לאָזן גיין אַהיים.

פּרינץ טודאָר און שניידערל האָבן באַדאַנקט דעם קיניג, און איידער די שטאָט האָט דערוואַכט האָבן זיי מיט זייערע באַגלייטער זיך געלאָזן אין וועג אַריין.

אין טודאָרס מדינה

דער גלח נאַסיסים

פרינץ טודאָר מיט זיינע באַגלייטער איז אָנגעקומען אין זיין פאָטערס פּאַלאַץ. ס׳איז דאָרט געוואָרן אַ שמחה. אַ זון איז אַ זון. ניט קיין באַליבטער זון, דאָך אייגן בלוט און פלייש. האָט מען זיך געפרייט.

די קיניגין האָט געקושט און געהאַלדזט פרינץ טודאָרן. דער קיניג איז געשטאַנען אַ פריילאַכער, אַ צופרידענער. יעדע ווײַלע איז אימיצער צוגעקומען צום פרינץ און זיך באַגריסט. שניידערל איז געשטאַנען אָן אַ זייט. ער האָט גערייכערט זיין ליולקע און איז געווען צופרידן — אַזויפיל ליבשאַפט אַרום און אַרום, ס׳איז גוט צו צוקוקן.

אָנגעהאַלדזט זיך, אָנגעקושט זיך, טוט דער קיניג אַ זאָג צום זון ווייזנדיק אויף שניידערל:

— און ווער איז אָט דער?

— אַ איד, ענטפערט דער פרינץ.

— דו האָסט גאָר געבראַכט אַ אידן מיט זיך, מיין זון? דו ווייסט ניט, אַז דער אַרציבישאָף נאַסיסים, האָט באַפוילן, אַזוי קיין איד טאָר זיך דאָ אין הויף ניט ווייזן? מיר האָבן פאַר אידן באַשטימט געוויסע שטעט, וואו זיי מעגן זיך אויפהאַלטן. אין די שטעט קאָנען זיי אויך ניט וואוינען אומעטום. מיר האָבן אָפּגעצאַמט פאַר זיי עטלאַכע גאַסן, אַרומגערינגלט מיט אַ מויער — אַ געטאָ רופן מיר עס — און זיי מוזן טראָגן געלע לאַטעס אויף די פלייצעס — מיר זאָלן זען און ווייסן אַז זיי זיינען גאָטס פאַרשאָלטענע קינדער.

זעט דער פרינץ, אַז ער איז אַריינגעפאַלן, הויבט ער אָן באַקן אין ליגן נאָך דעם אַנדערן:

— דו זעסט, פּאָטער, אָט דעם אידן? ער האָט מיך געראַטעוועט פון זיכערן טויט. ‏צען רויבער זיינען מיך באַפאַלן און האָבן מיך געפאַנגען. איך האָב זיך געשטעלט קעגן זיי און איינעם געטויט. זיי האָבן מיך פאַרשפּאַרט אין אַ הייל און מיך געוואָלט דער׳הרגענען. דאָרטן איז אויך געזעסן אָט דער איד, שניידערל. די גזלנים האָבן אים געהאַלטן ביז זיי וועלן קריגן אויסלייז געלט. האָט ער צו זיי געזאָגט — צו וואָס זאָלט איר טויטן אָט דעם יונגן-מאַן? בעסער האַלט אים צו באַקומען אויסלייז-געלט.

— וועסטו אים אויסלייזן? האָבן די רויבער געפרעגט.

— יאָ האָט ער געענטפערט. און זיי באַלד געגעבן אַ בריוו צו זיינעם אַ פריינט. און יענער האָט מיך אויסגעלייזט. איצט פאַרשטייט איר, צו וואָס איך האָב געבראַכט מיט זיך דעם אידן?

— ס׳איז טאַקע זייער שיין, וואָס דיין איד האָט דיך געראַטעוועט פון די רויבער, זאָגט דער קיניג. באַצאָל אים, באַלוין אים און שיק אים אַוועק. דערווייל דאַרף מען אָנניייען אויף אים אַ געלע לאַטע — אַ איד איז אַ איד — אַ גאַט פאַרשאָלטענער.

— דער איד בלייבט דאָ מיט מיר, ענטפערט דער פרינץ שאַרף אָבער רואיק, און איך וויל ניט קיין שאַנד לאַטעס אויף די פּלייצעס פון מיינעם אַ פריינט. זאָגט נאַסיסין, אַז אָט דער איד איז מיין שוץ-איד. איך נעם אים אונטער מיין שוץ...

— ביסט געבליבן דער זעלביקער עקשן, זאָגט דער קיניג, איך וויל זיך מיט דיר ניט שפּאַרן, ביסט אַ גאַסט, אָבער נאַסיסים וועט דיר ניט שווייגן.

— מירן זען, ענטפערט דער זון.

דער פרינץ טודאָר האָט באַפוילן מען זאָל צוגרייטן פאַרן שניידערל אַ צימער, טאַקע אין פּאַלאַץ און טאַקע לעבן זיינע אייגענע פרינצלאַכע קאַמערן.

מען האָט געקוועטשט מיט די פּלייצעס און געפאָלגט.

אַ קיניגלאַכער באַל

לויט דער מאָדע פון הויף, אַז ווען אימיצער פון דער קיניגלאַכער פאַמיליע קומט צוריק פון אַ רייזע, מאַכט מען אַ באַל, האָט מען צוגעגרייט אַ באַל.

אַ באַל געדויערט איין נאַכט, אָבער גרייטן האָט מען זיך געגרייט פינף טעג. עס זיינען געקומען צום באַל אַלע גענעראַלן און אַמבאַסאַדאָרן. די הויף־לייט און די הויף־דאַמען. מען איז געווען אויסגעפּוצט אין זייד און סאַמעט, אין גאָלד און בריליאַנטן. בענדער און שפּיצן, פּעכער פון העלפאַנטביין און שטרויס־פעדערן.

מוזיק און וויין. באַדינער אין בלאָע מונדירן מיט גאָלדענע קנעפּ האָבן אַרומגעשוועבט איבערן גרויסן טאַנץ־זאַל און דערפילט יעדן איינעמס פאַרלאַנג.

אַ גרויסער זאַל. די יוגנט טאַנצט. אין צענטער פון זאַל איז אָפּגעצוימט אַ קרייז פאַרן קיניג און זיינע נאָענטסטע.

דער קיניג זיצט אָנגעלענט אויף זיין טראָן. פון דער רעכטער זייט פּרינץ טודאָר, פון דער לינקער זייט — דער אינגסטער זון און נאַסים. דער קיניג קוקט אויפן פריילאַכן עולם און איז צופרידן. אַלע ווײַלע טוט ער אַ זופּ פון זיין גאָלדענעם בעכער.

אַ זעלטענער בעכער

דער בעכער איז געווען אַן אַנטיקל. ער איז אויסגעהאַמערט געוואָרן פון גאָלד געמישט מיט פּלאַטינום און איז געווען באַזעצט מיט איידלשטיינער. אַרום יעדן גרויסן שטיין זיינען געווען פיגורן, אויסגעזעצט פון קליינע דימענטן, וואָס האָבן דערציילט פון דער מדינה׳ס פאַרגאַנגענהייט. שוין פון דורות, אַז דער בעכער געפינט זיך אין הויף, און דער קיניג האַלט אים זייער טייער.

זיצט דער קיניג אויף זיין טראָן. צו זיין רעכטער האַנט פּרינץ

טודאָר, צו זיין לינקער האַנט דער אינגסטער קרוינפּרינץ, לעבן דעם אינגסטן קרוינפּרינץ דער גלח נאַסיסים.

לעבן יעדן שטייט אַ באַדינער. לעבן פּרינץ טודאָר שטייט שניידערל, און ער זעט ווי די הויף לייט באַגריסן זיך פריינטלאַך מיטן אינגסטן קרוינפּרינץ און מיטן קיניג, אָבער קיינער גייט ניט צו צום פּרינץ. טודאָר זיצט אַ טרויעריקער, אַן עלנטער.

שניידערל זעט דאָס און עס פאַרדריסט אים. טוט ער אַ טראַכט און אַ שמייכל.

ער היט אַלע באַוועגונגען פון דעם קיניג. אָט זעט ער, ווי דער קיניג פאַרקוקט זיך אויף אַ הויף דאַמע. בויגט שניידערל זיך אַן אי־בערן טיש און טוט שנעל אַ שאַר מיט דער האַנט. קיינער האָט גאָר נישט ניט באַמערקט.

מוזיק שפּילט, דער קיניג פאַרברענגט מיט דער דאַמע. אַ באַדינער שטייט הינטערן קיניג ווי אַן אָפּגעמאָלטער. דער גלח שושקעט זיך מיטן אינגסטן קרוינפּרינץ. שניידערל טוט אַ ריר מיטן פינגער פּרינץ טודאָר און זאָגט:

— ס'איז פאַרשוואונדן געוואָרן דעם קיניג'ס בעכער.

— וואָס מיינסטו — פאַרשוואונדן געוואָרן דעם קיניגס בעכער? פרעגט דער פּרינץ גאַנץ שטיל.

— צוגע'גנבעט, — ענטפערט שניידערל און טוט אַ ווונק מיט אַן אויג.

דער פּרינץ וויל עס דערציילן דעם קיניג, זעט ער אָבער באַלד ווי דער קיניג שטרעקט אויס די האַנט צו נעמען דעם בעכער. די האַנט זוכט דעם בעכער, אָבער דער בעכער איז נישטאָ. טוט דער קיניג אַ קער דעם קאָפּ, טוט אַ קוק אויפן טיש, ניטאָ קיין בעכער. ווערן זיינע אויגן גרויס פון איבערראַשונג.

— שטיל זאָל ווערן! — האָט דער קיניג אַ קאָמאַנדעווע געטאָן.

די מוזיק איז שטיל געוואָרן. אַלע זיינען געבליבן שטיין ווי פאַרגליווערט. דער קיניג האָט אַרויסגעדונערט: עס געפינט זיך דאָ צווישן אונדז אַ גנב! מען האָט נאָר וואָס צוגענומען מיין טייערן בעכער.

דער גלח שעלט

אין זאַל איז געוואָרן אַ שרעקלאַכער טומל. עפּעס אַ קלייניקייט — דעם קיניגס בעכער האָט מען אַוועקגעגנבעט! קיינער האָט ניט פאַרשטאַנען ווי אַזוי עס איז געשען. אין טומל האָט זיך שניידערל אויף אַ ווײַלע צוגערוקט נאָענט צום גלח, און דערנאָך צוריק אַוועק צום פּרינץ.

דער גלח האָט זיך אויפגעשטעלט און געזאָגט:

— איך, דער גלח נאַסיסים, דער הויפּט פון דער קירך, באַפעל דעם גנב, ער זאָל גלייך צוריקקערן זיין מאַיעסטעט דעם בעכער. איך באַפעל אין נאָמען פון גאָט. זאָל זיך דער גנב דערנענטערן צו מיר און זיך מודה זיין.

קיינער האָט זיך ניט גערירט פון אָרט. דער גלח האָט ווייטער גערעדט:

— דאָ פאַר אייך אַלעמען אין די אויגן פאַרשעלט איך דעם מענטשן, וואָס האַלט יעצט בײַ זיך דעם בעכער: זאָל זיין אָטעם קורץ ווערן. זאָלן זיינע הענט איינדאַרן, זאָלן זיינע אויגן אויסרינען!

קיינער האָט זיך ניט גערירט פון אָרט.

— ס׳איז דעם אידנס אַרבעט, האָט געזאָגט דער גלח, ער מוז האָבן בײַ זיך דעם בעכער. ער האָט קיין מורא ניט פאַר קריסטלאַכע קללות. מען דאַרף אים פאַרשפּאַרן אין תפיסה און פייניקן, וועט ער זיך מודה זיין.

— לאָזט דעם אידן צורו, האָט געזאָגט דער פּרינץ. איך וועל אייך ניט דערלויבן אים אָנצורירן. איר ווילט זוכן דעם בעכער, גוט. זוכט בײַ אַלעמען און בײַ דעם אידן אויך.

— גערעכט, זאָגט דער קיניג. מען קאָן גלאַט אין דער וועלט אַריין ניט באַשולדיקן קיין מענטשן. מירן זוכן בײַ אַלעמען. זאָל יעדער איינער דורכגיין די טיר וואָס פירט פון טאַנץ זאַל אין עס זאַל. דער גלח און איך וועלן יעדן איינעם באַזוכן.

מען האָט אַזוי געטאָן.

דער גלח און דער קיניג האָבן יעדן איינעם אַרומגעטאַפּט. אויפן שניידערל איז דאָך אָבער געפאַלן אַ גרעסערער חשד, האָט מען אים אַריינגענומען אין אַ באַזונדער צימער און אויסגעטאָן נאַקעט. מען האָט דעם בעכער באַ אים ניט געפונען.

— פאַרפאַלן, מיין בעכער, האָט דער קיניג געזאָגט — דער גנב איז צו-קלוג.

דער באַל איז געענדיקט: טישן אָנגעוואָרפן מיט שפּייז, בענקלאַך האַלב איבערגעקערט, פלעשלאַך אונטערן טיש, גאָפּלען און מעסערס אויף שטולן. אַ רויטער וויין פלעק אויף אַ ווייס טישטוך. די באַדינער גייען אַרום מידע, ניט דערשלאָפענע און רייניקן דעם זאַל.

שניידערל האָט זיך געשאַרט צו זיין צימער. ער האָט געזען די טיר פון פרינץ טודאָרס צימער אַביסל אָפן, איז ער אַריין. דער פרינץ איז געזעסן אויפן בעט און געריכערט אַ ציגאַר.

— איך האָב געוואַרט אויף דיר, האָט דער פרינץ געזאָגט צום שניידערל.

שניידערל האָט ניט געענטפערט קיין וואָרט. ער האָט אַרויסגענומען דעם בעכער פון קעשענע און אים אָפּגעגעבן דעם פרינץ.

— וואו האָסטו אים אויסבאַהאַלטן? — האָט דער פרינץ געפרעגט. מען האָט דאָך דיך אויסגעטאָן פון קאָפּ ביז די פיס.

— דו האָסט דאָך באַמערקט, האָט שניידערל געענטפערט גענעצדיק, אַז דעם גלח׳ס כאַלאַט האָט אַ באַשליק פון הינטן, איך האָב אַריינגעוואָרפן דעם בעכער צום גלח אין באַשליק. נאָכדעם ווי זיי האָבן מיך אַרומגעזוכט האָב איך אים צוריק אַרויסגענומען פון באַשליק.

— ס׳איז אַ גוט שפּיצל, האָט דער פרינץ געזאָגט. ווען דער גלח האָט געשאָלטן דעם מענטשן, וואָס האָט באַ זיך דעם בעכער, האָט ער אים געהאַט באַ זיך אין באַשליק.

— יאָ, ענטפערט שניידערל.

— נו, און וואָס וועסטו יעצט טאָן מיטן בעכער? פרעגט דער פרינץ.

— האַלט אים בײַ זיך אין צימער, האָט געענטפֿערט שניידערל. ס'איז ערשט אַן אָנהויב. וואַרט, די אמת'ע שפּיל הויבט זיך ערשט אָן.

— אַ גוטע נאַכט!

— אַ גוטע נאַכט.

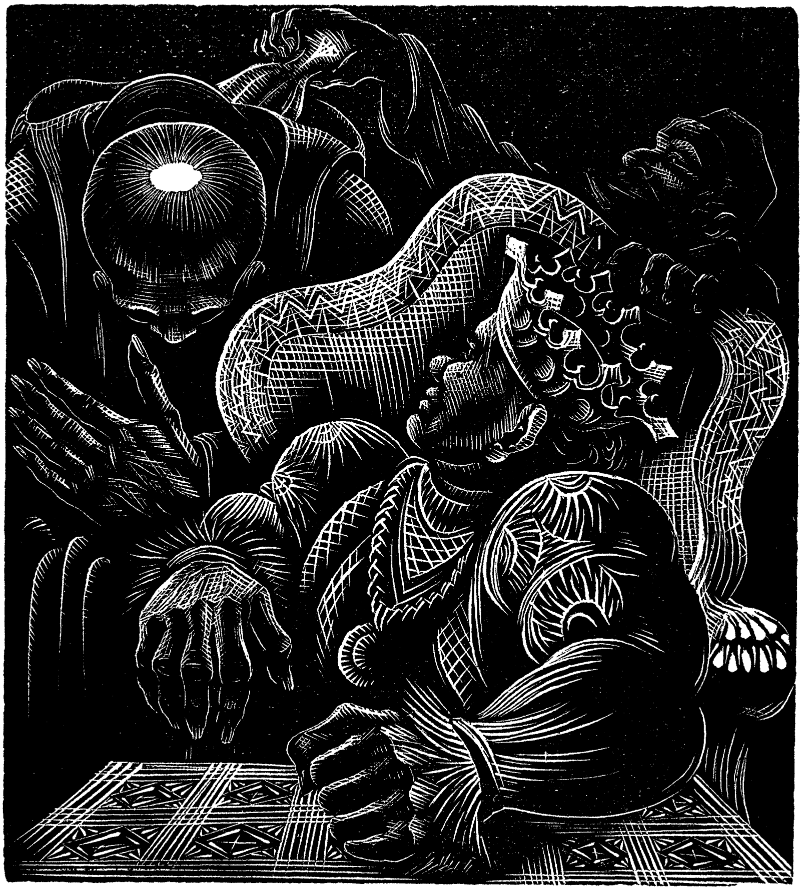

אין זיבעטן הימל

געגנבעטע רענדלאַך

דער קיניג האָט ניט פאַרגעסן דעם געגנב׳טן בעכער. ער האָט זיך געשעמט פאַר זיך אַליין, פאַר אַלעמען אין די אויגן איז דער בעכער פאַרשוואונדן געוואָרן.

— ס׳איז ניט קיין פשוט׳ער גנב — האָט דער קיניג געטראַכט, ער האָט ניט געגנב׳ט אויף צו פאַרקויפן. ער האָט געוואָלט דערמיט אָפּטאָן אַ שפּיצל. דאַרף מען אים זען פאַקן מיט אַ שפּיצל. געטראַכט און געטראַכט און צוגעטראַכט.

מען האָט אויסגערופן אין פּאַלאַץ:

— אין אַ וואָך אַרום וועט דער קיניג מאַכן אַ נייעם באַל. דער באַל איז אויסצופּרובירן דעם גנב. דער קיניג וועט אויסשיטן אויפן דיל פון טאַנץ זאַל הונדערט נייע גאָלדענע רענדלאַך. ספּעציעלע שומרים וועלן אַרומגיין און אַכטונג געבן קיינער זאָל זיך ניט איינבויגן. זאָל דער גנב ווייזן אַ קונץ און צוגנב׳נען די רענדלאַך ניט איינבויגנדיק זיך.

פּרינץ טודאָר איז געזעסן אין זיין צימער און געלייענט אַ בוך. שניידערל איז אַריין זייער שטיל און זיך געשטעלט לעבן טיר. דער פּרינץ איז געווען פאַרטיפט און ניט באַמערקט שניידערל אַריינקומען.

שניידערל האָט זיך אָנגעשפּאַרט אָן דעם אושאק און אונטערגע-ברומט אַ לידל:

אוי געוואַלד אַ גנב.
מ׳האָט דאָך מיך באַגנב׳עט.
פון דער פאַן הייסע פיש
און דעם לאָמפּ פון טיש,
זיבן העמדער

דאס קלוגע שניידערל

ווי די בעכער,
דריי מיט לאטעס
פיר מיט לעכער.
אוי געוואלד א גנב.
מ׳האט דאך מיך באגנב׳עט.

דער פרינץ האט זיך א קער געטאן צו שניידערל און זיך צע-שמייכלט:

— א גנבים לידל, קלוג שניידערל?

— יא מיין פרינץ.

— וואס וועסטו זאגן עפעס גוטס? פרעגט דער פרינץ.

— היינט אוונט איז דער באל, האט געזאגט שניידערל, ווען דו וועסט טאנצן זאלסטו זיך מיט אמאל דערמאנען, אז דיינע ווייסע הענ-טשקעס זיינען ניט אזוי ריין. זאלסט זיך דערמאנען אז דו האסט פאר-געסן דיין גאלדענע ציגארעטן פושקע. זאלסט זיך דערמאנען אז דו האסט א ספעציעלע פלאש וויין וואס דו האסט געבראכט פון לייפציק. זאלסט זיך דערמאנען און שיקן מיך עס ברענגען.

— וויפיל מאל זאל איך דיך ארומשיקן מיין גרויסער גנב?

— צען מאל, ענטפערט שניידערל. צען מאל וועט זיין גענוג. אין די צען מאל וועל איך קאנען ארויסגנב׳ענען אלע רענדלאך.

— און דערנאך? — פרעגט דער פרינץ

—גאר ניט, מיין האר, ענטפערט שניידערל, דער גלח וועט שעלטן, דער קיניג וועט זיך כעס׳ן... מיר ביידע וועלן לאכן אין די הויפנס.

— אבער צוליב וואס טוסטו דאס? — האט דער פרינץ געפרעגט.

— האסט דאך מיך געבראכט אהער פארמיאוסן דעם גלח כא אלעמען אין די אויגן. ווארט, האב געדולד, האט פאמעלאך שניידערל געענטפערט, און איז ארויס פון צימער.

אין זיבעטן הימל

די רענדלאַך פאַרשווינדן

יעדער מוזיק און געזאַנג, טענץ און געלעכטער, ווײַן און שפּיל. אַלע האָבן געוואוּסט פון די גאָלדענע רענדלאַך. יעדער איינער האָט געהיט דעם צווייטן. טאַנץ נאָך טאַנץ, שפּיל נאָך שפּיל. די נאַכט רוקט זיך. אָט איז שוין האַלבע נאַכט, די ליכט זײַנען שוין האַלב אויסגעברענטע. אָט האָט שוין דער צווייטער האָן געקריִיט. די ליכט האַלטן זיך באַם לעשן. קיינער האָט זיך ניט איינגעבויגן אויפהויבן די גאָלדענע רענדלאַך. דער קיניג האָט זיך איפּגעשטעלט און געזאָגט:

ווי איר אַלע האָט געזען האָט זיך קיינער ניט איינגעבויגן אויפהויבן די רענדלאַך. דער גנב האָט ניט דערטראַכט קיין שפּיצל. איך זע יעצט אַז ער איז אַ פּראָסטער גנב. דינער, ברענגט אַריין ליכט און קלײַבט צונויף די רענדלאַך, מירן זיך שוין אָפּרעכענען מיטן גנב. עס וועט ניט זײַן אַזוי שווער אים צו כאַפּן. אַ פּראָסטער גנב.

די דינער האָבן אַרײַנגעבראַכט פרישע ליכט. ס׳איז געוואָרן ליכטיק. זיי האָבן זיך איינגעבויגן צונויפקלײַבן די רענדלאַך — ס׳איז אָבער ניט געווען קיין סימן פון קיין גאָלדענע מטבעות.

דער עולם איז געבליבן פאַרשטיינערט. דער קיניג אָבער איז באַלד געקומען צו זיך, ער האָט אויסגערופן און געזאָגט:

— איך גיב צו אַז דער גנב איז אַ קלוגער, האָט אונדז אַלעמען איבערגעקליגט.

— ניט איבערגעקליגט, מײַן האַר, האָט דער גלח געזאָגט, נאָר אָפּגענאַרט....

— נאַראָנים נאַרט מען אָפּ, און קלוגע קליגט מען איבער, האָט דער קיניג געזאָגט, ס׳איז די זעלביקע זאַך.

—דער גנב איז קלוג, זאָג איך. כ׳וועל אים אויספּרובירן נאָכאַמאָל. כ׳וועל מאַכן אַ באַל און וועל אָנטאָן אויף דער פּרינצעסן דעם דיאַדעם וואָס דער שאַך פון פּערסיע האָט מיר געשיקט. זאָל דער גנב ווײַזן אַ קונץ און אים צוגנבֿ׳נען.

קיינער האָט גאָרנישט ניט געענטפערט.

פרינץ טודאָר איז אַריין צו זיך אין צימער. שניידערל איז געזעסן אָן שיך און די גאָלדענע מטבעות זיינען געלעגן אויפן טיש אין פיר שיינע קופּקעס.

— וואו זיינען דיינע שיך, האָט דער פרינץ געפרעגט?

— נאַס פון שאָבן און רייניקן, האָט שניידערל געזאָגט.

— וואָס האָסטו מיט אַמאָל עפּעס געדאַרפט זיי שאָבן און רייניקן?

— אַראָפּנעמען די סמאָלע פון די פּאָדעשוועס, האָט שניידערל געענטפערט. איך האָב זיך ניט געטאָרט איינבויגן, פאַרשטייסטו מיך, האָב איך אָנגעשמירט די פּאָדעשוועס מיט סמאָלע.

— דערפאַר האָסטו געוואָלט אַז איך זאָל דיך שיקן הין און צוריק?

— יאָ, האָט געענטפערט שניידערל.

— אַזאַ איינפאַכער איינפאַל, האָט געזאָגט דער פרינץ.

— נאָכדעם ווי עס געלינגט, איז אַלץ איינפאַך, האָט געענטפערט שניידערל. יעצט באַהאַלט די גאָלדענע מטבעות. ס'איז שפּעט, מען דאַרף גיין שלאָפן. דער קיניג מאַכט דאָך אַ פיינעם באַל. איך דאַרף זיך גוט אויסשלאָפן.

— אַ גוטע נאַכט.

אַ בין און אַ שטיקל קרייד

אַ נייער באַל. דער זאַל איז ווידער טונקל באַלויכטן. מוזיק שפּילט. פּאָרלאַך טאַנצן. די פּרינצעסן האָט מען אַרויפגעזעצט אויף אַ טראָן. אַרום איר, הויף דאַמעס. זי איז אָנגעטאָן אין אַ לאַנג ווייס זיידן קלייד, מיט קורצע אַרבל און אַ שטאַרק אַנטבלויזטן האַלדז. אויפן האַלדז אַ לאַנג שנירל פּערל, אויפן שטערן דער דיאַדעם.

דער קיניג זיצט זיך אויף זיין טראָן און שמייכלט: דער גנב וועט זיך שוין היינט ניט אַרויסדרייען. זאָל אים אפילו געלונגען אַראָפּכאַפּן דעם דיאַדעם, וועט ער זיך ניט אַרויסדרייען. מען וועט אים שוין דערקאָנען אָט דאָ צווישן אַלע געסט. ס'וועט זיין אויף אים אַ צייכן.

אָבער שניידערל, דער גנב איז פאַרזיכטיק. באַלד וועט די מוזיק שוין שפּילן דעם לעצטן טאַנץ — און דער דיאַדעם איז נאָך אַלץ אויף דער פּרינצעסן.

שניידערל שלייכט זיך אַרום איבערן זאַל. ער איז צוגעגאַנגען נאָענט צו דער פּרינצעסן. האָט אַרויסגענומען פון קעשענע אַ קליין הילצערן שאַכטעלע. אין שאַכטל זיינען געווען צוויי בינען. ער האָט זיי אַרויסגעלאָזט אויף דער פּרינצעסנס נאַקעטער פּלייצע. די פּרינצעסן האָט באַלד דערפילט ווי עפּעס קריכט אַרום אויף איר פּלייצע. זי האָט איינגעהאַלטן דעם אָטעם פון שרעק. מיט אַמאָל האָט זי געגעבן אַ שאַרפן קוויטש. די בין האָט איר אַ בים געטאָן.

ס'איז געוואָרן אַ טומל, אַ געלאַף. אַלע האָבן זיך אָנגעהויבן שטופּן צו דער פּרינצעסן. שניידערל איז אינמיטן. אין טומל האָט ער אַ כאַפּ געטאָן דעם דיאַדעם. די פּרינצעסן האָט דערפילט ווי אַ האַנט האָט אַ כאַפּ געטאָן דעם טייערן דיאַדעם. האָט זי שנעל מיט אַ שטיקל רויטן קרייד אַ קרייץ געטאָן איבער שניידערלס פּלייצע.

דאָס קלוגע שניידערל האָט באַלד פאַרשטאַנען וואָס עס האָט פּאַסירט. ער האָט אַ רים געטאָן דאָס שטיקל קרייד פון דער פּרינצעסנס האַנט, און שטילערהייט גענומען אַלעמען קרייצן איבער די פּלייצעס.

דער טומל האָט זיך אַ ביסל איינגעשטילט. די פּרינצעסן האָט געכליפּעט: ער האָט צעגע/גנב/עט מיין דיאַדעם, מיין טייערער דיאַדעם איז פאַרלאָרן....

— וויין ניט, האָט דער קיניג געזאָגט, מירן באַלד אויסגעפינען ווער עס האָט אים גע/גנב/עט.

דער קיניג האָט געגעבן אַ באַפעל: „זאָלן אַלע זיך שטעלן מיט די פּנימער צום וואַנט. מירן זען ווער עס האָט אַ רויטן קרייץ אויף דער פּלייצע!"

די געסט און דינער האָבן זיך געשטעלט מיט די פּנים/ער צום וואַנט. צום קיניג/ס דערשטוינונג האָבן כמעט אַלע געסט געהאַט רויטע קרייצן אויף די פּלייצעס.

פאַרפאַלן, ער האָט אונדז ווידער איבערגעקליגט, האָט דער קיניג געזאָגט.

— און איך זאָג, האָט דער גלח געשטורעמט, אַז עס איז דעם אידנ׳ס אַרבעט. דאָס האָט אים דער פּרינץ אָנגערעדט. מען דאַרף פאַרשפאַרן דעם אידן אין תפיסה און אים פייניקן ביז ער וועט זיך מודה זיין. עס וועט אויך זיין אַ גוטע שטראָף פאַרן פּרינץ, וואָס האָט געבראַכט צו אונדז אין הויף אַ אידן.

— פאַרגעסט ניט, אַז דער פּרינץ איז מיין זון, האָט דער קיניג גע־זאָגט. איך גלויב אויך אַז דער איד האָט עס געטאָן. ער איז אָבער ניט קיין גנב, ער האָט עס ניט גע׳גנב׳עט צוליב געלט. ער האָט אונדז נאָר געוויזן זיין חכמה. כ׳גיב צו אַז ער איז קליגער פאַר אונדז. און אָט דאָ פאַר אַלעמען אין די אויגן פּראָקלאַמיר איך, אַז איך פאַרגיב דעם גנב אויב ער וועט אונדז דערציילן ווי אַזוי ער האָט אונדז אָפּגענאַרט.

—קאָן מען זיך פאַרלאָזן אויף דיין טאַטנ׳ס וואָרט? האָט שניידערל געפרעגט דעם פּרינץ.

— אַוודע,האָט פּרינץ טודאַר געענטפערט.

שניידערל איז צוגעגאַנגען צום קיניג און האָט זיך מודה געווען אין אַלין. ער האָט דערציילט ווי אַזוי ער האָט אָפּגעטאָן די אַלע שפּיצ־לאַך. און טאַקע דאָ אויפן פּלאַץ האָט ער אַרויסגענומען דעם בעבער, די גאָלדענע מטבעות און דעם דיאַדעם און אַוועקגעלייגט פאַרן קיניג.

אַלע האָבן געלאַכט. דער גלח אָבער איז געווען פול מיט רציחה. זיין פּנים איז געוואָרן רויט, די נאָז בלאָס און ער האָט אַרויסגערעדט:

— איך האָב באַלד געזאָגט אַז עס איז דעם אידנ׳ס אַרבעט. מיך האָט מען ניט אָפּגענאַרט.

— אַזאַ קלוגער איז ער? — האָט שניידערל געשפּאָסט.

— אַוודע אַ קלוגער, האָט דער גלח געזאָגט. פאַר מיר זיינען ניטאָ קיין באַהאַלטענע זאַכן. איז זע אַלין מיט דער הילף פון די הייליקע פון דער קירך.

— מיין האַר, קיניג, האָט שניידערל געזאָגט, דער גלח האַלט זיך פאַר זייער קלוג. איך וואָלט געבעטן, מען זאָל אין אַ וואָך אַרום מאַכן אַ נייעם באַל. אויף דעם באַל, זאָג איך צו צוברענגען דעם גלח פאַר־בונדן אין אַ זאַק. פאַרפּאַקט און פאַרבונדן. איך וועל אים אַוועקלייגן אָט אַ דאָ אויפן טיש.

— אדרבה, ווייז אַזאַ קונץ, האָט דער קיניג געזאָגט.

— גוט. לאָמיר זען צי ער קאָן מיך איבערקליגן, האָט דער גלח גערעדט כלומרשט רואיק. לאָמיר זען. געדענק אָבער, שניידערל, נאָכ'ן באַל, אַז דו וועסט דיינס ניט אויספירן וועל איך זיך מיט דיר אָפּרע־כענען. געדענק־זשע.

— אַוודאי וועל איך געדענקען, האָט געענטפערט שניידערל. יעצט געדענק דו, אַז איך זאָג צו, דיך ברענגען אַהער אין אַ וואָך אַרום אויפן באַל, פאַרפּאַקט און פאַרבונדן אין אַ זאַק. יעצט איז שפּעט. אַ גוטע נאַכט.

— אַ גוטע נאַכט. אין אַ וואָך אַרום זעען מיר זיך, האָט דער קיניג געזאָגט.

— שניידערל האַלט וואָרט, האָט דאָס קלוגע שניידערל געזאָגט, און איז אַרוים פון זאַל.

נאַסיסים פאַרזיכטיקייט

אין פּאַלאַץ האָט זיך נאַסיסים געהאַלטן שטאַלץ און מוטיק אָבער ווען ער איז געקומען אַהיים איז ער געווען גוט דער־שראָקן. שניידערל האָט גערעדט צו זיכער. ער קאָן נאָך אים טאַקע אַריינגאַרן אין זאַק

— נאַרישקייטן, האָט ער צו זיך אַליין גערעדט, וואָס האָב איך מורא? ווי קאָן ער מיך פאַרפּאַקן אין אַ זאַק? איך וועל זיך ניט לאָזן און גענוג.

באַלד אָבער איז ער ווייטער געוואָרן אומרואיק: ער קאָן נאָך מיך אַריינגאַרן אין זאַק און איך זאָל ניט וויסן! דאָס בעסטע איז אים גאָר ניט אַריינלאָזן אין קירך. אָנזאָגן די מאָנאַכן באַטאָג ניט צוצולאָזן קיין איד. און באַנאַכט אָפּלאָזן פון די קייטן די זעקס בלוט הינט. אַז ער וועט ניט קאָנען צוקומען צו דער קירך, ווי אַזוי וועט ער אים קאָנען אַריינגאַרן אין זאַק?

האָט דער גלח נאַסיסים טאַקע אַזוי געטאָן.

דאָס קלוגע שניידערל

ער האָט אָנגעשטעלט וועכטער מיט גראָבע שטעקנס און זיי אָנגעזאָגט אַז זיי זאָלן ניט צולאָזן דאָס שניידערל צו דער קירך. באַנאַכט האָט ער פון די קייטן אָפגעלאָזן די יאַגד הינט.

דעם גלח׳ס הויז איז געווען צוגעבויט גלייך צו דער קירך, ס׳איז אפילו געווען אַ טיר פון הויז צו דער קירך. האָט נאַסיסים באַפוילן אַ מאָנאַך זאָל שטיין אין קאָרידאָר וואָס פירט פון הויז אין קירך. ער האָט אים אָנגעזאָגט, אַז ער זאָל אים מעלדן באַלד ווי ער וועט נאָר הערן דעם מינדסטן שאָרך.

דער גלח נאַסיסים איז געשלאָפן רואיק באַנאַכט. נאַרישקייטן, ער איז זיכער אַז ער האָט זיך ניט וואָס צו שרעקן.

די נאַכט פאַרן באַל האָט דאָס קלוגע שניידערל שטיל זיך צוגעגנב׳עט צום טויער פון קלויסטער הויף און אויפגעבראָכן דאָס שלאָס. אויף די פּלייצעס האָט ער געטראָגן אַ שווערן פאַרבונדענעם זאַק. ווי ער האָט אויפגעבראָכן דאָס שלאָס האָט ער אָפגעבונדן דעם זאַק, געעפנט אַ ביסל דאָס טויער. פון זאַק זיינען אַרויסגעשפּרונגען זיבן האָזן. די לבנה האָט געשיינט און פאַרשפּרייט אַ בלאָס ליכט איבערן הויף. די יאַגד הינט האָבן דערזען די האָזן, האָבן זיי זיך אַ לאָז געטאָן נאָך זיי. דאָס טויער איז געווען אָפן, זיינען די האָזן אַנטלאָפן, די הינט נאָך זיי. דער הויף איז געבליבן ניט באַוואַכט. שניידערל איז אַריין אין הויף, פאַרשלאָסן דאָס טויער הינטער זיך און זיך געלאָזן צו דער קירך. ער איז אַריין אין קלויסטער מיטן ליידיקן זאַק אונטערן אָרעם.

מלאכים פליען

שטיל, זייער שטיל, איז געווען אין קלויסטער. איין אויל לעמפּל האָט געברענט לעבן אַ גרויסער סטאַטוע פון יעזוסן. שניידערל האָט אַוועקגעשטופּט די סטאַטוע אָן אַ זייט. פון אונטער זיין ראָק האָט ער אַרויסגענומען אַ לאַנגן ווייסל קיטל און אים אַריבערגעצויגן איבער זיינע קליידער. פון זיינע ברייטע קעשענעס האָט ער אַרויסגענומען זיבן געבונדענע טויבן און זיבן וועקסע-

נע ליכטלאַך. ער האָט אָפּגעצונדן די טויבן, צוגעקלעפּט די ליכטלאַך אויף די רוקנס פון די טויבן. אָנגעצונדן די ליכטלאַך און געלאָזן די טויבן פליען. אַליין האָט ער זיך געשטעלט אויף יעזוסעס פּלאַץ. איבערגעקרייצט די הענט און געבליבן שטיין מיט אַ פרומער מינע. פאַרגליווערט.

אין יענער נאַכט פאַרן באַל איז דער גלח נאַסיסים געווען אויף. ער האָט ניט געקענט שלאָפן. היינט ערשט איז צוריקגעקומען דער שליח וואָס ער האָט געשיקט קיין ליפּציק. דער שליח איז צוריקגעקומען מיט גאָר ניט קיין פרייליכע נייעס. זיי האַלטן דאָרט פון שניידערל אַ וועלט. נאַסיסים איז געוואָרן גאָר אומרואיק. ער האָט צו זיך מיטגענומען נאָך אַ מאָנאַך פאַר אַ שומר. שפּרייזט איין היטער אין קאָרידאָר הין און צוריק און לעבן נאַסיסיסן זיצט דער מאָנאַך און לייענט אים פאָר די הייליקע ספרים.

לייענט דער מאָנאַך. ס'איז שטיל אין צימער, אין קלויסטער און אין הויף. נאָר דעם מאָנאַכ'ס קול הערט זיך קלאָר און שאַרף. נאַסיסים הערט האַלב דרעמלענדיק. מיט אַמאָל האָט דער מאָנאַך אָפּגעהאַקט זיין לייענען. עס האָט זיך דערהערט אַ מאָדנער גערויש פון קלויסטער. נאַסיסים און דער מאָנאַך האָבן דייטלאַך געהערט אַ רויש פון פליגלען.

— וואָס איז דאָס?

— גיי, זאָגט נאַסיסים צום מאָנאַך, און גיב אַ קוק וואָס עס טוט זיך אין קלויסטער. גיי אַליין, לאָז דעם וועכטער אין קאָרידאָר און לאָז מיין טיר אָפן, אַז דער וועכטער זאָל אַכטונג געבן אויף מיר.

דער מאָנאַך פאָלגט, אָבער עס קלאַפּט אים אַ צאָן אָן אַ צאָן.

ס'האָט לאַנג ניט גענומען און דער מאָנאַך איז אַריינגעלאָפן אַ בלייכער, אַ צעשראָקענער, געפאַלן צו די פיס פון נאַסיסים'ן און אויסגערופן:

— הייליקער פאָטער, מלאכים פליען אַרום אין קלויסטער.

— וואָס פליען אַרום אין קלויסטער? — האָט נאַסיסים געפרעגט אויפגערעגט.

— מלאכים, מיין האַר, מלאכים. זיי שיינען ווי שטערן אין הימל.

אונדזער האַר גאָט, יעזוסן, האָב איך געזען אַ לעבעדיקן. ער האָט גע־רעדט צו מיר. איך בין שיר ניט געשטאָרבן פון שרעק.

— וואָס האָט ער דיר געזאָגט?

— ער האָט מיר געזאָגט: גיי צום הייליקן פאָטער נאַסיסים און זאָג אים, אַז איך האָב אַראָפּגענידערט פון מיין גאָלדענער שטול נעמען אים צו זיך. אַ לעבעדיקער וועט דער הייליקער פאָטער אַרויף אויפן הימל, פונקט ווי אליהו.

— און וואָס האָסטו אים געענטפערט? האָט נאַסיסים געפרעגט.

— גאָר ניט מיין האַר, גאָר ניט. מיין צונג איז מיר שווער געוואָרן אין מויל. איך בין געלאָפן אַנזאָגן דיר, מיין האַר.

— גוט געטאָן, האָט נאַסיסים געענטפערט. גוט געטאָן. דערלאַנג מיר מיינע גאָלדענע ריזעס.

נאַסיסים האָט אָנגעטאָן זיינע באַגילדטע קליידער און אַריין אין קלויסטער. ס׳איז שטיל און טונקל אין קלויסטער. נאָר לעבן יעזוסן האָט געברענט דאָס קליינע אויל לעמפל און פייערלאַך — מלאכים — זיינען אַרומגעפלויגן אונטערן סטעליע.

נאַסיסים איז געפאַלן אויף די קני און זיך געבוקט.

און די יעזוס סטאַטוע האָט אָנגעהויבן ריידן:

דערנענטער זיך מיין זון צו מיר און הער מיינע רייד: איך האָב האָב אַראָפּגעקוקט פון הימל און געזען די ריינקייט פון דיין האַרץ און איך האָב געזאָגט: צווישן אַלע מענטשן קינדער האָב איך געפונען איינעם וואָס איז מיט אַן אמת גאָטפאָרכטיק. האָב איך געזאָגט: דו ביסט פרום ווי אליהו דער נביא אין זיין צייט. ער איז אַרויף אַ לעבע־דיקער אויפן הימל, דו דאַרפסט אויך אַרויף אַ לעבעדיקער אויפן הימל. בין איך געקומען דיך נעמען צו זיך. ביסטו גרייט מיין זון?

— איך בין גרייט, מיין האַר, האָט געענטפערט נאַסיסים.

— געדענק אָבער, מיין זון, האָט די יעזוס סטאַטוע גערעדט, דער וועג איז אַ שווערער. דו וועסט דאַרפן זיין טעג אָן עסן און אָן טרינקען. דו וועסט דאַרפן אויסשטיין אַ סך יסורים איידער דו וועסט אַרויפקומען

אויפן זיבעטן הימל. די מלאכים ווילן ניט ליידן אז אַ מענטש פון בלוט און פליש זאָל מיט זיי זיין אויפן הימל. זיי וועלן דיך וועלן שעדיקן, און אויב אַ מלאך וועט דיך אָנרירן מיטן שפּיץ פון זיין פליגל וועט פון דיר ווערן אַש. און איך וויל דו זאָלסט זיין אויפן הימל און זאָלסט זען מיין גרויסקייט, כדי דו זאָלסט נאָכדעם אַראָפּנידערן צוריק אויף דער ערד און דערציילן די זינדיקע מענטשן מיינע וואונדער. הערסטו מיינע רייד, מיין זון?

דער גלח האָט זיך געבוקט און געקלאַפּט מיטן קאָפּ אָן דיל: איך הער מיין האַר, איך הער מיין האַר.

— דערפאַר וועל איך דיך אויסבאַהאַלטן פון די מלאכים, האָט יעזוס ווייטער גערעדט. איך וועל דיר פאַרבינדן די אויגן, דו זאָלסט גאָרנישט נישט זען אַרום דיר און זאָלסט ניט בלינד ווערן פון דער גרויסער ליכטיקייט וואָס וועט זיין אַרום דיר. כ'וועל דיר פאַרבינדן דאָס מויל, זאָלסט ניט שרייען טאָמער וועט דיר עפּעס ווי טאָן. איך וועל דיר בינדן הענט און פיס, אַרומוויקלען דיך מיט אַ וויים טוך. דו וועסט ליגן שטיל, ניט רירן מיט אַ האַנט, אַ פוס, וועלן די מלאכים ניט וויסן וואָס איך טראָג... ביסטו גרייט, מיין זון?

— איך בין גרייט מיין האַר, איך בין גרייט!

און שניידערל האָט געבונדן דעם גלח הענט און פיס, פאַרבונדן אים די אויגן און דאָס מויל, און פאַרפּאַקט אין אַ זאַק.

שטייט שניידערל און ווישט דעם שוויים פון שטערן. אָווא — אַ שטיקל אַרבעט אָפּגעטאָן. אָבער ווי אַזוי ברענגט מען אים צום וואָגן? ווער קאָן דאָס טראָגן אַזאַ אָנגעפּאַקטן פּעמפּיק אויף די פּלייצעס? נו, מען דאַרף אים פּראָסט שלעפּן, זאָגט שניידערל צו זיך, און נעמט אָן דעם זאַק, און שלעפּט אים איבערן דיל. קומט ער צום שוועל, צעקלאַפּט זיך דעם גלח'ס קאָפּ אַזוי שטאַרק, אַז דער גלח טוט אַ קרעכץ. הערט שניידערל דעם קרעכץ און דערשרעקט זיך: מען קאָן נאָך דערהערן. זאָגט ער צום גלח: שטילער, מיין זון, שטילער, די מלאכים קאָנען נאָך דערהערן — דו ביסט אין ערשטן הימל.

דער גלח פאַרבייסט די ליפּן און שווייגט. שלעפּט אים שניידערל

וויטער און קומט צום טויער, פּאַרעט זיך, פּאַרעט זיך און עפנט דאָס טויער. שלעפּט ער דעם זאַק און דער גלח פאַרטשעפּעט זיך אָן שפּיץ טויער. טוט ער ווייטער אַ קרעכץ פון ווייטיק. זאָגט שניידערל:

— שטילער, שטילער, מיין זון, ביסט אין צווייטן הימל.

אַזוי האָט שניידערל ווי עס איז דערשלעפּט דעם זאַק צום וואָגן, אַרויפגעוואָרפן און אַוועקגעפאָרן.

פאָרן זיי, און שניידערל זאָגט רואיק: דו פילסט מיין זון ווי דו פליסט? דאָס זיינען מיר שוין באַלד אין פינפטן הימל.

פאָרן זיי צו צו פרינץ טוהאָרס פּאַלאַץ. שניידערל באַפעלט צוויי דינער נעמען דעם זאַק און אַוועקלייגן אונטערן בעט.

אַוועקגעשטעלט דעם זאַק, האָט שניידערל שטיל געזאָגט:

—שטילער פון שטיל זאָלסטו ליגן. יעצט ביסטו אין זעקסטן הימל. דו דאַרפסט זיין פאַרזיכטיק קיינער זאָל דיך ניט באַמערקן. דאָ אין דער פינצטער, אָן שפּייז, אָן וואַסער וועסטו מוזן ליגן אַ גאַנצן טאָג. אין אָוונט וועסטו דערהערן מוזיק. איך וועל דאַן קומען און דיך אַרויפנע-מען אויפן זיבעטן הימל.

אויפן זיבעטן הימל

געזאַנג, מוזיק, טענץ, און ווין — אַ נייער קייסערלאַכער באַל. דער עולם טאַנצט און פרייט זיך. קיינער דערמאָנט ניט דעם גלח. אָבער אַלע געמיטער זיינען געשפּאַנט. וועט ער אים ברענגען פאַרפּאַקט און פאַרבונדן אין אַ זאַק?

— דער גלח איז ניטאָ. שושקעט זיך דער עולם — איר זעט דער גלח איז ניטאָ, וואו איז ער?

— דער מאָנאַך וואָס באַדינט נאַסיסין, האָט געזאָגט, אַז ער איז אויפן הימל, זאָגט איינער.

— יאָ, יעזוס האָט זיך צו אים באַוויזן נעכטן באַנאַכט און אים אַרויפגענומען אויפן הימל, זאָגט אַן אַנדערער. דער מאָנאַך האָט גע-

שוואָרץ, אַז מיט זיינע אייגענע אויגן האָט ער געזען יעזוסן. געהערט אים ריידן און געזען ווי מלאכים זיינען אַרומגעפליגן אין קלויסטער.

— מירן באַלד זען, האָבן אַלע געזאָגט. אָט קלאַפּט דער זייגער צוועלף.

צו דער סעקונדע האָט שניידערל געבראַכט צושלעפּן דעם זאַק. ער האָט באַפוילן צוויי דינער זיי זאָלן אַרויפליגן דעם זאַק אויפן טיש. פּאַמעלאַך האָט ער פאַנאַנדערגעבונדן דעם זאַק און געזאָגט צום קיניג:

— אָט איז נאַסיסים, פאַרפּאַקט און פאַרבונדן, ווי איך האָב אייך צוגעזאָגט. ער מיינט נעבאַך אַז ער איז אויפן זיבעטן הימל.

מען האָט געעפנט דעם זאַק, אָפּגעבונדן דעם גלח די הענט און די פיס, אַראָפּגענומען די טיכלאַך פון מויל און אויגן. נאַסיסים איז גע-בליבן שטיין און געזשמורעט די אויגן: וואו געפין איך זיך?

— אויפן זיבעטן הימל, האָט שניידערל געשפּאַסט.

דער גלח האָט זיך אַרומגעקוקט און באַלד פאַרשטאַנען אַז שניי-דערל האָט אים אָריינגענאַרט. ער האָט געעפנט דאָס מויל עפּעס זאָגן — אָבער די חרפּה און די בושה איז געווען אַזוי גרויס אַז ער האָט גע-פילט ווי עפּעס שפּאַרט אים אונטערן האַרצן. דערצו איז ער נאָך געווען הונגעריק און דורשטיק, די פיס און הענט צונויפגעפּרעסט — האָט ער פאַרוואָרפן מיטן קאָפּ און געפאַלן אין חלשות.

די באַדינער האָבן אים אָפּגעמינטערט און אַוועקגעטראָגן אַהיים. דער גלח איז געקומען צו זיך, אָבער ער האָט זיך געשעמט ווייזן אין פּאַלאַץ. שטיל האָט ער זיך אַרויסגע׳גנב׳עט פון זיין הויז און איז אַנט-לאָפן פון טודאָרס מדינה. וואוהין זיינע אויגן האָבן אים געטראָגן.

אהיים

פּרינץ טודאָר האָט זיך שטאַרק געפרייט וואָס ער איז פּטור געוואָרן פון גלח. האָט ער געזאָגט צום שניידערל:

— זאָג נאָר וואָס דו פאַרלאַנגסט, שניידערל, און איך וועל עס גלייך דערפילן.

שניידערל האָט זיך אָפּגערופן און געענטפערט: נעם אַראָפּ די שרעקלאַכע גזירות וואָס דער גלח נאַסיסים האָט אַרויפגעלייגט אויף מיינע ברידער די אידן.

— גוט. איך וועל אָפּשאַפן די גזירות, האָ געזאָגט פרינץ טודאָר. אָבער וואָס ווילסטו פאַר דיר אַליין?

— גאָר ניט, לאָז מיך פאָרן אַהיים, האָט געענטפערט שניידערל.

— און איך האָב געמיינט אַז דו וועסט בלייבן מיט מיר. מיין פאָטער איז אַלט. באַלד וועל איך איבערנעמען דעם טראָן און וועל דיך מאַכן פאַר מיין הויפט מיניסטער.

— לאָז מיך בעסער פאָרן צו מיין ווייב און קינדער, האָט געזאָגט שניידערל. איך בין ניט געוואוינט צו זיין אין קייסערלאַכע הויפן. לאָז מיך פאָרן אַהיים.

— גוט, איך וועל דיר געבן באַגלייטער, אַ פּאָר צענדליק סאָלדאַטן. זיי וועלן דיך באַגלייטן מיט פּאַראַד ביז דיין לאַנד, האָט געזאָגט דער פרינץ.

— מען דאַרף ניט, האָט געענטפערט שניידערל. אַז צען סאָלדאַטן וועלן מיך באַגלייטן וועט מען דאָך מיינען אַז איך פיר מיט זיך גאָלד און בריליאַנטן. קאָנען נאָך אויף די צען סאָלדאַטן אָנפאַלן צוואַנציק רויבער, אָבער אַז איך וועל גיין אַליין, ווער וועט עס אָנרירן אַן אָרימען שניידערל?

— ביסט ווייטער גערעכט, האָט געענטפערט דער פרינץ. גוט, איך לאָז דיך אָפּ, מעגסט גיין וואוהין דו ווילסט.

און שניידערל האָט גענומען זיין קלומעקל, פאַרוואָרפן עס אויף די פּלייצעס, און זיך געלאָזן מיטן ברייטן שליאַך אַהיים.

אַ באַגעגעניש

שמערל נאַר

שניידערל האָט פאַרלאָזן דעם קיניג׳ס פּאַלאַץ און איז געגאַנגאַנגען אַהיים. ער איז דורכגעגאַנגען לענדער, געפאָרן איבער טייכן, געקראָכן אויף בערג, אָבער צו זיין היים איז נאָך אַלץ געווען ווייט. ער איז אַריבערגעגאַנגען דעם טייך „רהיין" און נאָך לאַנגע וואַנדערונגען איז ער אָנגעקומען צום טייך ניעמאַן, אין דעם לאַנד פון די ליטווינער. דאָס לאַנד איז זייער וואַלדיק, און דער שליאַך ציט זיך צווישן הויכע סאָסנע ביימער.

גייט דאָס קלוגע שניידערל מיטן פּעקל אויף די פּלייצעס, די פּיפּקע אין מויל, און ברומט אַ ניגונדל. ס׳איז אַ זומער טאָג, די זון שיינט, קיין ווינטל בלאָזט ניט און ס׳איז וואַרעם אפילו אויפן שאָטנדיקן שליאַך. פאַרווילט זיך דעם שניידערל אָפּרוען. נעמט ער אַראָפּ דאָס קלומעקל פון די פּלייצעס, ציט אַראָפּ די שטיוול פון די מידע פיס און לייגט זיך אונטערן שאָטן פון אַ בוים. שניידערל איז מיד פון וועג. שלאָפט ער באַלד איין.

אַ פּאָר שעה שפּעטער האָט ער זיך אויפגעכאַפּט און דערזען: אַ באַוואקסענער אָרימאַן, אָנגעטאָן אין שמאַטעס, זיצט האַרט לעבן בוים. אַ מאָדנער איד, ער האָט אַפילו ניט אַראָפּגענומען דאָס פּעקל פון די פּלייצעס. זיצט אַזוי מיט דעם קלומעק אויף זיך, אַ לאַנגן שטעקן אין האַנט און דרעמלט אָנגעשפּאַרט מיטן קאָפּ אָן בוים.

שניידערל טוט אָן די שטיוול, טוט אַ וויש די הענט אָן גראָז — כלומרשט געוואַשן די הענט. טוט אַ טאָרע דעם אָרימאַן און זאָגט:

— שלום עליכם, רעב איד, ווי רופט מען אייך?

כאַפּט זיך אויף דער אָרימאַן, טוט אַקוק אויפן שניידערל און ענט-פערט רואיק:

— שמערל נאַר.

— שמערל נאַר, עפּעס געהערט וועגן אייך. איר זייט דאָס געווען דער פרעמדער וואָס האָט געפרעגט מאָרדימען די פראַגע, וואָס יענער האָט ניט געוואוסט צו ענטפערן אויף איר.— איר האָט אויך געראַטע-וועט איגדאַלן, ניט אמת?

שאָקלט שמערל נאַר מיטן קאָפּ אויף יאָ.

—און פון וואַנען קומט אַ איד? — פרעגט שניידערל.

— פון הניעפער, ענטפערט שמערל נאַר שטיל. אַנטלאָפן.

— אַנטלאָפן? וואונדערט זיך דאָס שניידערל.

— אַנטלאָפן, רעדט שמערל נאַר רואיק און טרויעריק. אַ סך בלוט איז דאָרט פאַרגאָסן געוואָרן. פריער האָבן די קאָזאַקן גע׳הרג׳עט אידן און פּאָליאַקן. דערנאָך איז געקומען אַ פּוילישער גענעראַל און גע׳הרג׳ט קאָזאַקן. איך בין געגאַנגען פון די אידן צו די קאָזאַקן, פון די קאָזאַקן צו די אידן געטראָגן אַ פּאַפּיר, און צוליב מיר האָט מען פאַרגאָסן נאָך מער בלוט. אָבער איך ווייס ניט אַקוראַט. איך בין אַנטלאָפן, איך האָב עס ניט געקאָנט צוזען..

— איר ווייסט אַליין ניט וואָס איר האָט דאָרט געטאָן? — פרעגט שניידערל.

— איך ווייס ניט. איך האָב באַגעגנט אַ בעטלער, אַ קרומען אויף אַ פוס, מיט אַ רויטער באָרד איז ער געווען, האָט דער בעטלער געזונגען און מיר אָנגעזאָגט:

שמערל נאַר דאַרף גיין,
גיין, זען און שווייגן,
מוז האָבן אויגן פון גלאָז
און אַ האַרץ פון אייזן.

—איז וואָס האָט איר געטאָן, האָט געפרעגט שניידערל?

— איך ווייס ניט, ענטפֿערט שמערל נאַר.
— און ווער איז דער אַלטער בעטלער?
— איך ווייס ניט.
— און וואוהין גייט איר?
— איך ווייס ניט.
— מען רופֿט אייך שמערל נאַר?
— שמערל נאַר איז מיין נאָמען.
— אַ פּאַסיקער נאָמען.
— אַלע רופֿן מיך אַזוי.
— ווילט איר גיין מיט מיר? פֿרעגט שניידערל.
— איך וועל גיין מיט אייך; איך וויל עסן.
— איך האָב ברויט און ציבעלעס, עסט.

עסט שמערל נאַר און שווייגט. צופֿיל גערעדט אויף איין מאָל.

אָפּגעגעסן, האָבן זיי זיך אויפֿגעשטעלט, פֿאַרשטייפֿט די קלומקעס אויף די פּלייצעס און זיך געלאָזן אין וועג.

דעם שניידערל פּאַרדריסט

ייען ביידע וואַנדערער און קומען אָן אין אַ גרויסער שטאָט. פֿאַרגייען זיי, ווי אַלע בעטלער, אין הקדש, אָן אָרעם שטיבל, וואָס ווערט אויפֿגעהאַלטן פֿאַר וואַנדערער אָרימע-לייט. איבערגעלאָזן די קלומקעס אין הקדש און אַוועק אין בית מדרש, ווי עס פֿירט זיך בײַ בעטלער.

אין בית מדרש זעצן זיי זיך אַוועק הינטערן הרובע, — אַ לאַנגער אויוון פֿון ציגל. זיצן זיי צווישן די אָרימע-לייט, ווי אַלטע בעטלער.

גייט פֿאַרביי דער שמש און דערזעט די צוויי וואַנדערער זיצן בײַ דער הרובע. ער דערזעט זיי און בלייבט שטיין פֿאַרוואונדערט. קוקט זיך איין נאָך אַ מאָל, ווי איינער וואָס גלויבט ניט זיינע אויגן, און פֿאַרשווינדט שנעל.

אין אַ פּאָר מינוט אַרום, קערט ער זיך אום מיט עטלעכע שיינע

באַלעבאַטים און דער רב. דער רב גייט צו צו שמערלען, גיט אים אָפּ אַ ברייטן שלום עליכם, און זאָגט:

וואָס זיצט איר, רבי, דאָ הינטערן הרובע? קומט זעצט זיך אויבן אָן, ווי עס פּאַסט פאַר אַזאַ חשובן גאַסט.

שמערל נאָר בלייבט זיצן און ענטפערט ניט.

זאָגט ווייטער דער רב:

— פאַרשעמט אונדז ניט, רעב שמערל, קומט, איך בעט אייך.

שמערל נאָר בלייבט זיצן.

זאָגט ווייטער דער רב:

— וואוהין איר קומט, ברענגט איר גוטס און העלפט מענטשן. גאָט אַליין האָט אייך געשיקט צו אונדז. שוין דריי טעג, אַז מיר האָבן אַ האַרבע דין-תורה (משפּט) און מיר קאָנען ניט אויסגעפונען ווער איז גערעכט. נאָר איר קאָנט אונדז העלפן.

רעדט שמערל נאָר שטיל צו זיך: מען וויל שוין ווידער עפּעס פון מיר. שטעלט ער זיך אויף אָן ווערטער און טוט אַ וואונק צום שניי-דערל:

— קום.

גייען זיי ביידע נאָך דעם רב מיט די חשובע באַלעבאַטים, און זעצן זיך אין מזרח-וואַנט.

נאָכן דאַווענען פאַרבעט מען שמערלען צום שענסטן באַלעבאָס אין שטאָט. מען זעצט אים אויבן אָן, מען גיט אים אַ שיינעם, רייכן מאָל-צייט און די גאַנצע פאַמיליע טאַנצט אַרום אים אַרום. דאָס קלוגע שניי-דערל שלעפט זיך נאָך. אָבער עס פאַרדריסט אים, וואָס קיינער קוקט זיך ניט אום אויף אים. עס פאַרדריסט אים, אָבער ער שווייגט.

דריי סוחרים

אינדערפרי האָט מען צוגעגרייט פאַר שמערלען גאָר אַ שיינעם פרישטיק. נאָכן מאָלצייט איז געקומען צוגיין רעב רב׳ס שמש און געזאָגט צו שמערלען:

— דער רב האָט מיך געשיקט אייך צו זאָגן, אַז מען

וואַרט אויף אייך אין בית-דין שטיבל.

— איך ווייס ניט וואָס מען וויל פון מיר — האָט שמערל גע-מורמלט, זיך אויפגעשטעלט און געזאָגט צום קלוגן שניידערל:

— קומט מיט.

דאָס שניידערל האָט זיך נאָכגעשלעפּט.

אין בית-דין שטיבל איז טומלדיק. צוועלף שיינע באַלעבאַטים זיצן אַרום טיש, אויבן אָן דער רב. לעבן טיש שטייען דריי סוחרים, קאַנטיק, פון ווייטע לענדער: אין שטוב געפינען זיך נאָך מענטשן פון גאַס. זיי ריידן, שרייען, היצן זיך.

שמערל נאַר קומט אַריין. ס׳ווערט שטיל. די צוועלף באַלעבאַטים מיטן רב שטעלן זיך אויף. דער רב ווייזט אָן שמערלען אויף אַ פּלאַץ. שמערל נאַר זעצט זיך. דאָס קלוגע שניידערל איז געבליבן שטיין צווישן עולם.

שמערל נאַר שפּאַרט אָן דעם קאָפּ אויף זיין גראָבן שטעקן, און בלייבט זיצן ווי פאַרגליווערט און דער רב זאָגט צום סוחר:

— דערציילט די מעשה פון אָנהויב ביז סוף.

— ווידער דערציילן? קרימט זיך דער סוחר, שוין אוואדע צען מאָל דערציילט.

— דערציילט נאָכאַמאָל, ענטפערט דער רב. דאָ געפינט זיך יעצט שמערל נאַר. פאַר אים איז קיין פאַרבאָרגענעס ניטאָ. ער וועט אויס-געפינען דעם אמת.

דער סוחר איז געוואָרן בלאַס, ער איז אָבער באַלד געקומען צו זיך און אָנגעהויבן דערציילן:

באַהאַלטן געלט

מיר זיינען דריי סוחרים פון פראַנקפורט. מיר האַנדלען שוין יאָרן און יאָרן בשותפות. מיט אַ וואָך צוריק זיינען מיר אָנ-געקומען אין אייער שטאָט איינקויפן פלאַקס. ס׳איז געווען פרייטיק. מיר האָבן געהאַט מיט זיך אַ גאַנץ היפּשע סומע

געלט — גאַר אַ גרויסע סומע געלט. די אכסניה, וואוהין מיר זיינען פאַרפאַרן, איז אונדז ניט געפעלן געוואָרן, דער באַלעבאָס האָט געהאַט גנבישע אויגעלאַך, האָבן מיר מורא געהאַט צו פאַרטרויען אים איבער שבת אַזאַ גרויס פאַרמעגן. טראָגן מיט זיך געלט אום שבת טאָר מען דאָך ניט, מיר זיינען פרומע גאַטפאַרכטיקע לייט. האָבן מיר ניט געוואוסט וואָס צו טאָן. האָבן מיר געטראַכט און געטראַכט און געפאַלן אויף אַ פלאַן: — מירן ארויסגיין הינטערן שטאָט אין פרייען פעלד. מירן אויסגראָבן אַ גריבל, אַריינלייגן דאָס געלט, פאַרשיטן — און מאַכן אַ סימן. שבת נאַכט וועלן מיר אַלע דריי צוגיין און אַרויסגראָבן די רענדלאַך. געטראַכט און געטאָן.

שמערל נאָר האַלט זיין קאָפּ אָנגעשפאַרט אויפן שטעקן, די אויגן — פאַרמאַכט, ווי ער וואָלט געשלאָפן. דאָס קלוגע שניידערל האַלט מויל און אויערן אָפן. ער שמייכלט צו זיך: קלוגע סוחרים, אָפּגעטאָן די זעלביקע חכמה, וואָס ריכטער צאָדוק, און פאַרשטייט זיך דער זעלביקער סוף — דאָס געלט איז ניט געוואָרן.

דער סוחר דערציילט ווייטער:—מיר זיינען אַרוים הינטערן שטאָט אין פרייען פעלד, באַגראָבן דאָס געלט, געמאַכט אַ סימן און זיך אומגע־קערט צוריק אין שטאָט אַריין. דער שבת איז אַוועק. זיינען מיר אַלע דריי אַוועק אויסגראָבן דאָס געלט. געקומען אין פעלד, — אָט איז דאָס גריבל, אָט איז דער סימן. מיר גראָבן אויף—ניטאָ קיין געלט. ס׳איז אונדז פינצטער געוואָרן אין די אויגן. מיר האָבן געגראָבן טיפער, געזוכט, גענישטערט, ניטאָ קיין סימן פון אַ מטבע. אימיצער האָט אַרויסגע׳גנב׳עט די רענדלאַך. אָבער ווער? קיינער אַ חוץ אונדז דרייען האָט ניט געוואוסט פונם סוד. איז איינער פון אונדז דער גנב. איינער האָט זיך געמוזט אַרויס׳גנב׳ענען שבת צום פעלד, אויסגראָבן די רענד־לאַך — און באַהאַלטן. יעדער פון אונדז טענה׳ט אַז ער ווייס ניט פון וואָס צו זאָגן. זיינען מיר געקומען צו אייך, רבי, איר זאָלט אויסגעפינען ווער עס איז דער גנב.

— נו, ווענדט זיך דער רב צו שמערלען,—וואָס טראַכט איר, ווער איז טאַקע דער גנב?

— איך ווייס ניט, ענטפערט שמערל נאַר, קורץ.

— עס שיקט זיך ניט, אַז איר זאָלט ניט ווייסן, ענטפערט דער רב. מיר האָבן געהערט פון זייער גרויסע וואונדער וואָס איר האָט געטאָן. איר האָט דאָך אויגן, וואָס זעען אַלץ, איר זעט דורך דיקע ווענט.

— איך זע נאַר, האָט שמערל נאַר געענטפערט — וויסטע שטעט, חרובֿ׳ע דערפער, סאָלדאַטן, שווערדן, ביקסן, האַרמאַטן, קאָזאַקן, אידן, פּאָליאַקן. מען שיסט, מען שרייט, מען וויינט. איך פרעג אייך, רבי, פאַרוואָס ווערט פאַרגאָסן אַזויפיל בלוט? פאַרוואָס?

דער רב האָט פרום געענטפערט: פאַרבאָרגן זיינען גאָטס וועגן, און אידן זיינען ווי שעפעלאַך צווישן וועלף. מיר ווייסן. דו קומסט איצט פון דניעפּר, וואו גאַנצע אויסגעמעקט זאָל זיין דער נאָמען זיינער, האָט פאַרגאָסן אַ סך אידיש בלוט. דו האָסט געזען חרובֿ׳ע קהילות, צעשטערטע שטעט. דאָס האַרץ טוט דיר וויי. אָבער וועלט איז וועלט. מען מוז אויסגעפינען ווער עס איז דער גנבֿ.

— איך ווייס ניט. איך פאַרשטיי ניט וואָס די סוחרים האָבן גע-רעדט. איך האָב, זאָגט שמערל נאַר, צוגעמאַכט די אויגן, האָב איך גע-זען סאָלדאַטן, שווערדן, ביקסן, האַרמאַטן, קאָזאַקן, אידן, פּאָליאַקן — חרובֿ׳ע שטעט, צעשטערטע הייזער.

זיפצט דער רב און ווייסט ניט וואָס צו ענטפערן. רוקט זיך אַרויס דאָס קלוגע שניידערל פון עולם, גייט צו צום רב און זאָגט:

— רבי, איך וועל אויסגעפינען ווער דער גנבֿ איז. שמערל נאַרס האַרץ איז פאַרביטערט. זיינע געדאַנקען זיינען ערגעץ ווייט. וועל איך אויסגעפינען ווער דער גנבֿ איז. איך וועל נאַר דערציילן דריי מעשׂות, פרעגן יעדן סוחר אַ פראַגע און באַלד וועל איך ווייסן ווער דער גנבֿ איז.

ענטפערט דער רב:

— גוט, פרעמדער, דערצייל דיינע מעשׂיות און פרעג דיינע פראַ-געס.

אויפגעגעבן אַ קיניגרייך

אין לאַנד פּוילן, איז מיט יאָרן צוריק געשטאָרבן אַ קיניג און ניט איבערגעלאָזן נאָך זיך קיין יורש. האָבן די אַדל-לייט זיך פאַרזאַמלט אין קראָקע אויף אַ באַראַטונג. זיינען זיי געזעסן זיבן טעג און זיבן נעכט און ניט געקומען צו קיין טאָלק — זיי האָבן זיך ניט געקאָנט איייניקן, ווער עס זאָל אויסגעקליבן ווערן פאַר אַ קיניג. אויף יעדן איינעם האָט מען געפונען עפּעס אַ פּע-לער. דער אמת איז, אַז יעדער גראַף האָט געוואָלט ווערן קיניג. אויפן אַכטן טאָג האָט זיך אויפגעשטעלט דער עלטסטער גראַף און געזאָגט:

— מיינע הערן! איך זע, אַז צוליב קנאה קאָנען מיר זיך ניט איייניקן אויף אַ קיניג. לאָמיר טאָן אַזוי: מאָרגן זאָלן מיר אויפשטיין פרי און זיך שטעלן לעבן טויער פון שטאָט. דער ערשטער מענטש, וואָס וועט באַלד נאָך זון אויפגאַנג, באַטרעטן דעם שוועל פון טויער, וועט זיין אונדזער קיניג.

— גוט, האָבן אַלע צוגעשטימט.

אויף מאָרגן האָבן זיך די אַדל-לייט געפעדערט און זיך אַוועק-געשטעלט לעבן טויער פון שטאָט, ווי נאָר די ערשטע שטראַלן פון דער זון האָבן זיך געוויזן, האָבן זיי באַפוילן צו עפענען דעם טויער. הארט לעבן טויער איז געשטאַנען אַן אָרימער איד מיטן נאָמען וואָל. ער איז געווען אַ פאַקנטרעגער, און האָט זיך נאָר וואָס אומגעקערט פון דאָרף.

די אַדל-לייט איז עס ניט געפעלן געוואָרן. אָבער פאַרפאַלן. אַן אָפּמאַך איז אַן אָפּמאַך, און זיי האָבן אויסגעשריען:

— האָך! לאַנג לעבן זאָל דער נייער קיניג פון פּוילן.

דער אָרימער איד איז צעטומלט געוואָרן. ער האָט ניט פאַרשטאַ-נען, וואָס דאָס מיינט. מען האָט אים דערציילט אַלץ, וואָס עס האָט געטראָפן, אָבער אים איז עס ניט געפעלן געווען. ער האָט געטראַכט: איך בין אַ איד, די פּאָליאַקן זיינען פון אַן אַנדער גלויבן.אַז איך וועל

ווערן זייער קיניג וועל איך זיך מוזן שמדן. ניין, האָט ער באַשלאָסן, ער מוז זען זיך אויסדרייען פונם גאַנצן שפּיל. ווי אַזוי?

אַ גאַנצן טאָג האָבן די גלעקער אין די קלויסטערס געקלונגען לכבוד דעם נייעם קיניג. סאָלדאַטן האָבן מאַרשירט, די באַפעלקערונג האָט זיך געפרייט, נאָר דער קיניג איז געווען טרויעריק.

אין אָוונט איז דעם אידן, דעם קיניג, איינגעפאַלן אַ געדאַנק, ווי אַזוי פּטור צו ווערן פון דעם פּוילישן טראָן. ער האָט פאַררופן צו זיך אַלע אדעליקע און אַזוי געזאָגט:

— מיינע הערן, הערט מיינע רייד און פאַרנעמט מיין וואָרט. איך בין אייער קיניג. איז מיין וואָרט געזעץ?

— דעם קיניגס וואָרט איז שטענדיק געזעץ — האָבן די אדעליקע געענטפערט.

— טאָ הערט, איר אונטערטאַנען, מיינע רייד: איך בין אַ איד. אַז איך זאָל בלייבן אייער קיניג, מוז איך אָננעמען אייער גלויבן. איך וויל אָבער מיין גאט און מיין פאָלק ניט פאַרלאָזן. וויל איך ניט זיין קיין קיניג. איר אָבער דאַרפט דאָך האָבן איבער זיך אַ האַר, וועל איך פאַר אייך אויסקלייבן אַ קיניג. דער עלטסטער פון אייך איז גראַף פאַן באַטאָרי, באַשטים איך אים פאַרן קיניג איבער גאַנץ פּוילן.

— אָבער ניט אַלע זיינען צופרידן מיט גראַף סטעפאַן באַטאָרי, האָבן די אַדל-לייט דערקלערט.

— איך בין קיניג, און מיין וואָרט איז געזעץ, האָט דער איד וואָל באַפוילן.

די אדעליקע האָבן געפאָלגט און גראַף באַטאָרי איז געוואָרן קיניג.

— איר פאַרשטייט האָט דאָס קלוגע שניידערל געענדיגט, ווי פרום דער איד וואָל איז געווען? ער האָט אויפגעגעבן אַ קיניגרייך צוליב זיין גלויבן. און יעצט הערט נאָך אַ מעשה:

דאָס קלוגע שניידערל

אָפּגעהאַקטע הענט

אין אַ ווייטער מדינה האָט געלעבט אַ קייסער וואָס האָט געוואָלט מאַכן גרויס און שטאַרק זיין פאָלק, האָט ער אַרויסגעלאָזן אַ באַפעל, אַז יעדער איינוואוינער פון לאַנד, מוז זיך מיט עפּעס באַשעפטיקן ניט ווינציקער ווי צען שעה אַ טאָג. יעדער וואָס וועט אַרומגיין ליידיק, וועט שווער באַשטראָפט ווערן — מען וועט אים אָפּהאַקן די רעכטע האַנט. און דער קיניג האָט אָנגעשטעלט אויפזעער אַכטונג צו געבן, אַז קיינער זאָל זיך ניט אַרויסדרייען פון געזעץ.

אין אַ קליין פאַרוואָרפן דערפל האָט געוואוינט אַן אָרימע פאַמיליע — אַ פאָטער און אַ זון. דער זון איז געווען יונג און שטאַרק, דער פאָטער אַלט און שוואַך. דער זון האָט געאַרבעט טאָג און נאַכט — געאַרבעט שווער אין פעלד און אין שטוב, און אויסגעהאַלטן דעם פאָטער מיט אַל-דאָס גוט.

זיצט איינמאָל דער זון לעבן זיינע מיל - שטיינער און מאָלט קאָרן. אַ שווערע אַרבעט, אָבער ער טוט עס מיט פרייד. ס׳איז דאָך ברויט פאַרן טאָטן! און דער פאָטער זיצט אין הויף און וואַרעמט זיך אויף דער זון.

מאָלט דער זון, דער שוויס רינט אים איבערן פּנים, אָבער אים אַרט ניט, ער איז פריילאַך, ס׳וועט זיין גענוג ברויט פאַרן טאַטן און פאַר אים אויף אַ גאַנצן חודש. מיט אַ מאָל דערזעט ער פון דערווייטנס צוויי אויפזעערס פון קיניג דערנענטערן זיך צום הויז. זיי גייען מיט פעסטע טריט און בלאַנקע שווערדן. דער אַלטער פאָטער איז קורצזיכטיק, זעט ער זיי ניט. טראַכט דער זון: ס׳איז ניט גוט. די אויפזעערס וועלן געפינען דעם אַלטן טאַטן זיצן גאָרנישט ניט טאָן, וועלן זיי אים אָפּהאַקן די רעכטע האַנט. מען מוז אים ראַטעווען. לויפט ער צו מיט געמאַכטן כעס צום פאָטער און שרייט אויס:

— העי, דו אַלטער תּרח, וואָס זיצסטו אַזוי פויל ווי אַ קלאָץ און טוסט קיין פינגער אין קאַלט וואַסער נישט אַריין. גענוג האָב איך אויף דיר געהאָרעוועט. גיי, דריי אַליין אַביסל די מיל-שטיינער.

פאַרשטייט ניט דער פאָטער דעם זונ׳ס כעס, און ענטפערט אים רואיק:

— דו ווייסט דאָך, מיין זון, איך בין אַלט און שוואַך. אז איך בין געווען יונג, האָב איך געאַרבעט פאַר דיר. יעצט ביסטו יונג און שטאַרק, דאַרפסטו...

דעם זון האָבן זיך געשטעלט טרערן אין האַלדז פון דעם טאַטנ׳ס ווערטער, אָבער אין דער הויך, האָט ער איבערגעשלאָגן זיין פאָטערס רייד און געזאָגט כלומרשט מיט נאָך מער כעס:

— פאַרמאַך דאָס מויל, דו אַלטער תרח, און טו וואָס מען הייסט דיך, אַניט וועל איך דיר אויסהאַקן די ציין און צעברעכן דעם רעכטן פוס.

דער אַלטער האָט זיך דערשראָקן פון זונ׳ס כעס. ער האָט גע- טראַכט: מיין זון איז נעבאָך משוגע געוואָרן, אַ משוגענעם דאַרף מען נאָכגעבן. האָט ער זיך צוגערוקט צו די מיל-שטיינער און אָנגעהויבן מאָלן.

דעם קיניגס אויפזעערס זיינען אָנגעקומען און געטראָפן דעם אַלטן פאָטער ארבעטנדיק באַ די מיל-שטיינער, דער יונגער זון איז געזעסן און זיך געוואַרעמט אויף דער זון.

האָבן זיי געכאַפט דעם זון און געוואָלט אים אָפּהאַקן די רעכטע האַנט, באַלד אָבער האָט זיך דערהערט אַ שאַלן — דער קיניג אַליין איז אָנגעקומען פון יאַגד. אים איז עפּעס געווען מאָדנע, וואָס מען האָט געכאַפּט דעם יונגן זון זיצן און זיך וואַרעמען אויף דער זון, און דעם אַלטן טאַטן, ארבעטן באַ די מיל-שטיינער. ער האָט אָנגעפאַנ- גען אויספאָרשן און אויסגעפונען דעם אמת. די ליבשאַפט פון זון צום פאָטער האָט אַזוי גערירט דעם קיניגס האַרץ, אַז ער האָט דעם זון פריי געלאָזן, און צוריקגערופן דעם שווערן געזעץ.

אַז דאָס קלוגע שניידערל האָט געענדיגט די מעשה, האָט ער גע- זאָגט: איר פאַרשטייט, ווי שטאַרק דער זון האָט ליב געהאַט דעם פאָ- טער? באַ אים איז רעכט געווען זיך לאָזן אָפּהאַקן די רעכטע האַנט, אַבי ראַטעווען דעם אַלטן טאַטן. און יעצט הערט נאָך אַ מעשה וועגן אַ טאַטן און זון.

— יאָ, זאָגט דער רבֿ, דו פֿרעמדער דערציילסט אונדז שיינע מעשׂות, אָבער, כ׳בעט דיך, וואָס האָט עס צוטאָן מיט די סוחרים?

— וואַרט, האָט נאָר געדולד, האָט געענטפֿערט דאָס קלוגע שניידערל. הערט אויס די דריטע מעשׂה, און לאָזט מיך דערנאָך פֿרעגן איין פֿראַגע יעדן סוחר באַזונדער. איר וועט זען, איך וועל אויסגעפֿונען דעם שולדיקן. יעצט הערט:

זעכציק טויזנט רענדלאַך

דאָס איז געווען אין די גאַר אַלטע צייטן. די אידן האָבן נאָך געלעבט אין ארץ ישׂראל. אין גליל האָט געוואוינט אַ רייכער מאַן. ער האָט פֿאַרמאָגט גרויסע וועלדער פֿון איילבירט בוימער. ער איז געווען דער גרעסטער אויל סוחר אין ארץ ישׂראל.

אַלט דער רייכער מאַן האָט געהאַט אַן אַלטן פֿאָטער. דער זון האָט זייער ליב געהאַט זיין טאַטן און אים אָפּגעגעבן כבֿוד. ער האָט דעם אַלטן נית געלאָזן צורירן זיך צו אַן אַרבעט. ער האָט אים געגעבן עסן פֿון דאָס שענסטע און דאָס בעסטע, און טאַקע אַליין אים אַלץ צוגעטראָגן, נית פֿאַרלאָזן זיך אויף קיינעם פֿון זיינע דינער.

דער אַלטער פֿאָטער האָט געהאַט אַ סך פֿרייע צייט, און אַלע טאָג נאָכמיטאָג האָט ער זיך צוגעלייגט שלאָפֿן אויף אַ פּאָר שעה. ווען דער אַלטער איז געשלאָפֿן, האָט דער זון קיינעם נית דערלויבט אויפֿהויבן אַ הויך קול. ס׳האָט געמוזט זיין שאַ-שטיל.

ס׳איז געווען אין האַרבסט. די איילבירטן זיינען שוין געווען אַראָפּגענומען פֿון די בוימער, שוין אויסגעקוועטשט דעם בוימל. די פֿעסער זיינען געווען פֿול מיט שמעקעדיקן אויל. דער סוחר האָט געוואַרט אויף דעם גרויסן יערלאַכן קאַראַוואַן, וואָס גייט אַלע יאָר דורך גליל. מיטן קאַראַוואַן קומען אַן סוחרים און קויפֿן אָפּ דעם בוימל.

אין אַ נאָכמיטאָג איז דער קאַראַוואַן אָנגעקומען. די סוחרים פֿון אויל האָבן זיך אָפּגעשטעלט באַם רייכן מאַן און געזאָגט:

— מיר זיינען געקומען קויפן דיין אויל, ווייז אונדז די סחורה, מיר דארפן האָבן אַ סך אויל, איז עפּעס האַי־יאָר געווען אַ געראָטן יאָר?

— זייער אַ געראָטן יאָר, האָט געענטפערט דער רייכער מאַן, איך האָב דאָ פאַר זעכציק טויזנט שקלים אויל.

— מירן עס אינגאַנצן אָפּקויפן, האָבן געענטפערט די סוחרים, קום ווייז אונדז דיין סחורה.

דער רייכער מאַן האָט זיך געלאָזן גיין, ווייזן די סוחרים דעם אויל. באַלד האָט ער זיך דערמאָנט אַז די שליסלען ליגן באַם טאַטן צוקאָפּנס און דער טאַטע שלאָפט, האָט ער געזאָגט: איך קאָן אייך יעצט ניט ווייזן דעם אויל, די שליסלען זיינען באַ מיין טאַטן צוקאָפּנס, און ער שלאָפט.

— וועק אים אויף, האָבן די סוחרים געזאָגט.

— דאָס ניט, האָט געענטפערט דער רייכער מאַן. אויב איר ווילט קויפן באַ מיר אויל, מוזט איר וואַרטן ביז מיין טאַטע וועט אויפשטיין.

— אָבער מיר קאָנען ניט וואַרטן, האָבן די סוחרים געענטפערט. מיר זיינען נאָר זאַלבע פערט און דער קאַראַוואַן איז אַ גרויסער. מיר קאָנען ניט אָפּהאַלטן קיין הונדערטער מענטשן צוליב אייך.

— האַלט ניט אָפּ, האָט דער רייכער מאַן געענטפערט.

— אָבער דו וועסט פאַרלירן זעכציק טויזנט שקלים, האָבן די סוחרים געענטפערט. באַלד הויבט זיך אָן די רעגן צייט און קיין נייע קאַראַוואַנען וועלן מער ניט דורכגיין. דיין אויל וועט קאַליע ווערן און גאָרנישט ניט ווערט זיין.

— פאַרפאַלן, האָט דער זון געענטפערט. מיין טאַטנס שלאָף איז באַ מיר טייערער ווי זעכציק טויזנט שקלים.

די סוחרים האָבן זיך איבערגעקוקט — אַ צעדרייטער יונגער מאַן. באַ אים איז רעכט צו פאַרלירן זעכציק טויזנט שקלים צוליב אַ נאַרישקייט. ווער ווייס צי מען קאָן זיך אויף אים פאַרלאָזן אין געשעפט? זיי האָבן זיך שטיל אַרויסגערוקט פון הויז.

אַז דער פאָטער איז אויפגעשטאַנען פון זיין מיטאָג־שלאָף, זיינען שוין די סוחרים געווען העט וויט אַוועק. דער זון האָט טאַקע פאַרלאָרן די זעכציק טויזנט שקלים.

יעצט — זאָגט דאָס קלוגע שניידערל, וויל איך פרעגן בײַ די סוחרים, ווער פון די דריי איז דער גרעסטער, דער איד וואָס האָט אויפ־געגעבן אַ קיניגרייך צוליב זיין גלויבן: דער זון וואָס איז געווען גרייט זיך לאָזן אָפּהאַקן די רעכטע האַנט פאַר זיין טאַטן, אָדער דער זון, וואָס זיין טאַטנס רו איז בײַ אים געווען טייערער פון זעכציק טויזנט שקלים.

האָט געענטפערט דער ערשטער סוחר און געזאָגט:

—דער איד וואָס האָט אויפגעגעבן אַ קיניגרייך צוליב זיין אידיש־קייט איז דער גרעסטער. אַ קלייניקייט, אַ קיניג! לעבן און טויט איז דאָך בײַ אים אין האַנט, דער גורל פון דער גאַנצער מדינה הענגט אָפּ פון זיין וואָרט. וואָס קאָן נאָך זיין עפּעס גרעסער פון אַ קיניגס מאַכט? און ער האָט עס אויפגעגעבן — ער איז דער גרעסטער.

זאָגט דער צווייטער סוחר:

— ניין, דער זון, וואָס איז געווען גרייט זיך לאָזן אָפּהאַקן די רעכ־טע האַנט, איז דער גרעסטער. אויפגעבן אַ קיניגרייך איז גאָרנישט ניט אויפגעגעבן. דער אָרעמער איד איז פריער ניט געווען קיין קיניג און יעצט איז ער ניט קיניג, ער האָט גאָרנישט ניט פאַרלאָרן. אָבער לאָזן זיך אָפּהאַקן אַ האַנט איז ניט קיין קלייניקייט. בלייבן אַ קאַליקע אויפן גאַנצן לעבן איז קיין שפּאַס ניט. און דער ווייטיק? ניין, דער זון וואָס איז געווען גרייט זיך לאָזן אָפּהאַקן אַ האַנט, ער איז דער גרעסטער.

זאָגט דער דריטער סוחר:

—אמת, דער וואָס האָט אויפגעגעבן אַ קיניגרייך צוליב זיין אי־דישקייט איז גרויס, דער זון וואָס איז געווען גרייט זיך לאָזן אָפּהאַקן אַ האַנט פאַר זיין טאַטן איז אויך גרויס, דער גרעסטער אָבער איז, דער זון, וואָס האָט פאַרלאָרן זעכציק טויזנט שקלים צוליב זיין טאַטנס רו. ער איז דער גרעסטער. געלט! עפּעס אַ קלייניקייט געלט! וואָס קאָן מען ניט אויפטאָן מיט געלט? דער קיניג אַליין מוז אָנקומען צו יענעם, וואָס האָט געלט. פעלט אַ האַנט, קאָן מען דינגען פאַר געלט הענט, וואָס וועלן טאָן אַלץ וואָס דו ווילסט. אָבער געלט — געלט איז די בעסטע,

די גרעסטע זאַך אין דער וועלט! דער זון, וואָס האָט אויפגעגעבן די זעכציק טויזנט שקלים, צוליב זיין טאַטנס רו, איז דער גרעסטער.

דאָס קלוגע שניידערל האָט אויסגעהערט די סוחרים׳ס רייד. איז צוגעגאַנגען צום רב און געזאָגט:

— דער דריטער סוחר איז דער גנב. — פאַר געלט וועט ער פאַר־קויפן זיין גאָט, זיין פאָלק און זיין פאָטער. בינדט אים.

דער גנב־סוחר האָט זיך דערשראָקן און ארויסגעשטאַמלט: איך האָב ניט געמיינט גנב׳ענען. איך האָב געוואָלט מאַכן אַ שפּאָס. איך וואָלט יעדן איינעם פון מיינע שותפים צוריקגעגעבן זיין חלק.

— אַ שפּאָס, האָבן ביידע סוחרים אָנגעהויבן שרייען, אַ שיינער שפּאָס. שוין דריי טעג אַז מיר לאָדן זיך. מירן דיר ווייזן!

ס׳איז געוואָרן אַ טומל, אַ געשלעג. שמערל נאַר און דאָס קלוגע שניידערל האָבן זיך אַרויסגערוקט פון שטוב און געלאָזן זיך אין וועג.

די אָזערע טערענאָג

זיי זיינען געגאַנגען און געגאַנגען און פאַרבלאָנדזשעט אין די טיפע וועלדער פון דער ליטע, וואָס ליגט אויף די ברעגעס פון דעם טייך ניעמאַן.

ליטע איז שוין דאַן געווען אַ קריסטלאַך לאַנד, אָבער די באַפעלקערונג האָט נאָך אַלץ געגלויבט אין אָפּגעטער. דערהויפּט האָבן זיי געגלויבט אין וואַסער־געטער, און וואַלד־געטער.

די פּויערים האָבן פאַרהייליקט אַ סך וועלדלאַך, אויך שטיינער אין פעלד האָבן זיי געהאַלטן פאַר געטער, אָבער דאָס הייליקסטע איז באַ זיי געווען די אָזערע טערענאָג.

די אָזערע איז געלעגן טיף אין וואַלד. די איינוואוינער פון ליטע האָבן געגלויבט, אַז אויפן גרונט פון די וואַסערן וואוינען נימפן. די נימפן זיינען געטינס וואָס באַשיצן ליטע פון אַל־דאָס־בייז. זיי וואוינען טיף אויפן גרונט, און קיין לעבעדיקער מענטש קאָן אַהין ניט צוקומען. מען פלעגט דערציילן, אַז די וואַסערן זיינען אַזוי טיף, אַז אַמאָל איז אַ

פויערס אַ האַק אַהין אַריינגעפאַלן איז זי געפאַלן זיבן יאָר, ביז זי האָט זיך אָפּגעשלאָגן אָן גרונט.

די אָזערע רופט זיך טערענאָג — דאָס לאַנד פון יוגנט. מען האָט געגלויבט אַז די אָזערע איז אַזוי טיף, אַז דער טויט און ניט די עלטער האָבן אַהין דערגרייכט. ווען אַ מענטש איז פרום און גייט אין די וועגן פון די געטער, קומען די נימפן אַרויס פון זייערע באַהאַלטענישן און נעמען אים צו זיך, און ער בלייבט אייביק לעבן און דער טויט קאָן איבער אים קיין שליטה ניט האָבן.

די קריסטלאַכע גלחים האָבן גרויזאַם פאַרפאָלגט די געצנדינער. זיי האָבן אויסגעהאַקט די הייליקע וועלדלאַך, אויסגעריסן די שטיינער צו וועלכע די באַפעלקערונג האָט געדינט. ס'האָט אָבער ניט געהאָלפן, אין די העלע לבנה נעכט זיינען די טיפע וועלדער געווען פול מיט פוי-ערים געצנדינער. מען האָט געזונגען און געטאַנצט, געקוילעט שאָף און רינדער — קרבנות צו די געטער.

אין יענעם יאָר איז געווען אַ גרויסע טריקעניש. די גלחים אָנגעטאָן אין גאָלדענע ריזעס, האָבן אַרויסגענומען די הייליקע בילדער פון די קלויסטערס און געגאַנגען מיט פּראָצעסיעס איבער די פעלדער. זיי האָבן באַשפּרינקלט די פעלדער און טייכן מיט הייליק וואַסער, אָנגע-צונדן הונדערטער ליכט אין די קלויסטערס, אָבער קיין רעגן איז ניט געגאַנגען. אַלע פאַרנאַכט פאַר זון אונטערגאַנג, און אַלע אינדערפרי פאַר זון אויפגאַנג, האָבן די גלעקער אין די קלויסטערס געקלונגען, אָבער ס'האָט אַלץ ניט גערעגנט. די פויערים האָבן צוגעקוקט ווי די תבואה אויף די פעלדער ווערט פאַרברענט און זיי זיינען געווען זייער פאַרביטערט.

די געצן פּריסטער זיינען אַרומגעגאַנגען איבער די דערפער און געשטראָפט:

—„נאָך גרעסערע אומגליקן וועלן קומען אויף דעם לאַנד ליטע. מיר האָבן פאַרלאָזן אונדזערע אַלטע געטער און דינען צו אַ פרעמדן גאָט. די געטער פון אונדזערע פאָטערס וועלן אונדז באַשטראָפן, אויב מיר וועלן זיי ניט איבערבעטן“.

א באַגעגעניש

אין אַ ליכטיקער זומער נאַכט, זענען די פּריסטער און די פּויערים זיך צוזאַמענגעקומען לעבן דער הייליקער אָזערע, תּפילה טאָן צו די געטער.

די וואַסערן פון דער אָזערע זענען געווען שטיל, קלאָר און בלאָ; אין דער אָזערע האָבן זיך אָפּגעשפּיגלט די לבנה שטראַלן און די הויכע ביימער. די פּריסטער האָבן געזונגען הייליקע לידער און גע־טאַנצט; די באַפעלקערונג איז געשטאַנען שטיל אין אַ קרייז און נאָכ־געקוקט די משונה׳דיקע טענץ פון די פּריסטער.

די טענץ זיינען אויף אַ ווייל שטיל געוואָרן.

צוויי הייליקע

צוויי יונגע פּריסטערינס זענען אָנגעקומען. זיי האָבן געפירט אויף אַ שטריק אַ שוואַרצן באָק.

צוויי פּריסטער מיט מאַסקעס פון אָקסן האָבן זיך דער־נענטערט צום באָק. זיי האָבן געבונדן דעם באָק און אים אַוועקגעלייגט לעבן אַ גרויס פייער. אַן אַלטער פּריסטער, מיט אַ מאַס־קע פון אַ ציג, איז צוגעלאָפן צו דער געבונדענער חיה, אָנגעהויבן פאָכן מיט אַ לאַנגן מעסער, און געזונגען אַ געזאַנג.

דאָס געזאַנג איז געוואָרן שטאַרקער, דער גרויסער עולם האָט זיך גענומען וויגן, דער פּריסטער איז פון גרויס עקסטאַז אומגעפאַלן, און דער עולם האָט ווי איין מענטש אויפגעכאַפּט דאָס געזאַנג.

אין טומל האָט אַ פּריסטער אַ פיר געטאָן מיט אַ גרויס מעסער אי־בער דעם באָקס האַלדז. אַ שטראָם בלוט האָט אַ גאָס געטאָן, צוויי אַנ־דערע פּריסטער האָבן געכאַפּט דעם געקוילעטן באָק און אַריינגעוואָרפן אין פייער. דער המון האָט אַ ברום געטאָן ווי אַ ווילדע חיה.

אין דער מינוט האָבן זיך באַוויזן איבער דער אַנדער זייט אָזערע שמעריל נאַר און דאָס קלוגע שניידערל. אין דער העלקייט פון דער לבנה נאַכט האָבן זיי אויסגעקוקט ווי אַרויסגעשפּרונגען פון די קלאָרע בלאָע וואַסערן פון דער אָזערע.

דער עולם איז געוואָרן שטיל. די פּריסטער זיינען געבליבן שטיין מיט פאַרכאַפּטע אָטעמס.

די צוויי געשטאַלטן האָבן זיך דערנענטערט, זיי זיינען צוגעגאַנגען צום פייער. אַ פּריסטער האָט אויסגעשריען:

— די געטער האָבן געהערט אונדזער געבעט און געשיקט צו אונדז צוויי הייליקע פון אַפּגרונט פון דער אָזערע. בוקט זיך צו זיי!

דער גאַנצער המון און די פּריסטער האָבן זיך געבוקט. שטייען שמערל נאָר מיט דעם קלוגן שניידערל און רירן זיך ניט פון אָרט. און דער הויפּט פּריסטער רעדט קניענדיק:

רעגן, רעגן, הייליקע, גיט!
רעגן פאַר אונדזערע פעלדער!
פאַר דעם פאַרשמאַכטן גערשטן און ווייץ,
פאַרברענטע גערטנער און וועלדער.

זעט דאָס קלוגע שניידערל ווי די מאַסע פּויערים קניט, פאַרשטייט ער באַלד וואָס עס האָט פּאַסירט. פרעגט ער רואיק:

— האָט איר תפילה געטאָן צו אייערע געטער, האָבן די ווייזדאַלאַטנס — (ליטווישע מיידלאַך פּריסטער) — געטאַנצט אין די וועלדלאַך, אַרום די שטיינערנע אַלטאַרן דעם הייליקן טאַנץ?

— יאָ אַלץ געטאָן, הייליקע, אָבער ס'האָט ניט געהאָלפן, שטענדיק רעגנט צופיל און מיר דאַרפן תפילה טאָן די מאַמע זונעלע זאָל אָוועקטרייבן די שוואַרצע וואָלקנס נאָך פּרייסלאַנד, און יעצט האָט זיך דער גנאָד פון די געטער אָפּגעטאָן פון אונדז.

— די געטער וועלן אייך העלפן, האָט געענטפערט דאָס קלוגע שניידערל.

— זיי האָבן שוין אונדז געהאָלפן, האָט געענטפערט דער הויפּט פּריסטער, זיי האָבן אונדז געשיקט צוויי הייליקע פון אַפּגרונט פון טערענאָג.

— זיינען מיר געקומען און אייך געזאָגט אַז די געטער וועלן אייך ניט פאַרלאָזן. יעצט דאַרפן מיר גיין אין אונדזער וועג. לאָזט אונדז דורך.

— ניין, מירן אייך ניט דורכלאָזן, האָט דער הויפּט פּריסטער געזאָגט. איר זייט צו אונדז געשיקט געוואָרן פון דעם אָפּגרונט פון טערענאָג—דאַרפט איר אונדז ברענגען רעגן. וועט ניט רעגענען אין די קומענדיקע דריי טעג, וועלן מיר אייך צוריק אַריינוואַרפן אין אָזערע—אייך שיקן דערציילן די געטער אַז מיר דאַרפן רעגן: איר וועט זיין גוטע בעטער פאַר אונדז.

אַריינגעפאַלן

אין מזרח זייט האָט זיך קוים אָנגעהויבן בלייכן דער הימל, זענען די פּריסטער געוואָרן זייער באַשעפטיקט. זיי האָבן געשריען, געגעבן באַפעלן. באַלד האָבן זיך אַרויסגערוקט פון דער מאַסע פּויערים—פיר הויכע יונגען מיט לאַנגע פּיקעס. זיי זענען צוגעגאַנגען צו שמערל נאַר און צום שניידערל, און באַפוילן זיי גיין צו דער לינקער זייט פון דער אָזערע.

זיי זיינען געגאַנגען און געקומען צווישן הויכע געדיכטע ביימער. צווישן די ביימער איז געשטאַנען אַ הויכער דעמב מיט לאַנגע צווייגן. מען האָט באַפוילן שמערל נאַר און דעם שניידערל זיך שטעלן אונטערן דעמב.

שטייען זיי. באַלד זיינען אָנגעקומען צוועלף פּריסטער. זיי האָבן געבראַכט פיר לאַנגע, דינע שטאַנגען. זיי האָבן איינגעגראָבן די שטאַנגען טיף אין דער ערד און זיי גוט באַפעסטיקט. דערנאָך זיינען פינף פּריסטער אוועק אין וואַלד, צוריקגעקומען מיט נייע פלאַקסענע שטריק. זיי האָבן אויסגעהאַקט פיר קאַרבן אין די שטאַנגען און גענומען מיט די שטריק אַרומציען די שטאַנגען. זיי האָבן פאַרקניפּט און פאַרבונדן די שטריק. זיי האָבן אוועקגעשטעלט לעבן יעדער זייט אַ פייער מיט אַ שאַרפער האַק. פיר פּריסטער זיינען אוועק צו דער הייליקער אָזערע און געבראַכט וואַסער אין עמערס. זיי האָבן געגאָסן דאָס וואַסער אויף די נייע שטריק. די שטריק זיינען געוואָרן גרעבער — אָנגעזאַפּט זיך מיט וואַסער. די קנופּן זיינען געוואָרן שטייפער.

קוקןביידע וואַנדערער אויף דער אַרבעט פון די פּריסטער און שווייגן. די פּריסטער שווייגן אויך.

צו מיטאָג צו, האָט מען די געפאַנגענע געבראַכט ברויט און וואַסער.

עסן זיי. קייט דאָס קלוגע שניידערל דאָס האַרטע ברויט און טראַכט — אַ מיאוסע מעשה. אַריינגעפאַלן צווישן ווילדע געצנדינער, און ס׳האַלט שמאָל. מען מוז אויסגעפינען וואָס זיי ווילן, וואָס פאַר אַ צערעמאָניעס פראַוזען זיי.

באַלד איז צוגעקומען אַ פּריסטער מיט אַ פרישן עמער וואַסער און האָט אָנגעהויבן באַגיסן די שטריק.

זאָגט דאָס קלוגע שניידערל:

— הייליקער פּריסטער פון דער געטין ליימע, צוליב וואָס גיסטו וואַסער אויף די שטריק?

— די קנופּן זאָלן זיך פאַרשטייפן, ענטפערט דער פּריסטער.

— פאַרוואָס ווילסטו, זאָלן זיך די קנופּן פאַרשטייפן?

— זאָלסט זיי ניט קענען פאַנאַנדערבינדן.

— צו וואָס זיי פאַנאַנדערבינדן?

— פאַנאַנדערבינדן און אַרויס פון געפענקעניש.

— און אַז מירן ניט אַרויס פון געפענקעניש?

— נאָך דריי טעג אַז איר וועט ניט אַרויס פון געפענקעניש, וועלן מיר אייך אַריינוואַרפן צוריק אין אָזערע צו די געטער. איר זאָלט פאַר אונדז זיין גוטע בעטער.

— און אַז מיר וועלן פאַנאַנדערבינדן די קנופּן און אַרויס?

— וועט איר זיין פריי און גיין וואוהין איר ווילט. נאָר גאָר גרויסע, מעכטיקע גייסטער קענען פאַנאַנדערקניפּן נאַסע שטריק.

— די שטריק זענען ניט גענדיכט פאַרצויגן, זאָגט דאָס קלוגע שניידערל, קענען מיר זיך איינבויגן און אַרויס.

— גייסטער בויגן זיך ניט אַריין, וועט איר וועלן דורכקריכן אונטער די שטריק, וועלן מיר אייך די קעפּ אַראָפּהאַקן. נאָר שטערבלאַכע

מענטשן בויגן זיך איין. און מיר הרג׳נען אַלע פרעמדע, וואָס האָבן ביי-געוואוינט אונדזערע דינסט צו די געטער.

— דאַרפן מיר אַרויס ניט איינגעבויגענערהייט, אָפּבינדן די קניפּן, און קיין נאַסע שטריק קאָן מען ניט פאַנאַנדערבינדן, זאָגט דאָס קלוגע שניידערל

— גאָר גרויסע גייסטער קאָנען זיי פאַנאַנדערבינדן, אָדער אַרויס ניט פאַנאַנדערבינדנדיק זיי. אויב איר זייט נאָר קליינע גייסטער, וועט איר זיין פאַר אונדז גוטע בעטער. דער פּריסטער האָט אָפּגערעדט און איז אַוועק.

ציען זיך די טעג. דאָס קלוגע שניידערל ווייס ניט וואָס צו טאָן, ער שפּרייזט אַרום אין די זעקס איילן פון געפענקעניש און טראַכט און טראַכט. קאָן זיך ניט דערטראַכטן. ער עסט ניט, טרינקט ניט, זוכט נאָר א מיטל אַרויסצוגיין פון קלעם.

אָבער שמערל נאָר זיצט רואיק, ווי גאָר ניט האָט געטראָפן. ער עסט זיין טרוקן ברויט, פאַרטרינקט מיט וואַסער און שלאָפט.

פאַרשטייט ניט דאָס קלוגע שניידערל, ווי אַזוי קאָן אַ מענטש זיצן אַזוי רואיק, ווען דער טויט קוקט גלייך אין פּנים אַריין. ער וויל זיך באַראַטן מיט אים וואָס צו טאָן, אָבער באַלד טראַכט ער: אַרויס-געוואָרפענע רייד. ער איז צו נאַריש צו פאַרשטיין וואָס עס טוט זיך אַרום אים.

ס׳איז שוין דער דריטער טאָג, שפּעט נאָכמיטאָג. ס׳האָט נאָך אַלץ ניט גערעגנט. דאָס קלוגע שניידערל איז פאַר׳חלש׳ט פון ניט עסן. ער קאָן אָבער אַלץ ניט צוטראַכטן קיין מיטל ווי אַרויסצוגיין פון קלעם. טראַכט ער: פאַרפאַלן — מען מוז זיך דורכשמועסן מיט שמערל נאַר. אפשר איז ער גאָר ניט אַזוי נאַריש, ווי ער מאַכט זיך. גייט ער צו שמערלען און זאָגט:

— דו ווייסט, שמערל, אַז ווי נאָר די זון פאַרגייט וועט מען אונדז דערטרינקען אין דער אַזערע.

— פאַרוואָס? פרעגט שמערל נאַר תמעוואַטע.

— האָסטו ניט געהערט וואָס די פּריסטער האָבן גערעדט?

— איך האָב געהערט, ענטפערט שמערל נאַר, אָבער ניט פאַר־שטאַנען. איך פאַרשטיי ניט קיין ליטוויש.

דערציילט אים דאָס קלוגע שניידערל די גאַנצע מעשה, און ענ־דיקט:

— איך האָב געפּרוּווט פאַנאַנדערבינדן די שטריק, קאָן איך ניט. דורכקריכן אונטער די שטריק — וועט מען ניט לאָזן, מען וועט אונדז אָפּהאַקן די קעפּ. מען מוז דורכגיין ניט איינבויגנדיק די קעפּ. מיר זיי־נען פאַרפאַלענע.

— זאָגט שמערל נאַר: פאַרוואָס זיינען מיר פאַרפאַלענע? נעם באַם פויער די שאַרפע האַק און שנייד דורך די קנופּן, וועלן מיר דורכ־גיין די שטריק ניט איינגעבויגענע.

דאָס קלוגע שניידערל איז געבליבן שטיין ווי צעטומלט.

— מיין גאָט, האָט ער גערעדט צו זיך, ער איז דאָך גערעכט. ס׳איז אַ פּנים קיינעם ניט איינגעפאַלן דורכשניידן די קנופּן. מען פאַרקניפּט קנופּן, מיינט מען אַז מען מוז זיי פאַנאַנדערקניפּן.

דאָס קלוגע שניידערל האָט אַן ווערטער גענומען בא איינעם פון די פויערים אַ האַק און דורכגעשניטן די שטריק.

די פּריסטער זיינען געבליבן שטיין ווי געפּלעפטע און געלאָזן די וואַנדערער גיין אין זייער וועג. אַז מען טאָר ניט צעשניידן די שטריק, איז ניט פאַרשריבן אין די הייליקע פּאַרמעטן.

זיי זיינען אָפּגעגאַנגען אַ קורץ שטיקל וועג, זאָגט דאָס קלוגע שניידערל צו שמערל נאַר:

— נו, שמערל, וואַהין גייסטו פאָרט? איך דאַרף זיך דאָ נעמען צו דרום צו, צו מיין היים. ווילסטו גיין מיט מיר?

— ניין, ענטפערט שמערל נאַר. איך האָב געהערט אַ שטים: „קום צו מיר מיין זון שמערל“. די שטים קומט פון דאָרט, וואו די זון זעצט זיך. דאַרף איך גיין אַהין.

— דו האָסט געהערט די שטים אין חלום?

— איך ווייס ניט, כ׳האָב געהערט אַ שטים, דאַרף איך גיין. אַ קול רופט מיך צו מעריב צו, וואו די זון זעצט זיך.

אַ באַגעגעניש
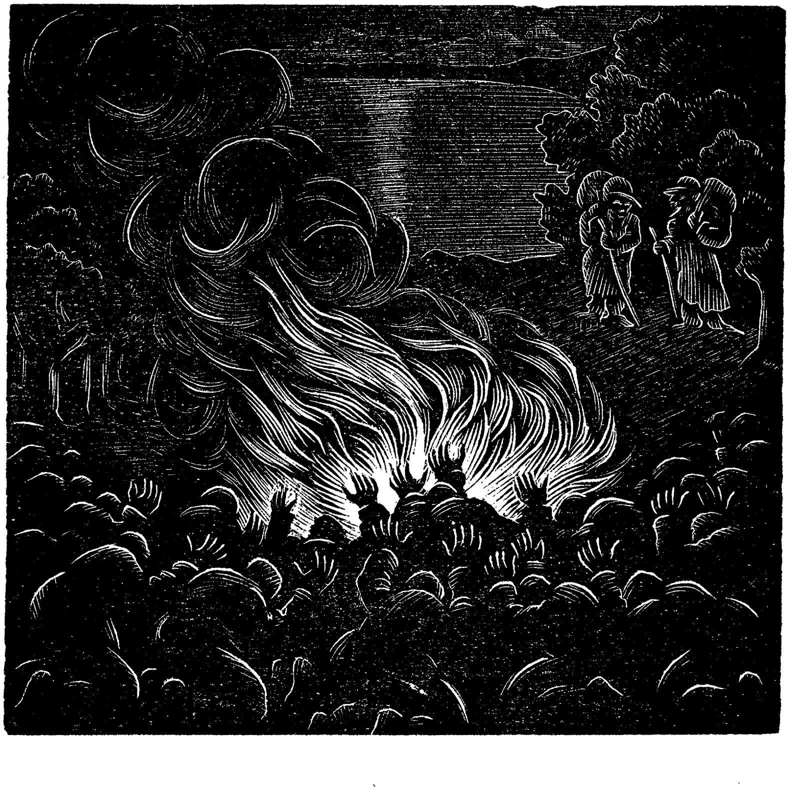
טוט דאָס קלוגע שניידערל אַ קוועטש מיט די פּלייצעס און זאָגט:
— גיי אין דיין וועג. כ׳האָב מורא, אַז דו ווייסט אַלץ בעסער פאַר מיר.
און זיי האָבן זיך אויף אייביק צעשיידט.